

CUPRINS

1.	ARGUMENT	3
2.	TIPURI DE CURRICULUM	5
3.	TIPURI DE CURRICULUM ELABORAT ÎN ȘCOALĂ	7
3.1.	Disfuncții	7
3.2.	Ce sunt disciplinele opționale?	8
3.3.	Tipologia opționalelor în învățământul obligatoriu:.....	9
3.4.	Cine poate preda discipline opționale?	10
3.5.	Legislație și metodologie	10
4.	IMPLEMENTAREA ÎN ȘCOLI A DISCIPLINELOR OPȚIONALE	13
4.1.	Statutul disciplinelor opționale	14
4.2.	Înscrierea disciplinei opționale in catalog	15
4.3.	Alegerea disciplinei opționale de către propunători. Tipuri de opționale.	16
5.	OFERTA CURRICULARĂ (OFERTA ȘCOLII)	26
5.1.	Opțiunea elevilor pentru disciplinele opționale	27
5.2.	Durata opționalului.....	29
5.3.	Numărul de ore alocat disciplinelor opționale	29
5.4.	Schema orară	31
5.5.	Etapetele aprobării disciplinelor opționale	33
6.	PROIECTAREA DISCIPLINELOR OPȚIONALE.....	34
6.1.	Documentarea	34
6.2.	Programa	39
6.3.	Redactarea programei de opțional.....	49
6.4.	Indicații pentru proiectarea programei pentru toate tipurile de discipline opționale....	51
6.5.	Suportul de curs/manualul	52
7.	CALENDARUL ȘI AGENDA DISCIPLINELOR OPȚIONALE.....	53
7.1.	Calendarul disciplinelor opționale	53
7.2.	Fișele de avizare.....	54
7.3.	Agenda pentru conducerea școlilor.....	54
7.4.	Agenda pentru profesori/ invatatori/institutori.....	55

8.	CONCLUZII.....	57
9.	PROCEDURA PRIVIND STABILIREA CURRICULUM-ULUI LA DECIZIA ȘCOLII.....	59
9.1.	Procedură privind elaborarea CDȘ pentru anul școlar următor.....	60
9.2.	Planul Comisiei pentru Curriculum privind elaborarea Curriculum-ului la decizia școlii .	61
9.3.	Oferta curriculară a unității școlare.....	62
9.4.	Consultarea elevilor și părinților și centralizarea datelor.....	62
10.	REALIZAREA CDȘ ÎN ȘCOLI – EXEMPLU DE BUNĂ PRACTICĂ	63
11.	BIBLIOGRAFIE	67
12.	ANEXE - LEGISLAȚIE	69
	ANEXA 1	70
	ANEXA 2	74
	ANEXA 3	75
	ANEXA 4	77
	ANEXA 5	85
	ANEXA 6	87
	ANEXA 7	90
	ANEXA 8	92
	ANEXA 9	96
	ANEXA 10.....	97
	ANEXA 11.....	98
	ANEXA 12.....	99
	ANEXA 13.....	100

1. ARGUMENT

În cadrul sistemului de învățământ din România curriculum-ul operant este Curriculum-ul Național, constituit din:

- **curriculum-nucleu** - aproximativ 65-70 % din Curriculum-ul Național
- **curriculum la decizia școlii** - aproximativ 30-35 % din Curriculum-ul Național, alcătuit din: curriculum extins; curriculum nucleu aprofundat; curriculum elaborat în școală.

Conceptul de curriculum, implicând ideea centrării pe necesitățile educabilului, pe care cele două componente ale Curriculum-ului Național o permite, asigură tocmai proiectarea parcursurilor pedagogice, cu luarea în considerare a dreptului la șanse egale în educație, realizarea unei educații generale, dar și a nevoii personalizării curriculum-ului, prin dezvoltarea unor rute educative individuale, în funcție de nevoile și interesele educaților, precum și de cerințele mediului social și economic specific. S-a urmărit o descentralizare a învățământului, acordarea unei mai mari libertăți școlilor, care sunt mai aproape de nevoile elevilor și sunt capabile să adapteze conținuturile instructiv-educative la acestea.

Ghidul Curriculum-ul la decizia școlii între proiectare și implementare adună într-o încercare coerentă și completă, toate informațiile legate de dezvoltarea unui curriculum la decizia școlii - cadrul legislativ, în contextul Strategiei generale a Reformei, începând din anul implementării acestuia (1998), cu trimiteri la prevederile diferitelor ordine și notificări, emise de-a lungul anilor, privind:

1. Locul și rolul disciplinelor opționale;
2. Planul cadru, ce fixează raportul dintre: Curriculum-ul nucleu și Curriculum-ul la decizia școlii;
3. Distincția dintre aprofundări/extinderi și disciplinele opționale;
4. Cine și în ce quantum de ore din norma didactică poate preda discipline opționale;
5. Legislația și metodologia disciplinelor opționale în învățământul preuniversitar;
6. Implementarea în școli – în perioada 1998 – 2000 și după 2000;
7. Regimul - statutul disciplinelor opționale, înscrierea în catalog, alegerea de către propunători, cu încadrarea corectă în tipul de opțional, temele propuse orientativ la nivel central – pe nivele, iar la licee, pe filiere și specializări, în pachete opțional, durata și numărul de ore alocat disciplinelor opționale;
8. Elaborarea Ofertei curriculare (oferta școlii);
9. Opțiunea elevilor pentru disciplinele opționale;
10. Elaborarea schemei orare;
11. Etapele aprobării disciplinelor opționale;
12. Proiectarea disciplinelor opționale – etapele: documentarea și elaborarea pachetului educațional: programă, planificare, suport de curs/manual;
13. Programa – prezentarea detaliată a elementelor (Argument; obiective cadru și de referință / competențe generale/specifice; conținuturi, activități de învățare, evaluare, bibliografie, în plus, la liceu sugestii metodologice și valori și atitudini);

14. Calendarul și agenda disciplinelor opționale – pentru conducători de unități școlare, profesori, părinți și elevi;

În concluzie, libertatea de decizie la nivelul școlii, prin posibilitatea elaborării unui curriculum la decizia școlii, este consonantă cu democratizarea societății și reprezintă o șansă de adecvare la un sistem deschis, cu opțiuni multiple. Din punctul de vedere al implementării însă, CDȘ este un segment de mare noutate care a indus o serie de disfuncții, prin natura dificultăților pe care le presupune:

- inexistența unui suport teoretic sau a unor modele validate riguros științific, de natură să orienteze elaborarea unui asemenea curriculum;
- insuficienta abilitare a unor profesori în a lua decizii privind conceperea, implementarea și evaluarea unui curriculum la dispoziția școlii;
- investițiile suplimentare de timp, energie și expertiză pe care le implică din partea cadrelor didactice și a persoanelor desemnate de echipa managerială;
- solicitarea emoțională pentru profesori (stres, tensiuni, frustrări etc.), mulți nefiind dispuși întotdeauna să aloce mai mult timp și efort, fără o creștere corespunzătoare a stimulentele materiale pentru efortul suplimentar depus;
- lipsa sau formalismul ofertării.

Se constată scăderea interesului pentru folosirea oportunităților oferite de această componentă a Curriculum-ului Național, dinspre ciclul primar spre gimnaziu și, mai ales, spre liceu unde se constată că marea majoritate a orelor din CDȘ sunt alocate aprofundărilor (ignorându-se specificul și publicul țintă al acestor opționale), câteva extinderi, foarte puține opționale.

Neîncrederea față de beneficiile disciplinelor opționale este generată de:

- Imposibilitatea de a lucra pe grupe pentru a putea aplica eficient metode și tehnici moderne cu rezultatele scontate - din motive financiare nu s-a lucrat niciodată pe grupe la orele de opțional, cu excepția claselor speciale cu profil de studiu intensiv al unei limbi moderne (gimnaziu/liceu), bilingv, sau informatică intensiv ;
- Consumul mare de energie și timp pentru pregătirea și desfășurarea acestor ore, dificultatea cauzată de necesitatea elaborării suportului de curs, costurile ridicate și dificultatea multiplicării acestui suport;
- Lipsa motivației materiale;
- Constrângerile financiare din ultimii ani.

Echipele manageriale și colectivele de cadre didactice ale unităților școlare preferă, de cele mai multe ori, alegerea altor pârghii pentru a asigura parcursuri individualizate și educație de calitate elevilor școlii, oferirea cadrului pentru afirmarea și cultivarea anumitor înclinații:

- Tipurile de clase solicitate prin planul de școlarizare (intensiv limbi străine - gimnaziu/liceu, informatică intensiv și bilingv) pentru cadrul legislativ favorabil mai stabil pe care îl oferă. O parte dintre orele acestor clase sunt tot ore din CDȘ, combinații de TC + Extindere + Opțional;
- Activități extrașcolare desfășurate prin proiecte de finanțare și sponsorizări, sau prin reunirea unui grup mai restrâns și mai ușor și mai eficient de gestionat, de pasionați ai vreunui domeniu (elevi și cadre didactice).

Întrucât legislația cu privire la elaborarea CDȘ este de dată veche, unele documente care stipulează cadrul legislativ sunt greu sau imposibil de găsit, dorim să venim, pe această cale, în sprijinul unităților școlare – cadre didactice și directori, răspunzând acelor întrebări care se pun frecvent în legătura cu tema în discuție.

2. TIPURI DE CURRICULUM

Tipologia Curriculum-ului Național operant în cadrul sistemului de învățământ din România :

- **curriculum-nucleu** - care reprezintă aproximativ 65-70 % din Curriculum-ul Național
- **curriculum la decizia școlii** - care reprezintă aproximativ 30-35 % din Curriculum-ul Național și este alcătuit din: curriculum extins; curriculum nucleu aprofundat; curriculum elaborat în școală.

• Curriculum-ul nucleu

reprezintă trunchiul comun, obligatoriu, adică numărul minim de ore de la fiecare disciplină obligatorie prevăzută în planul de învățământ. Existența curriculum-ului nucleu asigură egalitatea șanselor în sistemul de învățământ. Curriculum-ul nucleu reprezintă unicul sistem de referință pentru evaluările și examinările externe (naționale) din sistem și pentru elaborarea standardelor curriculare de performanță.

• Curriculum-ul la decizia școlii

este ansamblul proceselor educative și al experiențelor de învățare pe care fiecare școală le propune în mod direct elevilor săi în cadrul ofertei curriculare proprii. La nivelul planurilor de învățământ, CDS reprezintă numărul de ore alocate școlii pentru construirea propriului proiect curricular. Acesta acoperă diferența de ore dintre curriculum-ul nucleu și numărul minim sau maxim de ore pe săptămână, pentru fiecare disciplină școlară prevăzută în planurile-cadru de învățământ (deci atât pentru disciplinele obligatorii, cât și pentru cele facultative), pe ani de studiu. În completarea unui curriculum nucleu, școala poate opta pentru una dintre următoarele variante de curriculum la decizia școlii:

- curriculum nucleu aprofundat
- curriculum extins
- curriculum elaborat în școală.

✓ Curriculum-ul nucleu aprofundat

are la bază exclusiv trunchiul comun, respectiv elementele de conținut obligatorii. Diferența până la numărul maxim de ore prevăzute pentru o anumită disciplină se asigură prin reluarea și aprofundarea curriculum-ului nucleu, respectiv prin diversificarea experiențelor și activităților de învățare.

✓ Curriculum-ul extins

are la bază întreaga programă școlară a disciplinei, atât elementele de conținut obligatorii, cât și cele facultative. Diferența până la numărul maxim de ore prevăzute pentru o anumită disciplină se asigură prin îmbogățirea ofertei de conținuturi prevăzute de curriculum-ul nucleu.

✓ Curriculum-ul elaborat în școală

este acel tip de proiect pedagogic care conține, cu statut opțional, diverse discipline de studiu propuse de instituția de învățământ sau alese de aceasta din lista elaborată la nivel de minister. Fiecare profesor are oportunitatea de a participa în mod direct la elaborarea curriculum-ului, în funcție de condițiile concrete în care se va desfășura activitatea didactică. Disciplinele opționale se pot proiecta în viziune monodisciplinară, la nivelul unei arii curriculare sau la nivelul mai multor arii curriculare. Curriculum-ul elaborat în școală nu constituie obiectul evaluărilor și examinărilor externe, naționale. Cadrului didactic care elaborează acest tip de curriculum îi revine sarcina de a proiecta, pe lângă obiectivele educaționale și conținuturile instructiv educative, competențele și performanțele așteptate de la elevi, precum și probele de evaluare corespunzătoare.

Raportul dintre: Curriculum-ul nucleu și Curriculum-ul la decizia școlii este stabilit prin Planurile cadru:

A. Curriculum-ul nucleu (trunchiul comun, obligatoriu) (CN)

- asigură egalitatea șanselor pentru toți elevii din învățământul public;
- este unicul sistem de referință pentru realizarea standardelor curriculare de performanță, pentru evaluări și examinări interne și internaționale.

B. Curriculum-ul la decizia școlii (CDȘ)

- pune în aplicare principiul reformei, care vizează descentralizarea curriculară și conferă școlii putere de decizie finală, în alegerea Planului-cadru pentru fiecare an școlar, respectiv a unui segment al Curriculum-ului național, care dă posibilitatea definirii unor trasee particulare de învățare ale elevilor;

Curriculum-ul la decizia școlii (CDȘ) cuprinde:

B.1. Curriculum nucleu aprofundat (CNA - aprofundarea):

- pentru elevi cu interese neorientate spre disciplina și/sau aria curriculară respectivă;
- pentru elevi cu parcursuri individuale de învățare mai lente pentru care numărul de ore alocat trunchiului comun nu este suficient pentru însușirea acestuia

B.2. Curriculum extins (CE - extinderea):

- pentru elevii ce manifestă interese deosebite pentru anumite discipline sau arii curriculare;
- parcurg în întregime programa și manualul (textele marcate prin asterisc).

B.3. Curriculum elaborat în școală (CEȘ = disciplinele opționale):

- cuprinde oferta de opționale;
- diverse tipuri de activități opționale pe care le propune școala sau le alege din lista MECI:
 1. Opționalul la nivelul disciplinei (*);
 2. Opționalul la nivelul ariei curriculare (**);
 3. Opționalul la nivelul mai multor arii curriculare (***)

3. TIPURI DE CURRICULUM ELABORAT ÎN ȘCOALĂ

Curriculum-ul la decizia școlii (CDS) poate fi de mai multe tipuri:

- ⇒ **Aprofundare** - numărul maxim de ore prevăzut în Planul-cadru pentru o disciplină este utilizat pentru formarea competențelor minimale obligatorii prevăzute (recuperări); acesta nu implică elaborări speciale.
- ⇒ **Extindere** - presupune formarea unor noi competențe specifice și predarea unor noi conținuturi, care le extind pe cele prevăzute de trunchiul comun.
- ⇒ **Opționalul ca disciplină nouă** - presupune noi competențe specifice, diferite de cele ale programei de trunchi comun și noi conținuturi; noii discipline i se deschide o rubrică nouă în catalog, pentru notare.
- ⇒ **Opționalul ca temă integratoare** - asemănător cu tipul precedent, cu deosebirea că vizează formarea unor competențe de integrare și transfer, iar unitățile de conținut cuprind informații din mai multe discipline.

3.1. Disfuncții

Uneori, cadrele didactice care predau discipline opționale, nu sunt cele mai abilitate să o facă, fiind de multe ori suplinitori, debutanți și chiar pensionari, iar orele sunt oferite numai pentru completare de normă didactică. O altă problemă gravă este perceperea CDȘ ca o manieră de a salva norma diferiților profesori, în absența unei concurențe reale de oferte, construite pe baza reperelor de ofertare, neînțelegându-se că CDȘ nu este inclus în planul cadru pentru a completa norma profesorilor, ci pentru a oferi diferențierea parcurșurilor elevilor pe temeiul respectării individualității acestora. Pe de altă parte, pe termen mediu, școlile care nu vor realiza oferte serioase, vor pierde teren în fața celor din aceeași zonă care înțeleg mecanismul pieței serviciilor educaționale și construiesc o personalitate viabilă a unității școlare.

Se constată, adesea, necunoașterea, de către profesori a metodologiei privind regimul disciplinelor opționale și a statutului acestora. Trebuie operată distincția între CDȘ care conține oferta personalizată a școlii (constituită din orele de aprofundare, extindere și disciplinele opționale) care acoperă diferența dintre orele alocate trunchiului comun și numărul minim/maxim de ore pe săptămână) și „Discipline opționale” (cum sunt, de altfel, formulate și în Planurile cadru!) care sunt discipline de sine stătătoare.

Nu se respectă nici metodologia privind alegerea de către elevi a disciplinelor opționale, iar etapele prezentării și promovării Ofertei de opționale aproape că nu există. Elevii semnează niște liste, iar disciplinele opționale sunt impuse de conducerea școlii. Conform metodologiei de aplicare a CDȘ, în realizarea ofertei, școlile trebuie să țină seama de:

- resursele materiale ale școlii (un proiect de CDȘ nu va fi ofertat dacă nu există dotarea necesară pentru susținerea cursului);
- resursele umane ale școlii (trebuie să existe un cadru didactic calificat);
- condiții concrete locale (planul de dezvoltare al școlii va cuprinde posibilitățile de integrare în comunitate);
- nevoile și aptitudinile elevului (reperul fundamental, pentru că CDȘ este o modalitate de individualizare a parcurșului elevului).

Apare adesea și problema implicării reduse sau a lipsei implicării Consiliului de curriculum al școlii. În conformitate cu ROI, responsabilii de arie curriculară constituiți în Consiliul de

curriculum al școlii urmează să construiască oferta pe baza propunerilor venite din partea colegilor. Ei trebuie să ia în considerare orice proiect CDȘ și să-l evalueze în funcție de reperele de ofertare.

În cazul aprofundărilor și extinderilor, CDȘ va lua în considerare profilul elevilor cărora respectiva formă de CDȘ se adresează:

Conform Ordinului 3638/11.04.2001 (vezi ANEXA 5), **aprofundarea** este posibilă numai în cazuri de recuperare-respectiv lipsa atingerii standardelor minimale de către anumiți elevi prin parcurgerea programei disciplinare în timpul alocat la trunchiul comun. Deși această prevedere este și în Notificarea 11667/26.07.1999, sunt multe cazurile în care aprofundarea se operează în bloc la o clasă, ceea ce reprezintă o abordare greșită chiar din momentul ofertării (este greu de presupus că o întreagă clasă se află în situație de ratapaj).

Altă abordare greșită a CDȘ de tip **aprofundare** constă în ofertarea acestuia la clasele inițiale (clasa I, fizică, la clasa a VI-a, etc) unde nu există nici o justificare a ratapajului.

Mai apare și opinia greșită după care se oferă aprofundare pentru a parcurge întreg manualul – neînțelegându-se că obligatorie este parcurgerea programei, manualul constituind doar o resursă a procesului de predare - învățare, nicidecum un document reglator.

Extinderea se recomandă mai ales elevilor cu performanțe bune la o anumită materie, întrucât acest tip de CDȘ presupune parcurgerea obiectivelor și conținuturilor marcate cu asterisc (*) în programa disciplinei.

Aprofundările și extinderile primesc alocare de timp din plaja orară a disciplinei, deci, aceste două tipuri de CDȘ nu sunt aplicabile și nu pot fi propuse pentru disciplinele cu număr fix de ore în planul cadru.

În cazul propunerilor de opțional, CCS va analiza programele care susțin propunerea făcută. În analiza programei, CCS poate ține seama de fișa de avizare distribuită de la nivel central prin inspectoratele școlare. În momentul lansării ofertei, se va ține seama și de adecvarea propunerii cu tipul de opțional (conform tipologiei prezentate în continuare).

3.2. Ce sunt disciplinele opționale?

Disciplinele opționale sunt:

- obiecte de studiu propriu-zise și/sau teme/module transdisciplinare;
- discipline/teme/ cursuri opționale pe care școala le propune elevilor, cu aprobarea Inspectoratelor Școlare Județene, ISMB;
- proiecte de discipline/teme/ cursuri opționale propuse de profesori sau învățători, aprobate de consiliile de administrație din școli și licee sau alese din lista oferită de MEC;
- discipline de sine stătătoare (nu reprezintă extinderi sau aprofundări);
- posibilități de "dezvoltare locală de curriculum";
- oportunități ce constituie ideea însăși de reformă curriculară, prin oferta generoasă pe care școala o face elevilor;
- "repere" pentru definirea "personalității" școlii sau pe care aceasta vrea să și-o creeze;
- puncte de referință în elaborarea "Proiectului școlii" și "Ofertei școlii";
- oportunități în asigurarea parcursurilor individuale ale elevilor, potrivit intereselor și aptitudinilor lor;

- primul pas în realizarea reformei de mentalitate în școli și licee, la nivelul conducerii, cadrelor didactice, elevilor și implicit a părinților;
- posibilități concrete de realizare a unui învățământ formativ și vocațional;
- modalități concrete prin care profesorii și învățătorii pot face dovada măiestriei lor profesionale și psiho-pedagogice prin abordarea tematică a propriilor lor preferințe;
- oportunități ale elevilor de a alege domeniul în care doresc să-și dezvolte deprinderi și capacități și să-și contureze propriul sistem de atitudini și valori;
- cadrul oferit de școală elevilor pentru a-și alege propriu demers școlar; părinților de a alege școala în funcție de ofertă; profesorilor de a alege școala în funcție de nevoia și posibilitatea de împlinire profesională; directorilor de a-și alege colectivul de cadre didactice în funcție de oferta și personalitatea școlii.

3.3. Tipologia opționalelor în învățământul obligatoriu:

1. **Opționalul la nivelul disciplinei** constă fie în activități, module, proiecte care nu sunt incluse în programa școlară avansată de autoritatea centrală, fie dintr-o disciplină care nu este prevăzută în planul-cadru deloc sau pentru o anumite clasă/ciclu curricular (de exemplu, limba modernă în clasa I);

2. **Opționalul la nivelul ariei curriculare** presupune alegerea unei teme care implică cel puțin două discipline dintr-o arie. În acest caz, pornind de la obiectivele cadru ale disciplinelor, vor fi formulate obiective de referință din perspectiva temei pentru care s-a optat.

3. **Opționalul la nivelul mai multor arii curriculare** implică cel puțin două discipline aparținând unor arii curriculare diferite (permite dobândirea de achiziții cognitive de ordin înalt, de tipul generalizării, transferului).

La nivelul liceului

Pornind de la anexa 1 la OMEN nr 3449 din 15.03.1999 (vezi ANEXA 4), CCS va putea analiza, de fapt, 4 tipuri de programe:

- A. *Opțional de curriculum aprofundat*
- B. *Opțional de curriculum extins*
- C. *Opțional ca disciplină nouă*
- D. *Opțional ca temă integratoare*

O problemă care se impune a fi elucidată este aceea a cunoașterii de către elevi și părinți a ofertei, care este publică, și a înțelegerii ei de către aceștia. În acest sens, oferta trebuie să cuprindă pe lângă titlul propunerii și o prezentare care să explice în ce constau achizițiile pe care elevii le pot dobândi la cursul respectiv și cărui tip de elevi se adresează cu precădere (făcând transparente motivele alegerii unui anumit grup țintă).

Se impune ca la întâlnirile cu părinții, aceștia să fie informați nu numai asupra ofertei școlii, ci și asupra rolului CDȘ în construirea parcursurilor elevilor, în acord cu aptitudinile și interesele lor.

3.4. Cine poate preda discipline opționale?

Prin Ordinul Ministrului nr. 4400 din 01.09.1998, a fost reglementată încadrarea personalului didactic, în ceea ce privește predarea disciplinelor/temelor /cursurilor opționale în anul școlar 1998/1999.

Astfel, pe baza deciziei Consiliului de administrație al școlilor, orele de opțional fac parte din norma didactică a profesorilor și învățătorilor/institutorilor care își pot dovedi, potrivit reglementărilor în vigoare, competența în domeniul ales.

OM nr. 4400/1.09.1998 referitor la "Metodologia privind încadrarea personalului didactic din învățământul preuniversitar în anul școlar 1998-1999" și art.44 din Legea nr. 128/1997 privind statutul personalului didactic, reglementează competențele cadrelor didactice în domeniul disciplinele opționale, pentru completarea normei didactice cu discipline opționale:

- Consiliul de administrație al școlii va decide, pe baza foii matricole, a diplomelor obținute prin cursuri de formare continuă sau pe baza unui portofoliu de activitate, care vor fi cadrele didactice titulare care vor preda discipline opționale ca: astronomia, rezolvarea de conflicte, educația interculturală, etc. Informatica poate completa norma didactică a profesorului de matematică și fizică.
- Norma didactică poate fi completată cu discipline care figurează în foaia matricolă anexată diplomei de studii (licență sau absolvire), discipline al căror studiu a fost finalizat cu examen și notă (nu cu colocviu).
- În mediul rural, disciplinele opționale pot fi predate și de persoane cu competență și experiență în domeniu, stabilită prin atestate profesionale, cu avizul inspectoratului școlar.
- Lecțiile pot fi organizate și de către echipe de cadre didactice.

3.5. Legislație și metodologie

Definitorie pentru rolul și statutul disciplinelor opționale în școli a fost perioada de început a implementării Reformei, 1998 - 2000, când au fost introduse. Ulterior, rolul și locul disciplinelor opționale a devenit confuz și incert.

Această situație se reflectă și în legislația și metodologia cu privire la regimul disciplinelor opționale (ordine și notificări) emisă în învățământul preuniversitar. Astfel, se pot individualiza două mari etape de implementare în școli a disciplinelor opționale, cu impact diferit.

Etapa 1998 – 2000 este etapa definitorie, în care este elaborată toată legislația și metodologia privitoare la realizarea disciplinelor opționale în învățământul preuniversitar.

- **OM nr. 4150 din 13 iulie 1998**, referitor la CURRICULUM-UL NAȚIONAL, cu privire la aplicarea noului Plan-cadru de învățământ pentru învățământul primar și gimnazial, începând cu anul școlar 1998-1999. Anexa I, Anexa II (a se vedea CURRICULUM NAȚIONAL, București 1998);
- **OM nr. 4224 din 22.07.1998**, referitor la Metodologia privind regimul disciplinelor opționale, în perspectiva aplicării Planului-cadru de învățământ pentru învățământul primar și gimnazial (I - VIII, ANEXA I). în completarea Ordinului MEC nr. 4150 din 13.07.1998, cu privire la aplicarea noului Plan-cadru pentru învățământul primar și gimnazial, începând cu anul școlar 1998-1999 (vezi ANEXA I);

- **OM nr. 4323 din 13.08.1998**, cu privire la aplicarea noului Plan-cadru de învățământ pentru învățământul primar și gimnazial special, începând cu anul școlar 1998 – 1999;
- **OM nr. 4324 din 13.08.1998**, cu privire la aplicarea noului Plan-cadru de învățământ, pentru învățământul integrat de artă și sportiv, clasele I - VIII (IX) începând cu anul școlar 1998 - 1999:

Art. 3. Obligativitatea menținerii a minimum unui opțional în învățământul primar și două opționale în învățământul gimnazial, altele decât cele cuprinse în aria curriculară — Arte, respectiv aria curriculară Educație-fizică și sport;

Art. 11. față de celelalte tipuri de școli din sistem, școlile de coregrafie vor avea obligația să respecte strict trunchiul comun și o disciplină opțională (eventual limba modernă).

- **Notificarea nr. 12.725 din 21.09.1998** privind disciplinele opționale în școli și licee (vezi ANEXA 2)
- **Notificarea nr. 12.805 din 28.09.1998** privind respectarea în școli și licee a statutului disciplinelor opționale din Planurile de învățământ. (vezi ANEXA 3)
- **OM nr. 3449 din 15.03.1999** cu privire la regimul disciplinele opționale în perspectiva aplicării noilor Planuri cadru de învățământ, începând cu anul școlar 1999-2000 (liceu) în completarea Ordinilor nr. 3207 din 03.02.1999 și nr. 3250 din 12.02.1999. ANEXA I aprobarea metodologiei privind regimul disciplinelor opționale, Anexa II - lista titlurilor de opționale propuse de MEC. (vezi ANEXA 4)

Sunt aduse unele modificări și completări ale legislației existente, prin emiterea de noi ordine. Din păcate, direcționate și restrictive.

- **OM nr. 3638 din 11.04.2001**, cu privire la aplicarea Planului-cadru de învățământ pentru clasele I - VIII, în anul școlar 2001 -2002, Anexele 1, 2, 3,4, 5 și 6 (vezi ANEXA 5)
- **OM nr. 3670 din 17.04.2001**, cu privire la aplicarea Planurilor-cadru de învățământ pentru liceu în anul școlar 2001-2002, art. 5, 6 (1) și 6 (2) (vezi ANEXA 6) :
- **OM nr. 5723/23.12.2003** cu privire la aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a (vezi ANEXA 7)
- **Nota privind elaborarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a**

În concluzie, implementarea în școli a disciplinelor opționale a fost bine gândită și pregătită. Au apărut, totuși, multe dificultăți inerente, datorită noutății absolute, care au necesitat și impus o transformare rapidă de mentalitate, în primul rând, a factorilor decizionali (directori, inspectori, etc.), deoarece realizarea reformei de mentalitate implică o durată mare de timp pentru transformarea tuturor mentalităților individuale, dar, mai ales, colective, în abordarea și asumarea noului. Proces lent și de durată, Reforma de mentalitate presupune, printre altele, învățarea și acceptarea diferențelor de opinie și utilizarea dialogului, în soluționarea divergențelor de orice fel.

Raportate la Plan-cadru de învățământ, disciplinele opționale oferă posibilități ideale pentru realizarea caracterului transdisciplinar, pluridisciplinar, trans- și cross curricular, pe arii curriculare. Oferă, potrivit principiului flexibilității și al parcursului individual, posibilitatea realizării curriculum-ului la decizia școlii, potrivit resurselor umane și materiale de care dispune aceasta și cerințelor sociale (racordarea la social).

Curriculum-ul elaborat în școală (CEȘ) este oferta educațională europeană, pentru "școala românească la începutul mileniului III".

Din păcate, din punctul de vedere al aplicării sale reale în școli, CEȘ încă mai este un segment de mare noutate și implementarea sa creează o serie de disfuncții. Primele apărute au ținut de confuzia care s-a făcut între CDȘ (Curriculum la decizia școlii: aprofundări, extinderi și discipline opționale) și CEȘ (numai disciplinele opționale). Altele țin chiar de politica educațională, care a redus în fiecare an - de la lansarea proiectului privind noile planuri-cadru și metodologia de aplicare a acestora - numărul de ore alocat CDȘ. Aceasta se pare că este ca urmare a intervenției diverselor grupuri de presiune, care au impus trecerea unor ore în trunchiul comun, reducând astfel posibilitatea unor tipuri de CDȘ tocmai la disciplinele pe care încercau să le protejeze și în numele cărora au acționat. Dar cele mai multe disfuncții s-au manifestat la nivel local, în momentul în care procesul de consultare s-a derulat formal, nu s-a respectat metodologia, orele de CDȘ au devenit doar „completări” pentru norme, iar programele de opțional au repetat trunchiul comun, disciplinele opționale fiind considerate aprofundări și extinderi.

4. IMPLEMENTAREA ÎN ȘCOLI A DISCIPLINELOR OPȚIONALE

Această decizie individuală a fiecărei școli/liceu, privind Curriculum-ul elaborat în școală (CES), care cuprinde oferta de discipline opționale, trebuie să țină seama de posibilitatea realizării, potrivit resurselor umane și materiale de care dispune aceasta și cerințelor sociale. Pentru aceasta, în prealabil, trebuie realizat un amplu proces de consultare al profesorilor, elevilor, părinților și a comunității locale.

Introducerea în Planul-cadru a disciplinelor opționale fără un control permanent și riguros a modului în care se realizează încadrarea și predarea lor a generat și întreținut diverse interpretări ale metodologiei și legislației, care, acceptate și generalizate, au fost principala cauză a modului în care se realizează, și astăzi, disciplinele opționale în nepermis de multe școli, dar, mai ales, a generat și menținut confuzia dintre componentele Curriculum-ului la decizia școlii (CDȘ): aprofundare, extindere și discipline opționale.

La nivelul liceal, în privința statutului disciplinelor opționale, s-au încercat clarificări aduse Metodologiei impuse de Planul-cadru (prin Ordinul nr. 3449/15.03.1999, completat cu OM nr. 3670/17.04.2000, cu privire la aplicarea Planurilor-cadru de învățământ pentru liceu în anul școlar 2001-2002), cu privire la regimul disciplinelor opționale. În școlile generale, disciplinele disciplinelor sunt reglementate prin Ordinul nr. 4224 din 22.07.1998 și OM nr.3638 din 11.04.2001), dar legislația și metodologia nu sunt, în general respectate.

La începutul introducerii lor în școli (1998), profesorii nu agreau ideea predării disciplinelor opționale. Pentru marea majoritatea este și acum o „corvoadă” să predea o disciplină opțională și o fac, numai când nu au încotro. Se preferă orele de aprofundare și extindere, unde există manual și e mai ușor. Lucrul cel mai grav, însă, este atunci când profesorilor care doresc și au competența necesară (au chiar realizate programa, planificarea, suportul de curs/manualul) să predea discipline opționale, nu li se permite, pe motiv că în anul respectiv le iese norma întreagă numai din trunchiul comun.

Din nefericire mai sunt și situații în care disciplinele opționale se confundă adesea, cu aprofundări și extinderi. Explicația cea mai des auzită este că "fac parte din CDȘ". În acest caz, nu se cunoaște, sau nu se dorește să se aplice metodologia și legislația în vigoare, ceea ce transformă totul într-o improvizație. Dacă la predarea disciplinelor din trunchiul comun se pune accent deosebit pe proiectare, disciplinele opționale sunt discriminate. Și unii ar spune chiar pozitiv, în ajutorul profesorului. Multe cadre didactice au în normă incluse ore de aprofundare și/sau extindere. Unii, mai puțin informați, chiar sunt convingși și cred sincer, de altfel, că predau o disciplină opțională. Ca urmare, ceea ce, la început, era privit cu teamă sau responsabilitate asumată, s-a transformat, cu timpul, în ceva „foarte ușor” și la îndemâna oricui ... ”nu-i iese norma”.

Pentru profesorii care își fac debutul în realizarea unei discipline opționale, ar fi de preferat să aleagă și să utilizeze, măcar în primul an pentru orientare, programele deja existente, care au fost deja aplicate mai mulți ani consecutiv de către propunători, și să aleagă titluri de opționale care s-au bucurat de succes în rândul elevilor. Ulterior, din experiența acumulată își vor putea proiecta și realiza propria programă de opțional, bazată pe interesele elevilor, feed-back și cerințele pieței muncii.

4.1. Statutul disciplinelor opționale

Disciplina opțională are aceeași semnificație, atât la învățământul primar cât și la învățământul gimnazial și ea este obiect/materie de sine stătătoare și obligatorie. Disciplinele opționale fac parte din Curriculum-ul la decizia școlii (CDȘ), reprezentând Curriculum-ul elaborat în școală;

- Disciplinele opționale sunt predate după programele școlare realizate de propunător (profesori/învățători/ institutori) și care au fost aprobate și avizate (de școală/liceu, respectiv inspectorii de specialitate din ISJ/ ISMB). Programele școlare, după aprobare, devin documente oficiale și sunt obligatorii, respectarea și realizarea lor integrală fiind subiect al inspecției școlare;
- Vor fi avizate acele opționale pentru care școala dispune de cele mai bune resurse umane (profesori/ învățători/ institutori) și materiale, potrivit intereselor și aptitudinilor elevilor și nu numai pentru completare de normă;
- Disciplinele opționale se recomandă a fi realizate în școli și licee, în primul rând, de către cadrele didactice titulare, performante, cu experiență, cu gradul didactic I /II sau cu cel puțin definitivat (în nici un caz de către debutanți, suplinitori sau pensionari), care au realizat un suport de curs/manual și o programă de disciplină opțională aprobată avizată de ISJ (ISMB); eventual, au urmat cursuri de formare și/sau au predat mai mulți ani consecutiv discipline opționale, cu succes. Conducerea școlii va identifica profesorii a căror competență profesională va asigura calitatea activităților opționale; se impune „o mai mare rigoare în aplicarea metodologiei de realizare a disciplinelor opționale în școli și licee (acestea nu trebuie să fie avizate, mai ales sau numai, în cazurile de completare de normă didactică)” (Doina Giurgea „Disciplinele opționale”, pag. 11).
- Nu se poate asigura norma didactică numai din disciplinele opționale: maxim 8 ore pot fi alocate pentru predarea disciplinelor opționale în cadrul normei didactice a unui cadru didactic;
- Proiectele de discipline opționale, indiferent dacă titlurile sunt alese din lista MEN sau propuse, conținând programa, durata de desfășurare și conținuturile, sunt avizate în ordine de: colectivele de catedră, consiliile profesoriale, consiliile de administrație, ISJ;
- Sunt obligatorii cel puțin două discipline opționale la clasele V-XII/XIII și una la clasele I-IV. În cadrul fiecărei arii curriculare sunt alocate ore pentru disciplinele/temele/ cursurile opționale, astfel toate cadrele didactice pot fi propunători de discipline opționale, disciplinele opționale putând fi realizate individual sau în echipă;
- Elevii vor avea trecute în schema orară cel puțin 1 sau 2 ore afectate disciplinelor opționale, numărul orelor de opțional fiind de minim 1 oră și maxim 4 ore;
- Disciplinele/cursurile/ temele opționale pot fi realizate pe clase sau pe grupe:
 - pe clase sau pe grupe;
 - se pot forma grupe, selectând elevi cu aceeași opțiune, din mai multe clase.

Se recomandă, în funcție de posibilitățile școlilor, ca:
- pentru clasele unui nivel să existe un bloc orar fix, ca interval de timp rezervat disciplinelor opționale, astfel încât elevii de la clase diferite să poată constitui grupe, în funcție de opțiunile exprimate (de exemplu, disciplinele/cursurile/ temele opționale pentru toate clasele a III-a se organizează joia, între orele 10-12);

4.2. Înscrierea disciplinei opționale în catalog

În catalog, disciplinele opționale au rubrică separată.

În fiecare din aceste rubrici din catalog, se scrie denumirea completă a disciplinei/lor opționale (ex. „Uniunea Europeană”, „Călători și călătorii celebre”, etc.), nemaifiind nevoie să fie trecute și în rubrica cu numele elevului din catalog. Pentru fiecare disciplină opțională va fi o rubrică separată, dacă elevii au optat pentru mai multe discipline opționale.

Când denumirea disciplinei opționale este prea lungă (ex. „Limba engleză prin jocuri, imagini, cântece și poezii”, etc.) și nu încapă să fie scris în întregime în rubrica din catalog, se prescurtează și/sau se scrie opțional (ex. Opț.1, etc.), iar denumirea completă a disciplinei opționale va fi trecută sub numele fiecărui elev, în catalog. Acest tip de completare, a capului de rubrică din catalog, se folosește, mai ales, pentru disciplinele opționale care se realizează la nivel de clasă, situație cel mai frecvent întâlnită în prezent.

În carnetul de elev și foaia matricolă, se trece obligatoriu, în fiecare an școlar, denumirea completă a disciplinelor opționale studiate, pentru fiecare elev în parte și în nici un caz, prescurtări de genul Opț. 1 sau „Limba engleză”, pentru a se cunoaște ce discipline opționale au studiat elevii, în toți anii de școală.

În cazul în care disciplinele opționale se realizează pe grupe și în clasă elevii au optat pentru mai multe discipline opționale diferite (3-4), toate se înscriu în catalog, cu rubrici separate. Apoi, se trec și sub numele fiecărui elev în parte, cu denumirea lor completă, pentru a ușura notarea, completarea mediilor în cartelele de note și foile matricole (vezi Tabel 2).

Ca și în cazul disciplinelor de trunchi comun, elevii primesc la disciplinele opționale calificative sau note (gimnaziu și liceu).

Tabel 1. Înscrierea calificativelor și notelor la disciplinele opționale în catalog

	Numele și prenumele elevului	Călători și călătorii celebre (1)	Uniunea Europeană (2)	Turism (3)
1.	Elevul X Opț. 1 „Călători și călătorii celebre” Opț. 2 „Uniunea Europeană”			
2.	Elevul Y Opț. 2 „Uniunea Europeană” Opț. 3 „Turism”			
3.	Elevul Z Opț. 1 „Călători și călătorii celebre” Opț. 3 „Turism”			

Toate disciplinele opționale care sunt realizate în acel an școlar, vor fi trecute la începutul catalogului, cu denumirea completă și numele propunătorului.

4.3. Alegerea disciplinei opționale de către propunători. Tipuri de opționale.

Este foarte importantă cunoașterea și identificarea tipului de opțional de către învățătorul/institutorul/ profesorul propunător, pentru stabilirea: obiectivelor de referință, competențelor specifice, conținuturilor și pentru redactarea programei disciplinei opționale., ca și pentru avizarea ei de către școală și apoi aprobarea de către inspectorul de specialitate. Metodologia disciplinelor opționale este reglementată în învățământul primar-gimnazial și liceal prin ordinele OM. nr. 4224/22.07.1998 (I -VIII) – (vezi ANEXA 1) și, respectiv, OM nr. 3449 din 15.03.1999. (vezi ANEXA 4)

Tipuri de discipline opționale pentru clasele I - VIII, învățământul primar și gimnazial

I. Opționalul la nivelul disciplinei (opționalele notate cu *)

- (*) opționalul derivat dintr-o disciplină studiată, ca adâncire a acesteia, dincolo de extinderi, respectiv dincolo de maximumul admis ca număr de ore și obiective/ conținuturi stabilite prin programa școlară pentru disciplina respectivă în cadrul ariei curriculare;
- (*) opționalul ca altă disciplină decât cele menționate în cadrul ariei, de pildă, Limba modernă 2, în aria Limbă și comunicare, Astronomie sau Geologie, în cadrul ariei Matematică și Științe ale naturii etc);
- (*) opționalul, ca teme sau capitole ale unei discipline care nu sunt incluse, ca atare, în programele de discipline;

II. Opționalul la nivelul ariei curriculare (opționalele notate cu **)

- (**) opționalul, ca temă integratoare pentru o anumită arie curriculară (de exemplu, Terminologie științifică sau Strategii de comunicare în spațiul public etc.); Presupune alegerea unei teme care implică cel puțin două discipline dintr-o arie. În acest caz, pornind de la obiectivele-cadru ale disciplinelor, vor fi formulate obiective de referință din perspectiva temei pentru care -a optat

III. Opționalul la nivelul mai multor arii curriculare (opționalele notate cu ***)

- (***) opționalul, ca temă integratoare pentru mai multe arii curriculare (de exemplu, Natura din perspectiva științelor, artelor etc.)

Implică cel puțin două discipline aparținând unor arii curriculare diferite.

Ca și în cazul opționalului integrat la nivel de arie, informațiile cu care elevii vor opera au un caracter complex și, ca atare, permit dobândirea de achiziții cognitive de ordin înalt (de tipul generalizării, transferului etc.).

Tabel 2. Tabel sintetic pentru realizarea disciplinelor opționale (I – XII/XIII)

Tipul opționalului (denumire)	Obiective/competențe/ conținuturi specifice programei	Orar/Mod de realizare	Notarea
I. Opționalul la nivelul disciplinei (*) sau Opțional ca disciplină nouă (A)	I – VIII Noi obiective de referință/competențe specifice, conținuturi - <u>altele</u> decât cele conținute de programa disciplinei din trunchiul comun IX – XII/XIII Noi competențe specifice și conținuturi - <u>diferite</u> de cele ale programei de trunchi comun	Clasă/grupe 10 – 12 (15) elevi 1 oră/săptămână -bloc orar fix	-Medii semestriale și/sau anuale -Criterii de evaluare comune cu toate celelalte materii
II. Opțional la nivelul ariei (**) sau Opțional integrat (B)	I – XII/XIII Noi obiective/competențe și conținuturi complexe -față de programele disciplinelor de trunchi comun implicate în integrare; -pentru fiecare disciplină în parte și în ansamblu, la nivelul ariei curriculare	Clasă/grupe 10 – 12 (15) elevi 1 oră/săptămână -bloc orar fix	-Medii semestriale și/sau anuale -Criterii de evaluare comune cu toate celelalte materii
III. Opțional crosscurricular (***) sau Opțional integrat cross/transcurricular (C)	I – VIII Noi obiective/competențe și conținuturi - complexe (la nivelul ariilor curriculare) IX – XII/XIII Noi competențe specifice și conținuturi interdisciplinare (la nivelul ariilor curriculare)	Clasă/grupe 10 – 12 (15) elevi 1 oră/săptămână -bloc orar fix	-Medii semestriale și/sau anuale -Criterii de evaluare comune cu toate celelalte materii

Precizări:

Numai denumirea diferă la toate tipurile de opționale din învățământul preuniversitar, pentru clasele I – VIII față de clasele IX – XII/XIII.

- I. Opționalul la nivelul disciplinei (*) = Opțional ca disciplină nouă (A)
- II. Opțional la nivelul ariei (**) = Opțional integrat (B)
- III. Opțional crosscurricular (***) = Opțional integrat cross/transcurricular (C)

De fapt, ele sunt aceiași tip de opțional și au aceleași cerințe.

Termeni utilizați: nou = altfel = diferite, sunt sinonimi raportat la cerință.

În lista propusă de Ministerul Educației, opționalele sunt deja încadrate în categoria respectivă (vezi sinteza pe tipuri de opționale în Tabelele 3, 4)

Tabel 3. Tipurile și titlurile de opționale pentru învățământul primar (I- IV)

Opțional la nivelul disciplinei (*)	Opțional la nivelul ariei curriculare (**)	Opțional la nivelul mai multor arii curriculare (***)
Literatură pentru copii * Limbi moderne* Limbi ale minorităților naționale* Matematică distractivă* Muzică vocală* Instrument* Grafică și pictură* Jocuri sportive* Prietenul meu, calculatorul *	Comunicare în situații concrete ** Folclorul copiilor ** (inclusiv în alte culturi) Curiozități în lumea naturii** Micul inventator** Natura, prietena mea** Știința între real și imaginar** Democrația pentru copii** Istoria și geografie locală ** Ceramică, sculptură în lemn** Dans** Teatru** Teatru de marionete** Gimnastică ritmică și aerobică ** etc. Micul gospodar** Confecții textile** Elemente de cultura plantelor și creșterea animalelor **. Utilizarea aparatului electric și electronice** Rezolvarea conflictelor** Cum circulăm** Igiena personală** Educație interculturală** Tehnici de învățare eficientă**	Literatură și știință*** Sunet și culoare*** Călători și călătorii*** Filozofia pentru copii*** Educația interculturală*** Elemente de educație globală*** Educație pentru drepturile omului*** Tradiții și obiceiuri locale*** O limbă modernă prin muzică*** Prelucrarea lemnului***

Conform ANEXA I, Ordin 4224/22.07.1998

Tabel 4. Tipurile și titlurile de opționale pentru gimnaziu (V - VIII)

* Opțional la nivelul disciplinei	** Opțional la nivelul ariei curriculare	*** Opțional la nivelul mai multor arii curriculare
Limbi moderne* Culegere de folclor*	Comunicare în spațiul public**	Legende și mituri universale***
Matematică distractivă*	Curiozități în lumea naturii** Micul inventator** Minuni în eprubetă** Educație pentru mediul înconjurător ** Coloranți naturali** etc.	Istoria descoperirilor științifice *** Timpul și spațiul*** Apa***
Curiozități geografice*	Educație comunitară**	Educație interculturală***
	Istorie și geografie locală** Drepturile copilului**	Educație antreprenorială*** Elemente de educație globală*** Filozofia pentru copii***
Muzică vocală* Grafică și pictură* Instrument*	Dans**	O limbă modernă prin muzică*** Ceramică, sculptură în lemn etc.*** Teatru pentru copii*** Teatru de marionete***
Jocuri sportive*	Gimnastică ritmică și aerobică**	
Prietenul meu, calculatorul*	Micul gospodar**	Micul agricultor - elemente de cultura plantelor și creșterea animalelor *** Utilizarea aparaturii electrice și electronice ***
	Drepturile copilului și ale elevului** Educație sanitară** Eu și familia**	Rezolvarea conflictelor***

Conform ANEXA I, Ordin 4224/22.07.1998

Tipuri de discipline optionale pentru învățământul liceal

Sunt aceleași ca și în învățământul primar și gimnazial. Tabelul 5 cuprinde Discipline/teme optionale ce pot fi incluse în Curriculum-ul la decizia școlii (*conform ANEXA II, Ordin 3449/15.03.1999*) (vezi ANEXA 4).

Pentru liceu, disciplinele/temele optionale cuprinse generic sub titulatura de Curriculum la decizia școlii se pot alege din următoarele categorii:

(*) **Opționalul la nivelul disciplinei (A)**

1. opționalul derivat dintr-o disciplină studiată, reprezentând aprofundări ale conținuturilor din programa școlară;
2. opționalul, ca teme sau capitole ale unei discipline, care nu sunt incluse ca atare în programa de trunchi comun (curriculum extins);
3. opționalul, ca disciplină care apare în trunchiul comun la alte specializări (de exemplu Sociologie la specialitatea Matematică - Informatică);

(**) **Opționalul la nivelul ariei curriculare (B)**

4. opționalul, ca altă disciplină decât cele menționate în cadrul ariei
(de pildă Astronomie sau Geologie, în cadrul ariei Matematică și Științe ale naturii etc);

(***) **Opționalul la nivelul mai multor arii curriculare (C)**

5. opționalul, ca temă integratoare pentru o anumită arie curriculară (de exemplu, Terminologie științifică sau Strategii de comunicare în spațiul public etc);
6. opționalul, ca temă integratoare pentru mai multe arii curriculare (de exemplu, Romantismul în literatură și arte; Romantismul din perspectiva istoriei; Romantismul ca stil de viață).

Încadrarea, uneori greșită a opționalelor, se face în cadrul Opționalului la nivelul disciplinei (*), deoarece se confundă opționalul derivat la nivelul disciplinei, cu aprofundarea și/sau extinderea. Această confuzie frecventă se face, deoarece a fost propusă pentru disciplinele/temele optionale titulatura generică de CDȘ în loc de CEȘ.

Aprofundarea conținuturilor din programa școlară, nu înseamnă Curriculum de aprofundare, ci disciplină opțională nouă, care derivă dintr-o disciplină studiată în trunchiul comun și care dezvoltă (aprofundează) acea disciplină.

Această disciplină opțională propusă va avea obiective și conținuturi noi față de disciplina studiată în cadrul trunchiului comun din care derivă, care nu se regăsesc în programa școlară a acesteia.

Tabel 5. Tipurile și titlurile de opționale pentru liceu - clasele IX-XII/XIII

TIPUL DE OPȚIONAL	OPȚIONALE (exemple)
(*) Opțional la nivelul disciplinei	- stabilite prin programa școlară pentru disciplina respectivă în cadrul ariei curriculare;
* 1. opționalul <u>derivat dintr-o disciplină studiată</u> - ca adâncire a acesteia, respectiv dincolo de extinderi și de maximul admis ca număr de ore	Ex. "Mitologie românească" IX-XII "Tehnici de laborator" IX-XII "Mari istorici și operele lor" IX-XII "Tehnică foto" IX-XII
* 2. opționalul, <u>ca altă disciplină</u> decât cele menționate în cadrul ariei	Ex. „Limba modernă 3” „Tehnici de redactare” „Gestiunea datelor” „Educație pentru sănătate” „Geologie” „Turism” „Educație antreprenorială” „Ansamblu coral” „Design ambiental și vestimentar” „Tehnică foto” „Sisteme de gestionare a bazelor de date”
* 3. opționalul, <u>ca teme sau capitole ale unei discipline</u> care nu sunt incluse, ca atare, în programele de discipline;	Ex. "Limba română/ maghiară/ germană gramatică" „Elemente de statistică” „Tehnici de laborator” „Educație pentru sănătate” „Probleme controversate ale istoriei” „Hazarde naturale antropice și tehnologice” „Rezervații naturale” „Sociologia opiniei publice” IX-XII „Tehnici moderne de prelucrarea audio (înregistrări, mixaje) IX-XII „Terminologie științifică” „Strategii de comunicare în spațiul public” etc.

<p>(**) Opționalul la nivel de arie, ca <u>temă integratoare</u> pentru o anumită arie curriculară</p>	<p>”Literatura universală” - IX-XII ”De la basm la SF” - IX-XII ”Cosmos și microcosmos” - IX-XII ”Istoria științelor naturii” - IX-XII ”Educație comunitară” (cultură civică, religie) ”Istoria religiilor” - IX-XII ”Geopolitică” - IX-XII ”Demografie și etnografie” - IX-XII Dans modern - IX-XII Dans de societate - IX-XII. ”Administrarea rețelelor informaționale” IX-XII</p>
<p>(***) Opțional la nivelul <u>mai multor arii curriculare</u></p>	<p>”Știința și tehnologia: de la teorie și imaginație la realizări concrete” ”Cartografia” ”Istoria descoperirilor științifice” ”Universul și sistemul solar” ”Editarea unei reviste școlare” ”Cultură și civilizație zonală” ”Cultura plantelor specifice zonei” ”Creșterea animalelor specifice zonei” ”Igienă și nutriție” ”Istoria artelor” ”Calculatorul în viața cotidiană” ”Istoria civilizației și culturii” ”Tehnici de comunicare în spațiul ”public ”Corespondență comercială” ”Terra și planetele Sistemului solar” ”Noțiuni de fizica Pământului și seismologie” ”Surse de poluare și metode de combatere a lor” ”Filozofia științei” ”Estetica” ”Psihologia artei” ”Filozofie și literatură” ”Elemente de mecatronică” ”Elemente de marketing”</p>

conform ANEXA II, Ordin nr.3449/15.03.1999

Pachetele opționale

În programele școlare este specificat în câți ani și în ce sistem (liniar, concentric, modular, etc.) se va studia o anumită disciplină opțională sau un pachet de discipline opționale, în întregul său. Aceste pachete opționale pot fi elaborate în școală, prin aplicarea aceluiași principii și criterii ca și în învățământul obligatoriu, cu deosebirea că se are în vedere faptul că menirea liceului este de a desăvârși personalitatea adolescentului și de a consolida „cultura generală”:

Principiul selecției culturale (respectiv, modul de decupare a domeniilor cunoașterii și gruparea lor în arii curriculare). La nivel de liceu, acest principiu urmărește armonizarea între domeniul de interes exprimat prin opțiunea elevului și amplificarea și diversificarea masivă a domeniilor cunoașterii în lumea de astăzi (și de mâine). Asocierea criteriului axiologic la principiul enunțat a generat apariția celor 7 arii curriculare, care cuprind obiectele de studiu consecvente finalității liceului sau importanței fiecărei discipline în dezvoltarea personalității umane, aceleași, ca și în învățământul obligatoriu.

Principiul coerenței vizează caracterul omogen al parcursului școlar și are în vedere integrarea verticală și orizontală a ariilor curriculare, în cadrul fiecărei filiere și fiecărui profil. Este avut în vedere un criteriu de simetrie a ponderii ariei curriculare de specialitate în cadrul fiecărei filiere, fiecărui profil și fiecărei specializări. Astfel, dacă la specializarea matematică-informatică, aria curriculară matematică și științele naturii reprezintă circa 40% din numărul total de ore prevăzute în planul cadru pentru specializarea respectivă, atunci ponderea ariei curriculare Limbă și comunicare de la specializarea filologie va avea tot circa 40% ș.a.m.d.

Principiul funcționalității presupune organizarea pe cicluri curriculare care să respecte caracteristicile de vârstă, interesele și motivațiile elevilor.

Principiul egalității șanselor vizează oferta de oportunități echivalente în condițiile existenței parcurșurilor școlare diferite. Asociat cu criteriul didactic, a generat numărul de ore pentru trunchiul - comun (diferit în raport de specializările unui anumit profil) pentru clasa a X-a de cca. 60% și clasele a XI- și a XII-a de cca. 50%, din numărul de ore.

Principiul flexibilității și al oportunității pentru parcursuri individuale determină posibilitatea de individualizare a educației. Aplicarea acestui principiu va sta la baza și se va concretiza prin oferta de pachete opționale de la nivel central și local, pentru fiecare arie curriculară.

Principiul racordării la social trebuie să determine stabilirea în licee, a unor pachete opționale care să permită atât o pregătire pentru specializarea universitară, cât și o specializare medie, vizând piața muncii. Aplicarea lui presupune descrierea clară a ieșirilor din sistem pentru absolvenți:

- către învățământul postliceal;
- către învățământul universitar
- către piața muncii

Exemple de pachete educaționale care ar putea fi propuse elevilor pentru toate fielierele și unele specializări (Tabele: 6, 7, 8, 9):

Tabel 6. Filiera teoretică: Profil uman - Specializarea: FILOLOGIE

Pachete opționale	Conținut
Pachet 1: Limbi moderne și clasice	1. Limba greacă 2. Limba franceză 3. Limba engleză 4. Limba germană 5. Limba spaniolă 6. Limba italiană 7. Altele
Pachet 2: Comunicare	1. Elemente de lingvistică generală 2. Retorică 3. Semiotică
Pachetul 3: Textul	1. Hermeneutică literară. Tehnici de lectură și interpretare 2. Stilistică și teorie literară 3. Gramatică și semantică
Pachet 4: Istoria culturii și civilizației	1. Literatura română 2. Literatura universală 3. Curente artistice și literare 4. Folclor românesc și universal
Pachet 5: Biblioteconomie și activități editoriale	1. Redactarea unui text 2. Procesarea unui text 3. Tehnoredactarea 4. Biblioteconomie

Tabel 7. Filiera teoretică: Profil uman - Specializarea: ȘTIINȚE UMANE ȘI SOCIALE

Pachete opționale	Conținut
Pachet 1: Istorie	1. Critica și interpretarea textelor istorice 2. Istoriografie 3. Metode și statistici în istorie 4. Mentalități și viața cotidiană 5. Omul și mediul 6. Istoria religiilor
Pachet 2: Biogeografie	1. Metode și tehnici de cartografiere 2. Resurse și căi de comunicație 3. Climatologie 4. Teorii ale populației 5. Europa: concept și descrieri
Pachetul 3: Filozofie	1. Etică 2. Estetică 3. Epistemologie 4. Metafizică 5. Antropologie
Pachet 4: Psihologie - Sociologie	1. Metode și tehnici de anchetă socială 2. Individ, societate, stat: roluri și funcții 3. Teorii ale formării personalității 4. Rezolvarea conflictelor sociale 5. Tehnici de investigare psihologică
Pachet 5: Științe politice - Economice	1. Filozofie socială și politică 2. Politologie 3. Geopolitică 4. Metode și tehnici de analiză economică 5. Teorii ale statului și dreptului

Tabel 8. Filiera teoretică: Profil real - Specializarea MATEMATICĂ-INFORMATICĂ

Pachete opționale	Conținut
Pachet 1: Matematică	1. Geometrie descriptivă 2. Structuri algebrice 3. Calcul diferențiat 4. Calcul integral
Pachet 2: Matematici aplicate	1. Matematică aplicată în economie 2. Matematică aplicată în științele sociale 3. Matematică aplicată în geografie 4. Statistică 5. Istoria matematicii -
Pachetul 3: Algoritmi și limbaje de programare	1. PASCAL 2. C/C ++ 3. Visual Basic 4. Java 5. Altele
Pachet 4: Sisteme de gestionare a bazelor de date și sisteme de operare	1. FOXPRO for DOS/WINDOWS 2. ACCES 3. LINUX 4. WINDOWS/95/NT 5. Altele
Pachet 5: Tehnoredactarea computerizată și rețele de calculatoare	1. Editor de text 2. Elemente de grafică pe calculator 3. Administrarea rețelelor informaționale

Tabel 9. Filiera teoretică: Profil real - Specializarea ȘTIINȚE ALE NATURII

Pachete opționale	Conținut
Pachet 1: Extinderi ale trunchiului comun	1. Biologie 2. Fizică 3. Chimie 4. Geologie
Pachet 2: Științe de graniță	1. Astronomie 2. Astrofizica 3. Ecologie 4. Istoria științei
Pachetul 3: Tehnici de laborator	1. Tehnici de laborator în fizică 2. Tehnici de laborator în chimie 3. Tehnici de laborator în biologie 4. Tehnici de laborator în agricultură 5. Istoria tehnicii
Pachet 5: Domenii transdisciplinare	1. Procese fundamentale ale vieții 2. Ecologie umană 3. Biotehnologie 4. Biochimie 5. Știința Pământului

Titlurile și temele pentru disciplinele opționale pentru fiecare arie curriculară/nivel/profil și specializare sunt indicate cu titlu orientativ de MEC.

În afara disciplinelor opționale indicate cu titlu orientativ de MEC, școlile pot propune elevilor discipline/teme/ cursuri opționale, prin profesori/învățători, cu aprobarea Inspectoratelor Școlare Județene. În schema orară vor putea figura atât opționale din oferta MEC, cât și opționale din oferta locală, fără depășirea numărului maxim de ore acordat prin planurile-cadru de învățământ.

5. OFERTA CURRICULARĂ (OFERTA ȘCOLII)

Oferta curriculară este elaborată de Consiliul pentru Curriculum al școlii și conține:

- Prezentarea finalităților și a obiectivelor școlii/liceului;
- Oferta de discipline opționale a școlii;
- Opționalele/ pachetele de opționale, pe care le poate oferi școala/liceul;
- Metodologia de selecție și de opțiune în privința curriculum-ului la decizia școlii;
- Numărul de clase pe specializări și ani de studiu (liceu);
- Modalitățile de evaluare a elevilor la disciplinele opționale.

Numărul disciplinelor opționale propuse va trebui să fie cel puțin dublu față de posibilitatea de alegere a elevilor; la liceu, la toate profilurile și specializările sunt indicate posibilități pentru ore de opțional, alese în funcție de interesele elevilor. În oferta curriculară a liceului, disciplinele opționale vor fi grupate în pachete de opționale, care corespund unor direcții de formare în acord cu obiectivele și cu planul managerial de dezvoltare a școlii.

Oferta de opționale, la nivelul școlii sau al clasei, pentru anul școlar următor, va fi comunicată elevilor în luna februarie a anului școlar în curs (la sfârșitul semestrului I). Părinții au dreptul să fie informați și consultați în legătură cu orele de opțional, Consiliile de administrație trebuind să facă dovada acestei consultări.

În urma avizului obținut de la Inspectoratul școlar, oferta școlii/liceului va fi făcută publică. **Promovarea ofertei de discipline opționale este importantă:**

- Oferta școlii va fi făcută publică până la sfârșitul lunii martie pentru anul școlar următor;
- Oferta curriculară va fi făcută publică și prezentată până la sfârșitul lunii aprilie a fiecărui an, de fiecare profesor propunător (de modul cum își promovează oferta, depinde numărul de elevi care o vor alege);
- Fiecare liceu va difuza oferta, eventual sub forma unor pliante, broșuri, pe site-ul școlii, în scopul asigurării unui efectiv de elevi corespunzător finalităților și obiectivelor sale.

Dacă un opțional proiectat pentru un an se bucură de succes, se poate continua printr-un nou proiect, care se va propune în oferta următoare. Pentru un feed-back rapid vis-a-vis de opționalul predat care se dorește a fi propus elevilor, este recomandat să se aplice, periodic, chestionare. Chestionarele date în timpul anului, ar fi bine să cuprindă itemi cu alegere multiplă, să fie multiplicat pentru fiecare elev în parte, iar durata să fie de max. 5-10'. Pentru a obține un feed-back corect și regulator al activității desfășurate, chestionarele nu trebuie să fie semnate, iar scrisul elevului să apară în chestionarea cât mai puțin cu puțință.

În schimb, la sfârșit de semestru sau an, chestionarul poate să cuprindă și întrebări la care elevul să poată formula răspunsuri mai ample (15'-20').

5.1. Opțiunea elevilor pentru disciplinele opționale

Elevii se vor informa și vor studia oferta școlii, cu privire la disciplinele opționale. Vor participa la acțiunile de promovare a Ofertei de discipline opționale, pentru a se asigura că au ales în funcție de dorințele și interesele lor.

În fiecare an școlar, elevii vor prezenta la secretariatul liceului:

- fișa de opțiuni pentru anul școlar următor:
- până în luna mai la gimnaziu
- până în luna iunie la liceu
- odată exprimată opțiunea pentru o anumită disciplină, aceasta devine obligatorie pe durata pentru care a fost proiectată disciplina respectivă.

Conform Art.2 (2) OM 3638/11.04.2001 (vezi ANEXA 5), *”la solicitarea scrisă a părinților sau a tutorelui legal instituit, elevul poate să nu frecventeze orele de religie”*. în această ultimă situație, elevul își va alege, în locul disciplinei Religie, o disciplină opțională.”

În situația de transfer a elevilor în unități de învățământ sau în clase care funcționează pe baza unor scheme orare diferite de cea a clasei în care elevii respectivi au fost înscriși anterior, Consiliile profesoriale și Consiliul de administrație vor asigura orientarea elevilor spre studiul unor discipline opționale prevăzute în oferta școlii, în raport cu interesele acestora.

Elevii admiși în clasa a IX-a vor prezenta opțiunile lor în prima săptămână după afișarea rezultatelor finale ale admiterii la liceul respectiv. Ulterior, școala face o clasificare a opțiunilor acestora, reevaluează resursele de care dispune și constituie nominal clasele și grupele de elevi, precum și orarul lor săptămânal. Prin fiecare pachet ofertat la clasa a IX-a, se vor preciza și disciplinele propuse pentru anii următori. În acest fel, se asigură un traseu educațional coerent și elevul poate alege în cunoștință de cauza acel pachet care corespunde aspirațiilor sale.

În cazul în care anumiți elevi constată că pachetul pentru care au optat nu corespunde intereselor și aspirațiilor lor, aceștia pot solicita conducerii școlii modificarea opțiunii inițiale pentru un alt pachet. În funcție de condițiile concrete, conducerea școlii poate decide asupra modului în care se soluționează această solicitare.

Este posibil ca, datorită unui număr insuficient de opțiuni pentru un anumit pachet, acesta să nu poată fi aplicat la nivelul clasei a IX-a. În această situație, pentru anul școlar următor, conducerea școlii fie va diversifica oferta inițială pentru clasa a X-a, din cadrul pachetelor care au fost selectate și parcurse începând cu clasa a IX-a, fie va propune un nou pachet care recuperează parțial pachetul anterior și care începe cu clasa a X-a.

Cum va opta elevul la liceu?

În funcție de caz, elevii vor putea opta în fiecare an:

- pentru orice discipline cuprinse în pachetele opționale,
- dar ei vor putea, de asemenea, să continue disciplinele alese în clasele anterioare.

Opțiunea va putea fi făcută:

- pe un pachet întreg
- sau pe câte 1-2 discipline, din mai multe pachete pentru aria curriculară de specialitate.
- Pentru celelalte arii curriculare, se va alege dintr-o listă de discipline opționale propuse la nivel central sau local, cu condiția să nu se depășească numărul maxim de ore pe arie curriculară și pe săptămână.

În clasele a X-a și a XI-a:

- se pot alege câte una (două) discipline din fiecare pachet;
- disciplinele alese în clasa a XI-a pot fi altele decât cele din clasa a X-a,
- sau le pot continua pe cele din clasa a X-a.

La clasa a XII-a, ținând seama că ea face parte din ciclul de specializare,

- opțiunea nu poate fi făcută decât pentru un singur pachet, în totalitate.

5.2. Durata opționalului

Fiecare ofertă de disciplină opțională va fi însoțită de precizări privind durata, astfel încât elevii să știe dinainte cât timp este afectat acestora.

Disciplinele opționale pot fi realizate pe parcursul unui:

- ⇒ semestru;
- ⇒ an școlar;
- ⇒ ciclu curricular;
- ⇒ și/sau pe parcursul unei trepte de școlaritate.

De regulă, opționalele se desfășoară pe durata unui an școlar. Realizarea lor pe parcursul unui ciclu curricular sau pe parcursul unei trepte de școlaritate este recomandată propunătorilor cu vastă experiență în realizarea disciplinelor opționale, care au realizat un pachet educațional la standarde și în nici un caz debutanților sau suplinitorilor.

Decizia privind durata unei discipline/curs /teme opționale aparține Consiliului de administrație al școlii.

O disciplină opțională proiectată și aprobată pe durată mai mare nu poate fi întreruptă (ex. 2 ani disciplină opțională la nivelul mai multor arii curriculare *** sau pentru un ciclu curricular, etc.).

Câteva precizări, pentru opționalele ariei curriculare Limbă și comunicare:

Limba modernă studiată în grădiniță

Elevii care au studiat în grădiniță o limbă modernă, pot continua studiul acesteia din clasa I până în clasa a IV-a, la cererea părinților și în funcție de resursele școlii.

În cazul în care în școli există clase cu predare intensivă a unei limbi moderne, începând cu clasa a III-a, elevii care au început în clasa I studiul limbii moderne pot trece la clasele cu predare intensivă a acelei limbi.

În școlile cu predare într-una din limbile minorităților naționale, studiul celei de-a doua limbi moderne, începând cu clasa a V-a, este la latitudinea școlii.

- *Opționale de Limbă și literatură română* (ex. Literatură pentru copii *; Comunicare în situații concrete **; Folclorul copiilor ** ; Legende și mituri universale***, etc.)
- *Opționalele de limbi ale minorităților naționale* (ex. Limbi ale minorităților naționale*; Legende și mituri universale***, etc.)
- *Opționalele de limbi clasice* (în clasa a VII-a și a VIII-a, o oră pe săptămână), pentru elevii care decid să le aleagă (ele nu pot fi alese decât dacă elevii nu studiază a doua limbă modernă sau dacă o studiază într-o oră pe săptămână, în loc de două).

5.3. Numărul de ore alocat disciplinelor opționale

Numărul de ore alocate disciplinelor opționale, pe clase, în învățământul preuniversitar, a suferit numeroase schimbări, datorate statutului incert al disciplinelor opționale, rezultat din necunoașterea sau nerespectarea metodologiei.

În prezent, numărul de ore alocat este stabilit prin Planurile-cadru de învățământ pentru învățământul preuniversitar. (Tabel 13)

Tabel 10. Numărul de ore alocate disciplinelor opționale la clasele I - VIII

Clasa/nr.ore	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Discipline opționale	1-4	1-4	1-4	1-4	1-3	1-3	1-2	1-2

Conform OM nr. 3638/11.04.2001

Pentru învățământul primar și gimnazial, numărul de ore alocate disciplinelor opționale este același pentru:

- toate clasele I - IV, fiind cuprins între 1-4 ore;
- clasele V - VI, fiind cuprins între 1 - 3 ore;
- clasele VII - VIII, fiind cuprins între 1- 2 ore.

La liceu, orele din Curriculum-ul la decizia școlii se vor folosi, în primul rând, pentru disciplinele din aria curriculară corespunzătoare specializării. Ca urmare, orele de opțional vor trebui să corespundă direcțiilor de formare, în acord cu obiectivele și cu planul managerial de dezvoltare a școlii. Astfel:

- **Disciplinele opționale vor fi grupate în pachete de opționale;**
- Aceste pachete de opționale vor alege, în primul rând, din oferta ariei curriculare corespunzătoare specializării, indiferent de filieră (teoretică, tehnologică sau vocațională) (ex. pentru Filiera teoretică, specialitatea filologie, în primul rând din aria curriculară "Limbă și literatură", etc.)

Tabel 11. Numărul de ore CDȘ alocate la clasele liceale

Clasa	IX	X	XI	XII
CDS/ Discipline opționale				
FILIERA TEORETICĂ				
Specializarea:				
- Filologie	1	1	5 - 6	6 - 7
- Științe sociale	1	1	5 - 6	6 - 7
- Matematică informatică	1	1	3 - 4	3 - 4
- Științe ale naturii	1	1	4 - 5	5 - 6
FILIERA VOCAȚIONALĂ				
Profil: Arte vizuale				
Specializarea				
- Arhitectură, Arte ambientale și Design	1*	1*	2 - 3	2 - 3
- Arte plastice și decorative	1*	1*	2 - 3	2 - 3
- Coregrafie	2*	2*	2 - 4	2 - 4
- Muzică	1*	1*	3 - 4	3 - 4
- Teatru (Arta actorului)	1*	1*	3 - 5	3 - 5
Profil: Pedagogic				
- Bibliotecar - documentarist;	1	1	4 - 5	4 - 5
- Instructor - animator;	1	1	3 - 4	4 - 5
- Instructor pentru activități extrașcolare;	1	1	3 - 4	4 - 5
- Pedagog;	1	1	3 - 4	3 - 4
- Învățător/educatoare	1	1	1 - 2	1 - 2
Profil: Teologic				
- Liceul teologic reformat *	2***	2***	3 - 4	3 - 4

* În clasele a IX-a și a X-a, ora/orele din CDȘ, la filiera vocațională, profilul artistic se alocă pentru educație artistică specializată.

*** În clasele a IX-a și a X-a, ora/orele din CDȘ, la filiera vocațională, profilul teologic reformat se alocă pentru discipline de specialitate, stabilite de cultul respectiv.

Disciplinele opționale de specialitate sunt:

- Desenul proiectiv și perspectiv
- Geometria descriptivă,
- Crochiurile
- Procesarea computerizată a imaginii artistice

Pentru toate clasele din învățământul preuniversitar, cu excepția celor de profil teologic, ”la solicitarea scrisă a părinților sau a tutorei legal instituit, elevul poate să nu frecventeze orele de religie”. În această ultimă situație, elevul își va alege, în locul disciplinei Religie, o disciplină opțională (Art.2 (2) OM 3638/11.04.2001) (vezi ANEXA 5).

5.4. Schema orară

Schema orară reprezintă modalitatea concretă prin care clasele și școlile își alcătuiesc programul. Deși disciplinele opționale apar în Planul-cadru de învățământ la toate ariile curriculare, schema orară a claselor nu va cuprinde, în mod obligatoriu, opționale din fiecare arie. Pentru optimizarea procesului de constituire a schemelor orare ale claselor, se va proceda astfel:

- Pe baza evaluării condițiilor locale și a potențialului elevilor, Consiliile profesionale pot face propuneri de scheme orare Consiliului de administrație; în schema orară vor putea figura atât opționalele din oferta M.E.N., cât și opționalele din oferta locală, fără depășirea numărului maxim de ore afectate prin Planul-cadru de învățământ;
- Consiliul de administrație va face publică oferta școlii (posibilitățile privind programul maxim, opționalele și/ sau extinderile), urmând ca părinții și elevii să-și exprime opțiunile.

Consultarea poate fi făcută prin mai multe modalități și fiecare Consiliu de administrație își va alege propria cale de consultare a părinților și elevilor: completarea de către părinți a unor chestionare; prin votul exprimat de părinți în ședințele pe clasă sau școală; investirea de către părinți a reprezentanților lor (membrii comitetului de părinți ai clasei), etc.

În mod obișnuit, completarea schemelor orare ale claselor, pentru anul școlar următor se va face până la sfârșitul anului școlar în curs. Consiliul de administrație veghează ca schemele orare să reflecte corespunzător opțiunile profesorilor, părinților și elevilor: Consiliul de administrație trebuie să facă dovada procesului de consultare a celor interesați.

OM nr. 4150/13.07.1998 dă liceelor libertatea de a funcționa pe baza unor scheme orare proprii, în condițiile respectării stricte doar a indicațiilor Planului de învățământ în ceea ce privește numărul de ore în cazul disciplinelor prevăzute pentru bacalaureat și în condițiile includerii în aceste scheme orare a orelor de opțional.

Schema orară a fiecărei clase trebuie să cuprindă în mod obligatoriu cel puțin o oră de opțional, stabilită în urma procesului de consultare. În învățământul primar, schemele orare ale claselor trebuie să conțină cel puțin un opțional, iar în gimnaziu, cel puțin două opționale. O schemă

orară a unei clase nu poate cuprinde opționale din fiecare arie curriculară. Nici o schemă orară nu se poate construi numai prin extinderi adăugate trunchiului comun.

Se recomandă:

- ca pentru clasele unui nivel să existe un un bloc orar fix, ca interval de timp rezervat disciplinelor opționale;
- disciplinele/temele opționale pot fi realizate pe clase sau pe grupe, astfel încât elevii de la clase diferite să poată constitui grupe, în funcție de opțiunile exprimate (de exemplu, disciplinele/cursurile/ temele opționale pentru toate clasele a III-a se organizează joia, între orele 10-12).<
- se pot forma grupe, selectând elevi cu aceeași opțiune, din mai multe clase;

La disciplinelor școlare, **fără plajă orară** - CDȘ poate cuprinde numai ore de opțional. Nu pot fi alocate extinderi sau aprofundări.

Discipline școlare fără plajă orară sunt la clasele V - VIII

- Limba și literatura română (V - VIII),
- Limba și literatura maternă (V - VIII),
- Limba modernă 2 (V - VIII),
- Limba latină (V - VIII),
- Matematică (V - VIII),
- Fizică (VI-a - VIII),
- Chimie (VII – VI,II)
- Biologie (VI- VII),
- Istoria Românilor (clasa a VIII-a),
- Geografia României (V - VIII-a),
- Istoria și tradițiile minorităților (VI-a - a VII-a)

Numai disciplinele școlare cu plajă orară, pot avea beneficia de ore de aprofundare și extindere. Acestea sunt: Limba modernă 1; Istorie (V - VII); Cultură civică (V - VIII); Educație plastică (V - VIII); Educație muzicală (V - VIII); Educație tehnologică (V - VIII).

Aceste ore alocate din curriculum-ul la decizia școlii, **NU** au rubrică separată în catalog, precum disciplinele opționale. Notele se trec în rubrica materiei căreia i-au fost alocate orele de aprofundare sau de extindere respective.

Cum se realizează schema orară?

- ⇒ Schemele orare nu se calculează prin însumarea de jos în sus sau pe coloane a numărului de ore minim, mediu sau maxim al plajelor orare, ci prin calcularea în „zig-zag” a numărului de ore minim, mediu sau maxima al plajelor orare pe discipline, în funcție de opțiunile elevilor, ale părinților și ale profesorilor, așa cum se precizează în Curriculum-ul Național.
- ⇒ Numai după prezența în schema orară a acestor ore de opționale, ea poate fi completată prin extinderi și /sau alte ore opționale.
- ⇒ Consiliile de administrație trebuie să decidă schemele orare pe baza opțiunilor exprimate de elevi.

5.5. Etapele aprobării disciplinelor opționale

Colectivele de catedră:

- Propunerile pentru disciplinele opționale, din CDȘ vor fi discutate în colectivele de catedră, care vor stabili: natura opționalului, perioada pentru care este prevăzut și dacă este cazul, programa disciplinei respective;
- Programele orientative pentru disciplinele opționale pot fi propuse de Ministerul Educației Naționale și/sau de colectivele de catedră din școli.

Consiliile profesoriale:

- Propunerile colectivelor de catedră privind disciplinele opționale se vor discuta în Consiliile profesoriale, care vor stabili prin vot disciplinele opționale ce vor figura în Oferta școlii precum și durata lor.

Consiliul de administrație:

- Programele pentru disciplinele din CDȘ alcătuite în școală vor fi avizate de Consiliul de administrație al școlii și aprobat de Inspectoratul școlar județean. –
- Vor fi alese acele opționale care pot fi realizate în condiții de maximă calitate.

Inspectoratele școlare județene (ISJ și ISMB):

- Aprobarea programelor școlare pentru disciplinele din CDȘ se face pentru fiecare an școlar până la data de 30 iunie a anului școlar precedent.
- După aprobarea lor, programele devin document oficial și sunt obligatorii, respectarea și realizarea lor integrală fiind subiect al inspecției școlare.

6. PROIECTAREA DISCIPLINELOR OPTIONALE

Etapetele proiectării disciplinelor opționale constau în realizarea documentării și a pachetului educațional: programă, planificare, suport de curs/manual.

6.1. Documentarea

Studierea profilului de formare al absolventului este obligatorie deoarece reprezintă o componentă reglatoare a Curriculum-ului național. Acesta descrie așteptările față de absolvenții învățământului obligatoriu și se fundamentează pe cerințele sociale exprimate în legi și în alte documente de politică educațională, precum și pe caracteristicile psiho-pedagogice ale elevilor. Fiecare dintre abilitățile cognitive, afective, sau volitive descrise de profilul de formare trebuie să se regăsească în mod implicit sau explicit în fiecare dintre elevii noștri, trebuie scoase la lumină. Capacitățile, atitudinile și valorile vizate de profilul de formare au un caracter transdisciplinar și definesc rezultatele învățării urmărite prin aplicarea noului curriculum. Astfel, absolvenții învățământului general și obligatoriu ar trebui:

1.să demonstreze gândire creativă, prin:

- utilizarea, evaluarea și ameliorarea permanentă a unor strategii proprii pentru rezolvarea de probleme;
- elaborarea unor modele de acțiune și de luare a deciziilor adecvate într-o lume dinamică;
- formarea și utilizarea unor deprinderi de judecată critică;
- folosirea unor tehnici de argumentare variate în contexte sociale diferite.

2.să folosească diverse modalități de comunicare în situații reale, prin:

- dobândirea deprinderilor specifice achizițiilor fundamentale (citit, scris, calcul aritmetic) și aplicarea lor efectivă în procesul comunicării;
- formarea și utilizarea deprinderilor de comunicare socială, verbală și non verbală;
- cunoașterea și utilizarea eficientă și corectă a codurilor, a limbajelor și a convențiilor aparținând terminologiei diferitelor domenii ale cunoașterii.

3.să înțeleagă sensul apartenenței la diverse tipuri de comunități, prin:

- participarea la viața socială a clasei, a școlii și a comunității locale din care fac parte; .
- identificarea drepturilor și a responsabilităților care le revin în calitate de cetățeni ai României și reflecția asupra acestora;
- înțelegerea și evaluarea interdependențelor dintre identitate și alteritate, dintre local și național, dintre național și global.

4.să demonstreze capacitate de adaptare la situații diferite, prin:

- folosirea unei varietăți de limbaje și de instrumente pentru a transmite idei, experiențe și sentimente;
- cunoașterea diverselor roluri sociale și a implicațiilor acestora asupra vieții cotidiene;
- demonstrarea capacității de a lucra în echipă, respectând opiniile fiecăruia;
- exprimarea voinței de a urmări un țel prin mijloace diferite.

5.să contribuie la construirea unei vieți de calitate, prin:

- dezvoltarea unor atitudini pozitive față de sine și față de semenii: toleranță, responsabilitate, rigoare etc.;
- formarea și exprimarea opțiunii pentru o viață sănătoasă și echilibrată;
- acceptarea și promovarea unui mediu natural propice vieții;
- cunoașterea și respectarea drepturilor fundamentale ale omului;
- formularea unor judecăți estetice privind diferite aspecte ale realității naturale și sociale;
- formarea unei sensibilități deschise spre valorile estetice și artistice.

6.să înțeleagă și să utilizeze tehnologiile în mod adecvat, prin:

- folosirea de idei, modele și teorii diverse pentru a investiga și a descrie procesele naturale și sociale;
- folosirea echipamentelor informatice în calitatea lor de instrumente ale comunicării;
- cunoașterea și utilizarea tehnologiilor întâlnite în viața cotidiană;
- înțelegerea consecințelor etice ale dezvoltării științei și tehnologiei asupra omului și mediului.

7.să-și dezvolte capacitățile de investigare și să-și valorizeze propria experiență,prin:

- dezvoltarea unei metodologii de muncă intelectuală și a capacității de explorare a realității înconjurătoare;
- dobândirea unei culturi a efortului fizic și intelectual, ca expresie a dorinței de realizare personală și social.

8.să-și construiască un set de valori individuale și sociale și să și orienteze comportamentul și cariera în funcție de acestea, prin:

- demonstrarea competenței de a susține propriile opțiuni; înțelegerea modului în care mediul social și cultural (familia, normele sociale, codurile lingvistice, tradițiile istorice etc.) influențează ideile și comportamentele proprii, precum și pe ale altora;
- cunoașterea și analiza oportunităților oferite de diferite filiere vocaționale, în funcție de aptitudinile individuale;
- realizarea unor planuri personale de acțiune și motivarea pentru învățarea continuă.

O dată luată decizia de proiectare și realizare a disciplinei opționale, se va întocmi următoarea **schemă de documentație**, pe baza căreia se va concepe și apoi susține proiectul de opțional, la nivel de catedră, consiliul profesoral și consiliul de administrație a școlii, pentru avizare:

1. Alegerea denumirii (titlului) disciplinei opționale
2. Stabilirea tipului de opțional (*) (**) (***)
3. Încadrarea opționalului în aria auriculară și ciclul curricular
4. Stabilirea duratei disciplinei opționale (semestrial, anual, pe ciclul curricular)
5. Identificarea resurselor școlii (materiale și umane)
6. Stabilirea locului și modului de desfășurare (sală de clasă, zi, oră; clasă/grupe)

1. Titlul (denumirea) opționalului:

Titlul poate fi selectat din oferta MEN sau propus propriului proiect de disciplină opțională. Titlul/tema de disciplină opțională trebuie să fie atractiv, incitant, să stârnească interesul elevilor, să răspundă unor cerințe individuale și sociale, specifice elevilor din școală, dar mai ales să creeze capacități și deprinderi, abilități practice de integrare socială a elevului, sau să-i folosească acestuia pentru a-i motiva învățarea și formarea sa intelectuală, prin asumarea unui sistem de atitudini și valori.

2. Stabilirea tipului de opțional (*) (**) (***)

Dacă disciplina opțională se alege din listele propuse de Minister, aceasta este deja încadrată ca tip de opțional. Dacă este un titlu nou propus, disciplina opțională trebuie corect încadrată de propunător.

Este foarte importantă stabilirea tipului de opțional, pentru că în funcție de aceasta se aleg: obiectivele/competențele și conținuturile programei. Astfel la:

- opționalul la nivelul disciplinei (*) sau Opționalul ca disciplină nouă (*) pentru clasele I - XII/XIII se vor alege noi obiective de referință și conținuturi (altele decât cele din programa disciplinei din trunchiul comun), iar pentru clasele IX - XII/XIII, în plus, noi competențe specifice.
- opționalul integrat la nivelul ariei curriculare (**) sau Opționalul ca altă disciplină la nivel de arie curriculară (**) pentru clasele I - XII/XIII, noutatea este definită față de programele disciplinelor de trunchi comun implicate la nivelul ariei curriculare prin stabilirea de noi obiective/competențe și noi conținuturi complexe, integrate la nivelul ariei curriculare.
- opționalul cross curricular (***) sau Opționalul integrat cross curricular(***), gradul de complexitate se extinde pentru obiectivele cadru/competențele generale, obiectivele de referință/competențele specifice, conținuturile, activitățile de învățare; toate vor avea un caracter pregnant interdisciplinar și crosscurricular. Sunt disciplinele opționale cele mai apreciate ca ofertă, dar și cele mai dificil de realizat, care implică cel mai mare volum de muncă. Proiectarea unui astfel de opțional implică cunoștințe aprofundate metodice și o experiență vastă în predarea disciplinelor opționale.

În general, se constată o predominare a disciplinelor opționale de tip disciplină nouă și la nivel de arie curriculară. La proiectarea opționalelor de tip ** sau *** suportul de curs multiplicat sau manualul sunt obligatorii.

Pentru propunătorii de discipline opționale debutanți sau începători se recomandă alegerea unei discipline opționale care să aibă redactată programa, dar mai ales suportul de curs/manualul să fie publicat (pentru a-l putea avea fiecare elev și folosi).

Practica din școli demonstrează că marea majoritate a profesorilor propunători de disciplinelor opționale nu fac o încadrare corectă, pentru că nu s-au studiat în prealabil documentele naționale, sau în virtutea unor practici greșite care se perpetuează. Nu este prelucrată Metodologia

realizării disciplinelor opționale, la demararea ofertei de discipline opționale în școli, în luna ianuarie și nici exemplele de bună practică existente nu sunt promovate.

Problematica disciplinelor opționale constituie obiectul dezbaterilor, activităților metodice, cursurilor, în prea mică măsură, la fel și abordarea calitativă, a realizării la standarde a pachetului educațional programă/suport de curs-manual. Majoritatea propunătorilor nu au suport de curs manual realizat și nici nu folosesc manualele existente pe piață. Nici nu este de mirare că, în general și cu excepțiile de rigoare, realizarea disciplinelor opționale este departe de ce ar trebui să fie, la aproape un deceniu de la introducerea lor în Planul-cadru, în tot învățământul preuniversitar.

3. Încadrarea disciplinei opționale în aria și ciclul curricular

Pentru conceperea programei unei discipline opționale trebuie să se aibă în vedere obiectivele majore și finalitățile ciclurilor curriculare din învățământul preuniversitar (Tabel 13).

Tabel 12. Obiectivele majore și finalitățile ciclurilor curriculare

Cicluri curriculare	Obiective majore	Vizează ca finalități
1. Ciclul achizițiilor fundamentale (grădiniță și clasele I-II)	<ul style="list-style-type: none"> - acomodarea la cerințele școlare - alfabetizarea inițială 	<ul style="list-style-type: none"> - stimularea copilului în vederea cunoașterii mediului apropiat; - stimularea potențialului creativ al copilului, a intuiției și a imaginației; - formarea motivării pentru învățare, înțeleasă ca o activitate socială
2. Ciclul de dezvoltare (clasele III -VI)	<ul style="list-style-type: none"> - formarea capacităților de bază, necesare pentru continuarea studiilor, precum și dezvoltarea 	<ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea achizițiilor lingvistice; - dezvoltarea competențelor de folosire a limbii române, a limbii materne și a limbilor străine, pentru exprimarea corectă și eficientă în situații variate de comunicare; - dezvoltarea capacității de a comunica, folosind diferite limbaje specifice (specializate: literar, matematic, geografic, etc); - dezvoltarea gândirii autonome și a responsabilității față de integrarea în mediul social.
2. Ciclul de observare și orientare (clasele VII - IX)	<ul style="list-style-type: none"> - orientarea în vederea optimizării opțiunii școlare și profesionale ulterioare 	<ul style="list-style-type: none"> - descoperirea de către elev a propriilor afinități, aspirații și valori, în scopul construirii unei imagini de sine pozitive; - formarea capacității de analiză a setului de competențe dobândite prin învățare, în scopul orientării spre o anumită carieră profesională; - dezvoltarea capacității de a comunica, folosind diferite limbaje specializate; - dezvoltarea gândirii autonome și a responsabilității față de integrarea în mediul social.
3. Ciclul de aprofundare (clasele X -XI)	<ul style="list-style-type: none"> - aprofundarea studiului în profilul și specializarea aleasă 	<ul style="list-style-type: none"> - asigurarea, în același timp, a unei pregătiri generale, pe baza trunchiului comun și a specializării pe baza opțiunilor CDȘ
4. Ciclul de specializare (clasele XII - XIII)	<ul style="list-style-type: none"> - pre-specializarea 	<ul style="list-style-type: none"> - în vederea integrării eficiente în învățământul universitar de profil sau pe piața muncii.

Rezumând, de la orice elev care termină învățământul obligatoriu se așteaptă:

- să comunice eficient în situații reale;
- să înțeleagă sensul apartenenței la diverse tipuri de comunități;
- să demonstreze flexibilitate și capacitate de adaptare și integrare în medii diverse;
- să rezolve probleme, să ia decizii și să-și exprime opiniile, folosind gândirea critică și creativă;
- să folosească în mod eficient tehnologiile relevante pentru viața de toate zilele;
- să înțeleagă fenomenele esențiale ale naturii înconjurătoare și ale mediului social imediat;
- să contribuie la constituirea și aprecierea unei vieți de calitate;
- să aplice și să valorizeze propriile experiențe de învățare, în scopul structurării unui set personal de atitudini și al identificării viitoarei orientări profesionale;
- să-și structureze capacitățile și motivațiile proprii învățării permanente.

În contextul actual, în care se impune adoptarea unui demers didactic centrat pe competențe, pentru a-l pregăti pe adultul de mâine să facă față provocărilor și schimbărilor rapide, să activeze pe o piață a muncii care va solicita profesii astăzi poate inexistente, să învețe pe tot parcursul vieții, stabilirea obiectivelor cadru și de referință, a competențelor generale și specifice pe care dorim să le formăm prin disciplina opțională propusă, a temelor/ conținuturilor, activităților de învățare în mod adecvat obiectivelor majore și finalităților ciclurilor curriculare este deosebit de importantă.

Pentru disciplinele opționale integrate, la nivelul ariei sau cross curriculare, trebuie să se țină seama de faptul că raportul între ariile curriculare se modifică în funcție de vârsta elevilor și de specificul ciclurilor curriculare, dar au în comun anumite finalități, în funcție de care se impune o metodologie specifică.

4.Stabilirea duratei de proiectare a opționalului

Durata pentru care poate fi proiectată o disciplină opțională poate fi de: un semestru, un an, 2 ani sau un ciclu curricular.

Din practică s-a observat, că marea majoritate a disciplinelor opționale s-au realizat mai ales pe durată de un an. Aceasta și pentru că, în multe cazuri, disciplinele opționale sunt oferite pentru completare de normă didactică. Ca urmare ele nu sunt alese de către elevi și evident nu se poate respecta durata pentru care au fost proiectate, dacă este mai mare. De asemenea feed-back-ul elevilor, care ar trebui să fie un barometru determinant în alegerea disciplinei opționale sau a pachetului de discipline opționale este ca și inexistent.

5.Identificarea resurselor materiale și umane

Pentru propunător este importantă identificarea resurselor materiale ale școlii. Acestea sunt deosebit de importante, chiar esențiale în alegerea și proiectarea unor discipline opționale. Astfel, nu vom putea realiza o disciplină opțională ca „Prietenul meu calculatorul” sau „Informatică”, dacă nu dispunem de minim 7 calculatoare și un spațiu special amenajat (cabinet de informatică).

De asemenea, oricâtă dorință ar fi din partea elevilor și a școlii, nu se pot realiza discipline opționale pentru care nu există propunători competenți - abilitați în școală, care să conceapă programe corespunzătoare.

6. Modul de desfășurare a disciplinelor opționale

Modul de desfășurare a disciplinelor opționale în școli este o altă problemă, încă nesoluționată corespunzător. Este știut că, predarea disciplinelor opționale se poate face deopotrivă atât pe grupe, cât și cu toată clasa.

Inițial, în 1998, când au fost introduse în Planul-cadru, toate disciplinele opționale se realizau pe grupe, în bloc orar fix. Elevii putând astfel aprecia calitatea lor și schimba păreri. Din păcate, după 2000, această modalitate controlabilă, confortabilă și benefică, atât pentru profesori cât și pentru elevi, aproape a dispărut, deși se prevede clar în metodologie că, disciplinele opționale pot fi realizate pe clase sau pe grupe de 10-15 elevi, în funcție de posibilitățile școlilor. Și toate școlile au reușit să asigure spațiile necesare și să realizeze orare cu bloc orar fix pentru opționale. În contextul actual, în care populația școlară este într-o continuă scădere, există spațiu și legislație, care o permit. (vezi OM. 3638 din 11.04.2001 și OM. 3670/17.04.2001) (vezi ANEXELE 5 și 6).

Conform legislației în vigoare se pot forma grupe, selectând elevi cu aceeași opțiune, din mai multe clase, iar o aceeași clasă poate forma două grupe cu opționale diferite, la care predau profesori diferiți. Este însă regretabil, că această prevedere clară și exemplificată, din motive de ordin financiar, în primul rând, nu se aplică în școlile și liceele din țară.

Considerăm că este puțin probabil statistic, ca toți elevii unei clase să manifeste, fără excepție, interes numai pentru două discipline opționale. În acest caz, ori oferta școlii este extrem de redusă, ori opțiunea elevilor este exprimată formal.

E drept că, inițial, au fost greu de găsit învățători/profesori dornici să predea discipline opționale. Marea majoritate nu le agreau și preferau să nu le predea, pentru că acest lucru implica foarte multă muncă neremunerată. Era mult mai dificilă predarea unei discipline fără programă și manual, pe care cadrul didactic avea și obligația să le elaboreze. Probabil, cu timpul, din lipsă de oferte și propunători, unele conducători ai școlilor au fost nevoite să renunțe la grupe. Dar, oricare ar fi fost situația concretă care a generat perturbații, ar trebui să se revină la realizarea disciplinelor opționale și pe grupe, unde oferta de discipline opționale și opțiunile elevilor impun acest lucru.

6.2. Programa

Elaborarea programei și realizarea proiectului de programă implică redactarea efectivă a programei disciplinei opționale alese. O dată întocmită documentația, se va trece la proiectarea disciplinei opționale alese și la realizarea pachetului educațional: program (teme/ conținuturi), planificare, suport de curs/manual.

Elaborarea programei (prezentarea detaliată)

Un opțional nu este o activitate extrașcolară. Din momentul în care opționalul a fost ales, el devine obligatoriu, ca orice disciplină de trunchi comun și presupune achiziții pe care elevii le dobândesc, precum și evaluarea nivelului acestora. Programa opționalului – absolut necesară - trebuie să precizeze riguros ce urmează să poată face elevii după parcurgerea cursului - lucru pe care doar planificarea calendaristică, singurul document de proiectare care se întocmește pentru cursul opțional, în unele cazuri, nu ni-l poate spune.

Conținutul programelor pentru disciplinele opționale este asemănător pentru tot învățământul preuniversitar. Structura programei de opțional este aproximativ aceeași cu cea a programelor de

trunchi comun elaborate la nivel național. În plus apare un Argument care motivează cursul propus, nevoile elevilor, ale comunității locale, formarea unor competențe de transfer.

Tabel 13. Conținutul programei de opțional

I - IV	V – VIII / IX-XII/XII
1. Notă de prezentare	1. Argument
2. Obiective cadru*	2. Competențe generale*
3. Obiective de referință	3. Competențe specifice/operaționale
4. Exemple de activități de învățare	4. Forme de prezentare a conținuturilor
5. Conținuturi	5. Conținuturi
6. Evaluarea	6. Modalități de evaluare
7.-	7. Valori și atitudini,
8.-	8. Sugestii metodologice
9. Bibliografie	9. Bibliografie

*

Numai pentru opționalele a căror durată depășește un an școlar.

1. Nota de prezentare/Argument

a. Nota de prezentare (pentru I - VIII)

- descrie disciplina opțională propusă
- argumentează structura didactică adoptată
- sintetizează o serie de recomandări considerate semnificative.

b. Argumentul (pentru IX - XII/XIII)

- va cuprinde motivarea alegerii/prounerii disciplinei opționale (ex. nevoi ale elevilor; ale comunității locale, formarea unor competențe de transfer, etc.)
- este foarte importantă ca mesaj, atât pentru elevi, cât și pentru forurile decizionale.

2. Obiectivele cadru / generale (I – IV)/Competențe generale (V - XII)

Au un grad ridicat de generalitate și complexitate, se referă la formarea unor capacități și atitudini specifice și sunt urmărite de-a lungul mai multor ani de studiu, deci se vor stabili pentru acele opționale ce se propun pentru mai mulți ani de studiu, sau chiar un nivel de școlaritate sau un ciclu curricular. Din acestea se deduc obiectivele de referință/competențe specifice pentru fiecare an de studiu. Altfel spus, dacă oferta cuprinde un opțional pentru mai mulți ani de studiu, se redactează câte o programă pentru fiecare an, având grijă să apară explicit progresia obiectivelor/competențelor de la un an de studiu la altul.

Exemple de competențe generale:

Limba și literatura română/ limba maternă/limbi moderne:

- Receptarea mesajelor transmise oral;
- Producerea de mesaje orale;
- Receptarea mesajelor transmise în scris (citire/lectură)
- Producerea de mesaje scrise

Matematică:

- Identificarea unor date și relații matematice și corelarea lor în funcție de contextul în care au fost definite;
- Prelucrarea datelor de tip cantitativ, calitativ, structural, contextual cuprinse în enunțuri matematice
- Utilizarea algoritmilor și conceptelor matematice pentru caracterizarea locală sau globală a unei situații concrete

Geografie:

- Utilizarea corectă a terminologiei specifice pentru explicarea mediului geografic, folosind limbaje diferite.
- Raportarea elementelor semnificative din societate, știință și tehnologie la mediul înconjurător ca întreg și sistemele sale componente.
- Integrarea aspectelor din natură și societate într-o structură obiectivă (mediul înconjurător) și o disciplină de sinteză (geografia).
- Relaționarea elementelor și fenomenelor din realitate (natură și societate) cu reprezentările lor cartografie și grafice, pe imagini satelitare sau modele.
- Dobândirea unor priceperi, deprinderi, metode și tehnici generale de învățare (inclusiv TSI) care să faciliteze o pregătire permanentă asumată.
- Dobândirea unor competențe sociale, interpersonale, interculturale, civice și antreprenoriale pe baza studierii geografiei.

Pentru stabilirea corectă a competențelor generale este utilă studierea celor propuse de Curriculum-ul Național pentru disciplinele din trunchiul comun, care se vor adapta în funcție de tipul de opțional pentru care se optează.

3. Obiectivele de referință (specifice, operaționale) (I –IV) /Competențele specifice (V – XII)

Detaliază competențele generale și sunt asociate, pentru fiecare clasă, unor domenii, capitole și teme specifice fiecărei discipline școlare. Se pot formula după modelul celor din programele naționale elaborate la nivel de arii curriculare, dar nu vor fi reluări ale acestora. Dacă disciplina opțională ar repeta competențele specifice ale programei școlare ale disciplinei, atunci opționalul respectiv nu ar aduce nimic nou din punctul de vedere al formării și dezvoltării unor capacități ale gândirii. Sunt specifice:

Formularea obiectivelor de referință/competențelor specifice are următoarele avantaje:

- oferă o imagine sintetică asupra domeniului de cunoaștere modelat prin intermediul didacticii obiectului de învățământ avut în vedere;
- asigură evidențierea unei dezvoltări progresive în achiziția de competențe de la un an de studiu la altul;
- reprezintă un instrument conceptual care, utilizat corect la nivelul evaluării, oferă o hartă clară a evoluției capacităților copilului și posibilitatea stimulării acelor deprinderi care sunt insuficient formate și dezvoltate;
- creează premisele pentru deplasarea accentelor în activitatea didactică de pe transmiterea de informații pe aspectele formative ale predării-învățării.

Obiectivele de referință sau competențele specifice:

- ⇒ sunt măsurabile, specifice;
- ⇒ formularea lor trebuie să derive din obiectivele cadru;
- ⇒ nu trebuie formulate la modul general, pentru că ele trebuie să corespundă anumitor conținuturi;
- ⇒ trebuie alese în număr corespunzător;
- ⇒ trebuie corelate cu tema opționalului (de exemplu: competențe de integrare, transfer, în cazul unui opțional integrat);
- ⇒ trebuie adecvate nivelului de cunoștințe ale elevului;
- ⇒ sunt unice și nu se repetă sub diferite forme;
- ⇒ trebuie să fie altele (noi), decât în programa de trunchi comun;
- ⇒ trebuie să corespundă unor etape ale unui proces de învățare

Exemple de competențe specifice :

Limba și literatura română/ limba maternă/limbi moderne:

- Identificarea informațiilor esențiale dintr-un mesaj oral, în scopul înțelegerii sensului global al acestuia
- Identificarea secvențelor de dialog, de narațiune și de descriere dintr-un mesaj oral, în scopul înțelegerii modului de structurare a acestora

Limbi moderne:

- Selectarea informațiilor dintr-un mesaj scurt articulat rar și clar
- Executarea unor indicații simple

Matematică

- Identificarea caracteristicilor numerelor reale și a formelor de scriere a acestora în contexte variate
- Identificarea unor reguli de calcul numeric sau algebric pentru simplificarea unor calculi
- Identificarea unor corespondențe între diferite reprezentări ale acelorași date
- Recunoașterea și descrierea patruleterelor în configurații geometrice date
- Identificarea perechilor de triunghiuri asemenea în configurații geometrice date

4. Activitățile de învățare/ Forme de prezentare a conținuturilor

După modelul structurii programei naționale la fiecare disciplină. Activitățile de învățare arată cum și prin ce activități se vor realiza obiectivele de referință.

Activitățile de învățare trebuie să arate CUM conduc la dezvoltarea competențelor propuse, menționând activitatea nemijlocită din clasă și trebuie:

- ⇒ adaptate scopului propus;
- ⇒ centrate pe noi practici didactice de tip interactiv;
- ⇒ să permită activitatea nemijlocită a elevului;
- ⇒ să permită învățarea prin cooperare;
- ⇒ organizarea și desfășurarea activităților va fi reglată în urma feedback-ului;
- ⇒ să conțină referiri la resursele materiale folosite.

Pentru realizarea obiectivelor propuse/ formarea competențelor vizate, pot fi organizate diferite tipuri de activități de învățare/ pot fi oferite diferite forme de prezentare a conținuturilor. Programa oferă cel puțin un exemplu de astfel de activități pentru fiecare obiectiv de referință/competență specifică (în funcție de nivel) în parte. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii didactice adecvate contextelor variate de învățare.

În proiectarea activităților de învățare trebuie avute în vedere etapele procesului de învățare și categoriile de competențe. Pentru a asigura o marjă cât mai largă de acoperire a obiectelor de studiu, s-a pornit de la o diferențiere cât mai fină a etapelor unui proces de învățare. Astfel, s-au avut în vedere următoarele șase etape vizând structurarea operațiilor mentale:

- percepție
- interiorizare
- construire de structuri mentale
- transpunere în limbaj
- acomodare internă
- adaptare externă.

Acestora le corespund categorii de competențe organizate în jurul câtorva verbe definitorii, ce exprimă complexe de operații mentale:

Receptarea poate fi concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- identificarea de termeni, relații, procese
- observarea unor fenomene, procese
- perceperea unor relații, conexiuni
- nominalizarea unor concepte
- culegerea de date din surse variate
- definirea unor concepte.

Prelucrarea primară (a datelor) poate fi concretizată prin următoarele concepte:

- operaționalizare
- compararea unor date, stabilirea unor relații
- calcularea unor rezultate parțiale
- clasificări de date
- reprezentarea unor date
- sortarea-discriminarea
- investigarea, descoperirea, explorarea
- experimentarea

Algoritmizarea poate fi concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- reducerea la o schemă sau model
- anticiparea unor rezultate
- reprezentarea datelor

- remarcarea unor invarianți
- rezolvarea de probleme prin modelare și algoritimizare.

Exprimarea poate fi concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- descrierea unor stări, sisteme, procese, fenomene
- generarea de idei
- argumentarea unor enunțuri
- demonstrarea.

Prelucrarea secundară (a rezultatelor) poate fi concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- compararea unor rezultate, date de ieșire, concluzii
- calcularea, evaluarea unor rezultate
- interpretarea rezultatelor
- analiza de situații
- elaborarea de strategii
- relaționări între diferite tipuri de reprezentări, între reprezentare și obiect.

Transferul poate fi concretizat prin următoarele concepte operaționale:

- aplicarea în alte domenii
- generalizarea și particularizarea
- integrarea unor domenii
- verificarea unor rezultate
- optimizarea unor rezultate
- transpunerea într-o altă sferă
- negocierea
- realizarea de conexiuni între rezultate
- adaptarea și adecvarea la context.

Competențele generale ce se urmăresc a fi formate la elevi pe parcursul treptei liceale de școlaritate precum și competențele specifice fiecărui an de studiu derivate din acestea se stabilesc pornind de la modelul de generare prin gruparea categoriilor de concepte operaționale în funcție de dominantele avute în vedere.

5. Conținuturile

Conținuturile sunt mijloace prin care se urmărește realizarea competențelor generale și specifice propuse. Unitățile de conținut sunt organizate fie tematic, fie în conformitate cu alte domenii constitutive ale diferitelor obiecte de studiu. Temele/ conținuturile vor fi alese în funcție de:

- resursele de timp (ex. resurse de timp: 1 oră pe săptămână)
- bibliografia studiată
- tipul de opțional
- competențele formulate
- caracteristicile grupului țintă; etc.

Anul școlar are aproximativ 35 de săptămâni, ca urmare este recomandabil să se aleagă între 15 - maxim 20 de conținuturi, pentru un opțional de 1 an. Evident, alegerea va fi făcută în funcție de tipul de competențele specifice propuse. Volumul de conținuturi trebuie preconizat în așa fel încât să fie timp pentru a fi dezvoltate corespunzător, folosind metode activizante, care sunt atractive și eficiente, dar consumă mult timp. Trebuie luate în calcul orele de evaluare și sărbătorile legale, care pot duce la reducerea numărului de ore ce se pot utiliza efectiv pentru parcurgerea conținuturilor. Pentru un feed-back reglator, este bine să se planifice la sfârșitul fiecărui semestru câte o oră de aplicare de chestionare de evaluare ale căror rezultate trebuie comentate cu elevii. Aceste chestionare ajută la reglarea demersului didactic, oferind informații prețioase cu privire la unde și cum trebuie îmbunătățit.

Conținuturile trebuie:

- ⇒ corelate cu obiectivele de referință/competențele specifice și să fie altele, decât cele propuse în programa de trunchi comun;
- ⇒ să fie resurse cuprinzătoare pentru obiective de referință/ competențele specifice;
- ⇒ să fie organizate articulat, sistematic;
- ⇒ să fie alese astfel, încât să se cumuleze și să permită progresul;
- ⇒ să fie entități esențiale, fără contradicții;
- ⇒ să fie posibile de învățat și adaptate la experiența elevului;
- ⇒ să fie adecvate intereselor, nevoilor prezente și viitoare ale elevului.

Lista de conținuturi cuprinde:

- informațiile pe care opționalul le propune ca bază de operare pentru formarea capacităților vizate de obiective, acele informații care vor fi introduse, combinate și recombinate între ele și cu altele învățate anterior, într-un cuvânt, acele informații care vor fi vehiculate în cadrul opționalului;
- ca și în cazul informațiilor prevăzute în programele obligatorii (ale disciplinelor de trunchi comun), informațiile din lista opționalului nu vor fi considerate ca un scop în sine, ci ca un mijloc pentru formarea intelectuală.

6.Evaluarea

Ca modalități de evaluare, vor fi menționate tipurile de probe care se potrivesc opționalului propus (de ex. probe scrise, probe orale, probe practice, referat, proiect etc), fără a include probele ca atare. Este stimulativă și eficientă transparența (efectul backwash "pozitiv") și informarea corectă a celor implicați (elevi, părinți, factori de decizie etc.) asupra modului de evaluare. Evaluarea trebuie să se facă pe baza propriilor descriptori de performanță bazați pe evaluarea continuă a parcurșurilor individuale de învățare. Evaluarea trebuie să fie "corectă", dar "stimulativă", bazată pe interesul și participarea efectivă la realizarea activităților de învățare.

Evaluarea poate fi:

- internă (de către profesorul care predă la clasă);
- externă (standardizată);
- formativă și sumativă;
- prin metode tradiționale;

- prin metode alternative;
- portofoliul elevilor (cartea de vizită).

Evaluarea disciplinei opționale trebuie realizată preponderent prin folosirea metodelor alternative de evaluare și observarea sistemică a comportamentului elevului prin:

- fișă de evaluare;
- scală de clasificare;
- listă de control/verificare;
- proiectul;
- portofoliul;
- autoevaluarea.

Finalități vizate pentru evaluare:

- accent pe CUM și mai puțin pe CE
- factorul motivațional
- capacitatea de comunicare
- apropierea de viața concretă
- capacitatea de adaptare
- valorificarea potențialului individual
- pondere mai mare acordată:
 - ✓ educației estetice
 - ✓ capacității de integrare socială
 - ✓ dezvoltării gândirii critice
 - ✓ capacității de corelație interdisciplinară
 - ✓ dezvoltării capacității de discernământ și alegere
 - ✓ capacității de a se informa singur
 - ✓ capacității de a rezolva situații limită
 - ✓ capacității de autoevaluare

În demersul de stabilire a competențelor s-a considerat că soluția se află la intersecția dintre domeniul didactic (vizând ariile curriculare), domeniul socio- economic (vizând pregătirea pentru piața muncii) și domeniul de cunoaștere concretizat în școală printr-un obiect de studiu (descriș psihologic prin modul de gândire specific expertului, în sensul cognitivist al termenului). Dacă primele două aspecte sunt relativ ușor de acceptat, cel de-al treilea necesită câteva precizări: nu este vorba despre a dobândi acele cunoștințe de care dispune expertul, ci de a utiliza și mobiliza în contexte adaptate vârstei elevului și nivelului de informații ale acestuia, abilități similare celor ale specialistului. Este vorba despre a manifesta un comportament cognitiv specific unui domeniu și NU de a acumula insule de informații din cadrul domeniului.

7. Valori și atitudini

Valorile și atitudinile apar în mod explicit sub forma unei liste separate în programa fiecărui obiect de studiu. Ele acoperă întreg parcursul unui ciclu de învățământ și orientează dimensiunile axiologică și afectiv-atitudinală aferente formării personalității din perspectiva fiecărei discipline. Realizarea lor concretă derivă din activitatea didactică permanentă a profesorului, constituind un implicit al acesteia.

Valorile și atitudinile au o importanță la fel de mare în reglarea procesului educativ ca și competențele, care acoperă dimensiunea cognitivă a personalității, dar se supun altor criterii de organizare - didactico-metodică și de evaluare. După cum se știe, cunoașterea care nu este însoțită de o etică și o sensibilitate cu efect pozitiv asupra vieții persoanei, conduce la un eșec personal și la degradarea vieții sociale.

Exemple :

Limba și literatura română :

- Cultivarea interesului pentru lectură și a plăcerii de a citi, a gustului estetic în domeniul literaturii
- Stimularea gândirii autonome, reflexive și critice în raport cu diversele mesaje receptate

Limbi moderne :

- Dezvoltarea unor reprezentări culturale și a interesului pentru studiul limbi și al civilizației franceze (engleze, germane, etc.) prin :manifestarea interesului pentru cunoașterea unor aspecte legate de geografia/istoria, etc. spațiului francez (german, etc.)

Geografie :

- Interes pentru cunoașterea României, a Europei și a lumii contemporane
- Respectul pentru diversitatea naturală și umană a lumii contemporane
- Conservarea și ocrotirea mediului de viață din România, din Europa și din lume

Matematică :

- Dezvoltarea unei gândiri deschise și creative ; dezvoltarea inițiativei, independenței în gândire și în acțiune pentru a avea disponibilitate de a aborda sarcini variate
- Manifestarea tenacității, perseverenței, capacității de concentrare și a atenției distributive
- Dezvoltarea spiritului de observație
- Dezvoltarea simțului estetic și critic, a capacității de a aprecia rigoarea, ordinea și eleganța în arhitectura rezolvării unei probleme sau a construirii unei teorii

8. Sugestii metodologice

Cuprind recomandări generale privind metodologia de aplicare a programei. Acestea se pot referi la

- desfășurarea efectivă a procesului de predare / învățare centrat pe formarea de competențe;
- sugestii privind cele mai adecvate metode și activități de învățare pentru formarea competențelor vizate;
- dotări / materiale necesare pentru aplicarea în condiții optime a programei
- sugestii privind evaluarea continuă, etc.

9. Bibliografia

Trebuie să însoțească obligatoriu lista de conținuturi. Pe baza ei trebuie să fie realizată programa, temele (conținuturile) disciplinelor opționale. Din toată bibliografia studiată, se extrage o listă cu bibliografie minimală, care se va trece în programă. Nu trebuie să lipsească webgrafia, în care se vor trece site-urile vizitate și care au constituit sursă de inspirație.

6.3. Redactarea programei de opțional

Pentru elaborarea programei de opțional este de preferat să se studieze și să se aibă în vedere schema de proiectare a programelor de trunchi comun la toate ariile curriculare. Componenta fundamentală a programei este cea referitoare la obiectivele de referință/competențe specifice și conținuturi. În redactarea programei de opțional se vor parcurge următorii pași:

1. Se scrie o schiță de proiect de programă, în care se stabilește:

- ✓ tipul de opțional
- ✓ durata
- ✓ temele/ conținuturile alese
- ✓ aria curriculară/ ariile curriculare
- ✓ ciclul curricular (în funcție de care se impune o metodologie specifică)

2. Se formulează competențele specifice și finalitățile propuse.

3. Se elaborează apoi o schiță de programă, care va cuprinde:

- ✓ Nota de prezentare/Argumentul (1/2 - 1 pagină);
- ✓ 2 - 4 obiective-cadru pentru învățământul primar și 5-6 competențe generale, pentru cel gimnazial și liceal, în funcție de tipul de opțional ales (**/**/**), dacă durata opționalului depășește un an școlar;

Au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale elevului. Acestea definesc modul de realizare a disciplinei opționale, ca obiect de studiu și se formulează pentru întreaga durată pentru care aceasta a fost proiectată și pentru fiecare disciplină opțională în parte. Pentru o disciplină opțională sunt altele (noi) față de cele din programa/ programele de trunchi comun și se vor reflecta în alegerea competențelor specifice pentru respectiva disciplină opțională;

- ✓ Obiectivele de referință/ competențele specifice, în funcție de ce trebuie să știe să facă elevul și de tipul de opțional: 3-4 pentru învățământul primar și 5-6 competențe specifice pentru cel gimnazial/liceal (6-8 pentru **/**/**);

Competențele specifice vor fi formulate după modelul celor din trunchiul comun, dar nu vor fi reluări ale acestora, mai ales în cazul opționalelor ca disciplină nouă sau integrate și vor fi formulate în termeni de "ce poate să facă elevul" 5 – 6, pentru un opțional de o oră pe săptămână;

La clasele liceale, competențele generale și specifice trebuie adaptate ciclului de aprofundare (clasele X -XI) și specializare (clasele XII - XIII). În stabilirea acestora și al conținuturilor specifice, proiectarea curriculară variază în funcție de tipul de opționalul propus.

Astfel:

❖ **Opțional ca disciplină nouă (*):**

- Se vor identifica alte teme/capitole/ unități de informație, din respectiva disciplină;
- Se va pune întrebarea "De ce dorim parcurgerea acestor conținuturi?"
- Răspunsul la întrebare trebuie dat în termeni de competențe pe care le dorim formate la elevi (de exemplu, "pentru identificarea fenomenului x în scopul de a... sau pentru evaluarea procesului y în vederea optimizării...")

❖ **Opționalul ca temă integratoare (** sau ***)**

Se proiectează asemănător celui de mai sus (tipul *), cu diferența că unitățile de conținut vor cuprinde informații din mai multe discipline/domenii, iar competențele vizate vor fi, în general, competențe de integrare și transfer. Pentru un opțional de o oră pe săptămână este rezonabil să fie definite și urmărite 6-8 competențe specifice. O competență specifică este corect formulată dacă ea definește un rezultat așteptat al instruirii care poate fi performant și verificat. Ca și în cazul informațiilor prevăzute în programele de trunchi comun, informațiile incluse în programa de opțional nu vor fi considerate un scop în sine ci mijloace pentru formarea intelectuală.

- ✓ Exemple de activități de învățare (alese în funcție de cum trebuie să le realizeze elevul)
- ✓ Lista conținuturilor învățării (ca mijloace prin care se formează competențele, în funcție de durata și tipul de opțional, în jur de 20 teme pe an)

Lista de conținuturi cuprinde informațiile pe care opționalul le propune ca bază de operare pentru formarea capacităților vizate de obiective. Ca și în cazul informațiilor prevăzute în programele disciplinelor de trunchi comun, conținuturile propuse în opțional nu vor fi considerate ca un scop în sine, ci ca un mijloc pentru formarea intelectuală.

- ✓ Sugestiile metodologice vor include tipuri de activități de învățare (care sunt recomandate pentru formarea competențelor), precum și modalități de evaluare - doar tipurile de probe care se potrivesc opționalului propus.
- ✓ Modalitățile de evaluare - vor fi trecute tipurile de probe care se potrivesc opționalului propus (de ex, probe scrise, probe orale, probe practice, referat, proiect etc.) și NU probele ca atare.
- ✓ Va fi inclusă, de asemenea, o listă cu valori și atitudini preconizate a fi formate în cadrul cursului opțional. În elaborarea programei se va avea în vedere ca aceasta să fie axată pe dobândirea de către elevi a unor cunoștințe funcționale și a unor competențe complexe și, mai ales, variate, nu doar intelectuale.
- ✓ Bibliografia minimală – este necesară precizarea surselor de documentare folosite.

PRECIZĂRI:

- ⇒ Programa disciplinei opționale trebuie regândită, analizată și adaptată anual, în funcție de ciclurile curriculare și specificul grupelor/claselor cărora le este destinată.
- ⇒ Se pot folosi și adapta programe aprobate și elaborate de alți propunători, evident cu acordul acestora și/sau la sugestia inspectorului de specialitate; această abordare este recomandată mai ales pentru propunători debutanți care nu au mai realizat discipline opționale sau doresc să realizeze și alte discipline opționale, pentru a-și diversifica oferta; este o abordare responsabilă și benefică, chiar indicată la început de drum.
- ⇒ Aprobarea și avizarea este obligatorie, pentru aplicarea ei în școli.
- ⇒ După aprobare/avizare, programa devine document oficial și este obligatorie parcurgerea ei integral.
- ⇒ Respectarea și realizarea ei integrală face obiectul inspecției școlare.

6.4. Indicații pentru proiectarea programei pentru toate tipurile de discipline opționale

Curriculum-ul Național pentru învățământul primar, gimnazial și liceal propune următoarele modele de programe, pentru diferitele tipuri de discipline opționale, care să țină seama de structura curriculum-ului nucleu, centrat pe obiective:

(a) (*) Opționalul la nivelul disciplinei. Programa pentru o disciplină opțională, elaborată de propunător, va fi diferită față de cea a disciplinei din trunchiul comun, propusă și elaborată de autoritatea centrală, respectiv față de programa elaborată de MEC. Programa disciplinei opționale va fi elaborată în școală, la nivelul catedrei sau de cadrul didactic propunător și presupune formularea unor noi competențe generale și specifice care nu apar în programa disciplinei (din curriculum nucleu - trunchiul comun, obligatoriu). O disciplină opțională se poate realiza, la nivelul fiecărei discipline din trunchiul comun, din toate ariile curriculare. Opționalele la nivelul disciplinei (notate cu *) pot fi:

(a) 1. (*) opțional derivat dintr-o disciplină studiată, ca adâncire a acesteia, dincolo de extinderi, respectiv dincolo de maximumul admis ca număr de ore și competențe/ conținuturi stabilite prin programa școlară pentru disciplina respectivă în cadrul ariei curriculare. Acest opțional se poate alege din lista de opționale recomandată de MEC, din opționalele notate cu (*) sau se poate propune de cadrul didactic. Pentru ambele variante se întocmește un proiect de programă. Ex. "Gramatica prin joc", "Fizica în automobile", "Geografie locală", etc.

(a) 2. (*) opționalul, ca altă disciplină decât cele menționate în cadrul ariei curriculare. Ex. "Inițiere în cercetarea documentară", "Geologia pentru toți", etc.

(a) 3. (*) opționalul, ca teme sau capitole ale unei discipline, care nu sunt incluse, ca atare, în programele pe discipline. Ex. "Uniunea Europeană", "Călători și călătorii cèlebre", etc.

(b) () Opționalul la nivelul ariei curriculare** presupune alegerea unei teme care implică cel puțin două discipline dintr-o arie curriculară.

Acest tip de opțional se realizează între disciplinele din aceeași arie curriculară, ca temă integratoare pentru o anumită arie curriculară. Se poate realiza și în echipă, formată din mai mulți profesori, care prezintă tema/cursul comun (ex. pentru aria curriculară "Om și societate", acest tip de opțional vizează toate disciplinele: cultură civică, istorie, geografie, religie; sau pot fi realizate teme comune între două, trei sau toate disciplinele ariei curriculare).

Programa va cuprinde competențe pe arie curriculară și competențe generale ale disciplinelor implicate. Programa va fi redactată după analiza conținuturilor, iar redactarea ei ca și predarea vor fi realizate în echipă, pe baza colaborării celor doi sau mai mulți profesori. Se vor acomoda stilurile de predare conținutului, iar cursul nu va putea fi predat decât după armonizarea conținuturilor, dozarea și stabilirea intervenției fiecăruia. Predarea acestui opțional nu va fi o improvizație în funcție de inspirație, ci o colaborare continuă a propunătorilor și realizatorilor. Ex. "Istoria descoperirilor geografice" (istorie, geografie), "Drepturile copilului" (istorie, cultură civică), "Geopolitică", "Demografie și etnografie", etc.

(c) (*) Opționalul la nivelul mai multor arii curriculare** poate fi realizat la nivelul disciplinelor din cel puțin două arii curriculare. Are un caracter transdisciplinar sau interdisciplinar prin intersectarea unor segmente de discipline aparținând mai multor arii.

Opționalul ca temă integratoare pentru mai multe arii curriculare are un caracter complex, iar realizarea lui implică multă preocupare și experiență din partea propunătorilor. Programa va cuprinde: competențe transdisciplinare și competențe generale ale disciplinelor implicate. Se poate realiza și în echipă, la fel ca tipul de opțional precedent. Temele conținuturilor programei sunt la nivelul mai multor arii curriculare. Este oferta opțională cea mai generoasă, dar care impune și o pregătire profesională și documentară deosebită din partea propunătorilor. De asemenea, necesită o bază materială care să dispună de dotările necesare, fără de care, practic este imposibil de realizat sau modul de realizare, în perspectivă, va deveni neatractiv pentru elevi.

Acest tip de disciplină opțională implică obligatoriu, un minimum de dotare corespunzătoare, care s-ar impune pentru toate disciplinele opționale. Aceasta presupune: o sală de clasă cu perdele de camuflaj, un televizor color cu video, un calculator performant (rețea) conectat la Internet și videoproiector, radiocasetofon, casete audio și video, dischete, DVD-uri, imprimantă, scanner /xerox, mini-bibliotecă cu: cărți, atlase, reviste, portofolii, etc.

Dacă nu este posibil, este nevoie de profesori sufletești, cu multă dragoste față de profesie și copii, dispuși pentru voluntariat, în condițiile în care realizarea unui opțional necesită un volum mai mare de ore de pregătire, iar modul de recompensare nu prevede diferențieri în evaluare sau plată. Exemple de discipline opționale (***):

"O limbă modernă prin muzică", "Sunet și culoare", "Editarea unei reviste școlare", "Surse de poluare și metode de combatere a lor", "Cartografia" etc.

6.5. Suportul de curs/manualul

Fiecare propunător al unei discipline opționale trebuie să redacteze un suport de curs. Suportul de curs va trebui realizat în anul școlar anterior începerii predării și este obligatoriu. Este știut că realizarea la standarde a pachetului educațional pentru disciplinele opționale implică redactarea programei, planificării, și a suportului de curs/manualului, pentru fiecare propunător. Vor fi preferate și alese de către elevi și consiliile de administrație disciplinele opționale care au un suport de curs/manual după care se predă. Utilizarea manualului este benefică, pentru elev cât și pentru profesor.

Deși oferta de manuale pentru disciplinele opționale nu este foarte mare, există deja pe piață unele titluri utile și atractive:

Văleanu Daniela (1998) "Start English with Bambi", Ed. Mirton Timișoara
 Alexe Rădița & colaboratorii (2000) „Capitalele lumii” Ed. Sfinx, Târgoviște
 Gâstescu P., Alexe Rădița (2000), „Oceanografie”, Ed. Sfinx, Târgoviște
 Giurgea Doina (2002), „Călători și călătorii celebre”, Ed. Eficient, București
 Diaconu Diana (2005), "JavaScript prin exemple", Ed. Printech, București

Pentru a vedea oferta de manuale pentru discipline opționale se pot accesa și următoarele site-uri: www.cedu.ro www.didactic.ro

<http://www.didactic.ro/index.php?cid^disciplina&did=>

<http://www.polirom.ro/titluri.cgi?action=titluri&class=details&id=:562&colectia=>

7. CALENDARUL ȘI AGENDA DISCIPLINELOR OPȚIONALE

7.1. Calendarul disciplinelor opționale

Elaborarea Ofertei școlii și stabilirea disciplinelor opționale pentru anul școlar următor, se desfășoară pe tot parcursul anului școlar anterior, după cum urmează (vezi Tabelul 14)

Tabel 14. Calendarul disciplinelor opționale

Termen	Demersuri
Ianuarie	<ul style="list-style-type: none"> • Demararea prezentării Ofertei școlii, pentru anul următor; • Titlul opționalului se alege din lista oferită de MEC spre consultare sau se propun propriile opționale, de către propunătorii (profesorii/ învățători/ institutorii); • Se redactează sau definitivează proiectele de opțional, pentru a fi susținute în fața Consiliului de administrație al școlii; • După aprobare, acestea vor face parte din <u>oferta de opționale a școlii</u>.
Februarie	<ul style="list-style-type: none"> • Programele disciplinelor opționale sunt discutate la nivel de catedră, comisie metodică sau arie curriculară; • Lista ofertelor de opțional se definitivează și este făcută publică; • Fiecare propunător <u>începe promovarea, ofertei de opționale prin:</u> <ul style="list-style-type: none"> - afișe, pliante, prezentări, - lectorate, ședințe cu părinții, - site-ul școlii, pagini web etc.
Martie până la sfârșitul lunii	<ul style="list-style-type: none"> • Programele sunt aprobate de Consiliul profesoral și Consiliul de administrație; • Oferta școlii pentru anul școlar viitor va fi făcută publică și promovată: <u>se afișează în școală la loc vizibil și este comunicată elevilor și părinților;</u> • Elevii și părinții trebuie să o cunoască, să fie informați și consultați (Consiliile de administrație <u>trebuie să facă dovada</u> acestei consultări); • Propunătorii (profesorii/ învățători/institutorii) trebuie să-și facă cunoscută propria ofertă de opțional/-e tuturor elevilor, pentru ca aceștia să poată alege în cunoștință de cauză; • De calitatea promovării și realizării opționalului în anul anterior va depinde numărul de elevi care se vor înscrie.
Aprilie sfârșitul lunii	<ul style="list-style-type: none"> • Elevii vor prezenta la secretariat, fișa de opțiuni pentru anul școlar următor (<u>odată exprimată, opțiunea pentru o anumită disciplină, ea devine obligatorie, pe durata pentru care a fost proiectată disciplina opțională</u>)
Mai	<ul style="list-style-type: none"> • Includerea disciplinelor opționale în Planul-cadru propus pentru anul următor; • Continuă înscrierea elevilor la disciplinele opționale (secretariat - fișa de opțiuni) pe baza acordului scris (semnătură); • Realizarea încadrării profesorilor și a schemelor orare, pe baza opțiunilor elevilor.
30 Iunie	<ul style="list-style-type: none"> • Elevii admiși în clasa a IX-a vor prezenta opțiunile în prima săptămână după afișarea rezultatelor finale ale admiterii. • Programele școlare pentru disciplinele opționale vor fi: <ul style="list-style-type: none"> - avizate de Consiliile de administrație - aprobate de Inspectoratul școlar județean. - după aprobare devin document oficial și sunt obligatorii.

7.2. Fișele de avizare

Modele de fișele de avizare a programelor pentru disciplinele opționale propuse sunt utile nu doar directorilor de unități școlare și inspectorilor de specialitate, ci și propunătorilor de programe de opționale, reprezentând o listă de verificare pentru aceștia. (vezi ANEXA 9)

7.3. Agenda pentru conducerea școlilor

Ianuarie:

- afișarea listei disciplinelor opționale propuse de MEN pentru profesori/învățători;
- identificarea profesorilor/învățătorilor și a ofertei de opționale pentru anul următor ("Oferta școlii");
- discutarea și avizarea în Consiliul de administrație a proiectelor disciplinelor opționale propuse (programă, durată, conținuturi), pe baza susținerii acestora de către propunători.

Februarie:

- afișarea listei disciplinelor opționale din "Oferta școlii".

Martie:

- monitorizarea prezentării ofertei opționale de către profesori, învățători, diriginți;
- asigurarea informării corecte a elevilor (afișe, pliante, diverse acțiuni de prezentare etc);
- asigurarea informării și consultării părinților (graficul ședințelor cu părinții, lectorate, graficul consultațiilor, discuții individuale etc).

Aprilie - Mai:

- includerea disciplinelor opționale în Planul-cadru propus pentru anul următor;
- înscrierea elevilor la disciplinele opționale (secretariat - fișa de opțiuni) pe baza acordului scris (semnătură);
- centralizarea datelor;
- formarea grupelor de elevi;
- realizarea încadrării profesorilor și a schemelor orare, pe baza opțiunilor elevilor.

Iunie:

- avizarea programelor în Consiliul de administrație pentru noile programe de discipline opționale;
- aprobarea acestora de către ISMB și Inspectoratele Școlare județene.

Iulie:

- înscrierea opțiunilor elevilor din clasa a IX-a, în prima săptămână de după afișarea rezultatelor examenului de admitere (sau înscriere).

Rezumând:

1. Proiectele de discipline opționale indiferent dacă titlurile sunt alese din lista MEN sau propuse sunt avizate, în ordine, de:
 - colectivele de catedră;
 - consiliile profesoriale;
 - consiliile de administrație.
2. Programele școlare sunt aprobate de Inspectoratele școlare județene/ ISMB, după care devin documente oficiale și sunt obligatorii, respectarea și realizarea lor integrală fiind subiect al inspecției școlare.
3. Sunt obligatorii cel puțin două discipline opționale la clasele V-XII/XIII și una la clasele I-IV.
4. Vor fi avizate acele opționale pentru care școala dispune de cele mai bune resurse umane (profesori/învățători) și materiale, potrivit intereselor și aptitudinilor elevilor și nu numai pentru completare de normă.
5. Nu se poate asigura norma didactică numai din disciplinele opționale {maxim 8}.
6. Conducerea școlii va nominaliza profesori a căror competență profesională va asigura calitatea activităților opționale.

7.4. Agenda pentru profesori/ invatatori/institutori

Prezentarea propriei oferte de discipline opționale, colectivelor de elevi:

Septembrie - Noiembrie

- studierea listei de discipline opționale oferită de MEN;
- identificarea resurselor materiale ale școlii (spațiu, bază materială, oportunități etc.) și umane (interes elevi, părinți, comunitate locală, colectivul de catedră, colegi etc.) pentru proiectarea și realizarea propriului proiect de disciplină opțională;
- realizarea proiectului (programă, conținuturi etc).

Decembrie - Ianuarie

- discutarea proiectului de opțional în colectivele de catedră (care pot stabili: tipul de opțional, perioada de desfășurare și dacă este cazul programa) și Consiliile profesoriale (care vor stabili prin vot, disciplinele opționale, ce vor figura în "Oferta școlii", precum și durata lor).

Februarie

- susținerea proiectului în Consiliul de administrație;
- avizarea proiectului, implicit a programei disciplinei opționale de către Consiliul de administrație;
- prezentarea ofertei de opțional tuturor elevilor;

Martie – Aprilie

- capacitarea acestora în funcție de interese și aptitudini;
- informarea și consultarea părinților (ședințe, lectorate, diverse activități);
- realizarea de afișe, pliante;

- campanie de prezentare a propriului opțional de către fiecare profesor.

Mai

- informarea asupra opțiunilor elevilor pentru disciplinele opționale;
- centralizarea listelor cu elevii înscriși la disciplina opțională pe care o va realiza;
- propunătorul va lua lista cu elevii înscriși de la secretariat și o va anexa la planificare, e util, mai ales la împărțirea pe grupe a elevilor.

Iunie

- formarea și stabilirea grupelor de elevi;
- propuneri pentru schema orară;
- avizarea programelor în Consiliul de administrație, pentru noile programe de discipline opționale.

Se recomandă propunătorilor conceperea unei cereri tip (vezi ANEXA 10), cu oferta de discipline opționale proprie, pentru anul școlar următor; se poate oferi personal elevilor interesați, pentru a o completa și semna. Asigură un feed-back rapid și o mai bună promovare a ofertei de discipline opționale.

După strângerea cererilor se întocmește un tabel cu toți elevii care au optat pentru disciplina/ele opțională/le proprie/i, se anexează cererile și se depun la secretariat cu număr de înregistrare, se împart elevii pe grupe (dacă opționalul se organizează la nivelul mai multor clase, în tabele diferite și se stabilește numărul de ore de opțional pentru anul următor, fără a depăși 8 ore de discipline opționale (la 8 clase sau 8 grupe constituite din elevi ai mai multor clase).

În condițiile unei ofertări reale de discipline opționale, promovarea ofertei personale este esențială, fiind, de multe ori, neglijată. O disciplină opțională interesantă și bine realizată devine atrăgătoare și va fi aleasă de mulți copii în anii următori, dar trebuie luat în considerație faptul că și alte cadre didactice, la rândul lor, își promovează oferta de opționale, iar metodele pot fi variate.

Promovarea ofertei trebuie permanent îmbunătățită și realizată profesional, mai ales la disciplinele opționale la care avem programe aprobate, avizate și suport de curs sau manual, prin modalități variate: prezentări PowerPoint, afișe, pliante, postere, site-ul școlii, etc.

8. CONCLUZII

Responsabilitățile realizării disciplinelor opționale și le asumă:

Directorii si inspectorii școlari de specialitate

Directorii și consiliile de administrație au responsabilitatea unui bun manageriat, în politica de cadre. Ei vor trebui să-și prezinte oferta opțională, în funcție de baza materială și competențele profesionale de care dispun, să stabilească un Curriculum la decizia școlii care să permită individualizarea școlii și crearea unei personalități a acesteia prin prezentarea "Proiectului școlii" și "Ofertei școlii" și să asigure elevilor parcursuri individuale proprii, potrivit intereselor și aptitudinilor lor, dându-le posibilitatea de a alege.

În acest scop, ei trebuie:

- să utilizeze eficient resursele umane din școală;
- să analizeze competențele reale;
- să ofere condiții de desfășurare (spațiu, orar);
- să respecte metodologia;
- să armonizeze pregătirea personalului didactic existent cu interesele elevilor, cerințele părinților în contextul comunității locale;
- să nu ofere disciplinele opționale numai pentru completarea normei didactice;
- să urmărească derularea cursului opțional în mod deosebit și finalizarea lui;
- să aprobe disciplinele/ temele/cursurile opționale susținute în fața consiliului de administrație, convingător și argumentat, pe bază de proiecte ce cuprind: programă, planificare, teme de conținut;
- să prezinte vizibil oferta de opționale în școală (afișare);
- să asigure informarea corectă a elevilor și părinților (ședințe cu părinții, lectorate, pliante etc);
- să obțină acordul elevilor și al părinților pe bază de semnătură.

Cadrele didactice

Actul educațional fiind o componentă a politicii educaționale, vizează schimbarea mentalității și asumarea responsabilității în cunoștință de cauză. Aceasta implică realizarea lor, în primul rând la nivelul dascălului (învățător, profesor, institutor), iar ca succes final, la nivelul elevilor si părinților. Schimbarea modului de gândire prin abordarea pozitivă a ofertelor reformei constituie primul pas. Nu poți să fii convingător dacă nu ești convins, la rândul tău. Elevii, deși cu mai multă personalitate în ziua de astăzi, au nevoie de modele reale, care pot fi și dascălii lor, dacă aceștia știu să o facă, de aceea disciplinele opționale ar trebui realizate, în primul rând, de dascăli, în adevăratul sens al cuvântului, pasionați și cu deschidere spre nou. Numai așa se va putea, piedicile vor fi înlăturate, greutățile nu vor mai fi scuze, recompensele vor fi suficiente și nu se va renunța ușor la realizarea unui învățământ vocațional. Cine nu are disponibilitate, va avea numai greutăți, nu va fi motivat și va renunța sau și mai grav va discredita ideea generoasă a disciplinelor opționale.

Toate acestea vor fi posibile în condițiile în care cadrele didactice vor fi capabile și disponibile:

- să facă o ofertă bazată pe competență; .
- să privească global și realist abordarea tematicii;
- să-și aleagă și convingă elevii în funcție de preferințele acestora și să-i capaciteze neconținut;
- să-și organizeze în amănunt desfășurarea cursului;
- să-și realizeze propria programă;
- să-și stabilească durata de desfășurare a cursului (semestru, an, ciclul curricular);
- să definească clar tipul de opțional și modalitățile de realizare: *derivat; ca altă disciplină; ca temă integratoare*
- să nu improvizeze;
- să înțeleagă că disciplina opțională înseamnă mai mult decât pregătirea pentru o oră de curs (chiar și pentru cei cu foarte multă experiență);
- să realizeze că abordarea unei discipline opționale nu înseamnă a ști mai mult, față de ce predai, ci a oferi altceva față de curriculum-ul nucleu (trunchiul comun) aprofundat (CNA) și extins (CE) și anume curriculum-ul elaborat în școală (CES);
- să abordeze cu mai multă deschidere problema trans/ interdisciplinarității, în ideea colaborării (predării) mai multor profesori la realizarea aceluiași opțional;
- să depășească orgoliile disciplinare și individuale pentru realizarea scopului final, informarea pertinentă, formativă a elevului, formarea de capacități, abilități și mai ales opțiuni și atitudini individuale de integrare socială.

Elevii și părinții

Trebuie:

- să se informeze în amănunt, asupra modului de realizare a disciplinei/ lor opționale pe care le aleg din oferta școlii: aria curriculară; conținut; durată; resursele umane și materiale ale școlii (profesori, dotări);
- să înțeleagă că oferta de opționale a școlii reprezintă un criteriu important în alegerea acesteia;
- să aprecieze corespunzător modul de realizare al disciplinelor opționale, în alegerea din anul școlar următor;
- **să știe că:**
 - au dreptul să fie informați și consultați în legătură cu orele de opțional;
 - durata opționalului poate fi pe durata unuia sau a mai mulți ani școlari, sau doar a unui semestru;
 - în catalog, disciplinele opționale, se trec în rubrică separată, cu denumire și titlul generic de opțional;
 - elevii sunt notați la disciplinele opționale prin calificative (clasele I-IV) și note (V-XII);
 - rezultatele obținute vor fi trecute și în foaia matricolă a elevului;
 - dacă opționalul este realizat pe durata unui semestru/an, media acestuia va fi semestrială/anuală;
 - elevii nu pot opta pentru opționale din fiecare arie curriculară;
 - să aleagă opționalele care pot fi realizate în condițiile de maximă calitate, în funcție de interese și preferințe;
 - odată exprimată opțiunea pentru o anumită disciplină opțională, ea devine obligatorie pe durata pentru care a fost proiectată disciplina opțională (semestru, an sau mai mulți ani).

9. PROCEDURA PRIVIND STABILIREA CURRICULUM-ULUI LA DECIZIA ȘCOLII

Sarcina elaborării ofertei CDȘ într-o unitate școlară revine Comisiei pentru Curriculum, se avizează de Consiliul profesoral și se aprobă de Consiliul de administrație. Activitatea comisiei este coordonată de director, membrii fiind responsabili ariilor curriculare și comisiilor metodice ale învățătorilor.

Atribuții anuale ale comisiei sunt:

- Respectarea Curriculum-ului Național la toate specialitățile, la toate clasele;
- Sprijinirea cadrelor didactice în vederea elaborării programelor școlare pentru orele din CDȘ;
- Sondarea și analizarea opiniilor elevilor privind desfășurarea orelor din cadrul CDȘ în anul școlar în curs;
- Elaborarea unui sistem de evaluare tradițională și alternativă a cunoștințelor și deprinderilor elevilor dobândite în cadrul orelor din CDȘ;
- Elaborarea CDȘ pentru anul școlar următor

Responsabilitățile membrilor comisiei (la nivelul fiecărei arii curriculare/comisii metodice):

- respectarea Curriculum-ului Național la nivelul disciplinelor din aria curriculară;
- elaborarea unui model de schemă orară la ciclul primar, gimnazial și liceal;
- elaborarea unui model de fișă de opțiuni pentru elevi și părinți;
- desfășurarea orelor din CDȘ la disciplinele din cadrul ariei;
- realizarea ofertei curriculare la disciplinele din aria curriculară;
- elaborarea unui sistem de evaluare alternativă a orelor din CDȘ;
- realizarea obiectivelor cadru și de referință, pe specialități și an de studiu și atingerea standardelor de performanță propuse;
- organizarea și desfășurarea unor ore interdisciplinare sau cross-curriculare, predate în echipă, atât pe parcursul anului școlar, cât mai ales în perioadele de recapitulare și sistematizare a cunoștințelor elevilor;
- întocmirea și prezentarea unor rapoarte semestriale / anuale privind unele aspecte legate de:
 - ✓ activități de învățare eficiente;
 - ✓ materialele didactice și mijloacele de învățământ care au condus la înțelegerea noțiunilor predate, pe discipline;
 - ✓ instrumente de evaluare folosite;
 - ✓ aspecte negative constatate cu prilejul asistențelor la ore;
 - ✓ cauzele și soluțiile propuse pentru ameliorare, elevi care se remarcă la orele de curs, prin pregătire și preocupări deosebite într-un anumit domeniu;
 - ✓ rezultate ale elevilor, situații statistice pe clase / specialitate.
- organizarea unor expoziții, sesiuni de comunicări ale elevilor și cadrelor didactice, a unor concursuri pe discipline și cicluri de învățământ programe artistice, activități sportive care să evidențieze deprinderile dobândite de elevi în cadrul programului școlar;

Aceste aspecte sunt tocmai cele care țin de ceea ce se întâmplă cu disciplinele opționale după ce au fost incluse în schemele orare ale claselor, respectiv:

- ⇒ Cum sunt realizate obiectivele?
- ⇒ Cum primesc elevii opționalele ? (feedback pentru ajustarea ofertei curriculare în anii următori)
- ⇒ Ce tipuri de activități se desfășoară?
- ⇒ Cu ce materiale didactice și mijloace de învățământ?
- ⇒ Cu ce instrumente și cum se evaluează cunoștințele și deprinderile elevilor?
- ⇒ Care dintre ele (activități, materiale didactice/mijloace de învățământ, respectiv, instrumente de evaluare) au condus la rezultate pozitive? (popularizarea și extinderea exemplelor de bună practică)

9.1. Procedură privind elaborarea CDȘ pentru anul școlar următor

În spiritul noului cadru al Asigurării calității, pentru proiectarea și elaborarea Curriculum-ului la decizia școlii, unitatea școlară trebuie să elaboreze o procedură, stabilind modul de lucru și responsabilitățile ce decurg:

1. Prezentarea propunerilor de CDȘ de către învățători/institutori/profesorii: disciplina, tipul CDȘ – aprofundare, extindere, opțional - denumirea, durata
2. Centralizarea propunerilor de către învățători/institutori/diriginți, în vederea lansării „OFERTEI CURRICULARE” a unității școlare
3. Afișarea la loc vizibil a propunerilor de CDȘ
4. Prezentarea planurilor-cadru, de către învățători/institutori/ diriginți, și a opțiunilor posibile, în limitele acestora
5. Ședințe cu părinții elevilor în vederea consultării lor asupra propunerilor, întocmirea proceselor verbale privind CDȘ
6. Întocmirea Tabelului nominal al elevilor clasei de către diriginte cu solicitările de CDȘ pe baza fișei de opțiuni a elevilor, conform următorului model:

Nr. crt.	Numele și prenumele elevului	CDȘ: disciplina/nr ore			Semnătura elevilor
		aprofundare	extindere	opțional	

7. Înaintarea Tabelului nominal cu opțiunile elevilor către secretariat/director/consiliul de administrație.

9.2. Planul Comisiei pentru Curriculum privind elaborarea Curriculum-ului la decizia școlii

Pentru elaborarea CDȘ, activitatea Comisiei pentru Curriculum, se desfășoară conform unui Plan (vezi Tabel 15)

Tabel 15. Plan privind elaborarea CDȘ

Nr. crt.	Denumirea activității	Perioada	Responsabilități	Indic. de performanță
1.	Aplicarea unor chestionare de opinie elevilor/părinților privind CDȘ	oct- nov.	CC./RAC / RCM	Aprecieri din partea elevilor
2.	Analiza CDȘ din anul școlar trecut pe specialități (pe baza informărilor cadrelor didactice / chestionarelor aplicate)	nov.	RCM	Încadrare în termen
3.	Propuneri CDȘ pe specialități, pe arii curriculare	dec .	Cadre didactice RAC/RCM	Noi opționale
4.	Analizarea și armonizarea propunerilor cdș și elaborarea noilor scheme orare		CC	Corectitudine/ încadrare în termen
5.	Dezbaterea și validarea ofertei curriculare - proiect pentru anul școlar viitor		Director+ CP	Încadrare în termen
6.	Prezentarea ofertei curriculare elevilor/ părinților	dec.	Învățători/ prof.diriginți/prof.d e specialitate	Încadrare în termen
7.	Strângerea și centralizarea opțiunilor elevilor/părinților; definitivarea opționalelor	ianuarie	Învățători/ prof. diriginți	Încadrare în termen
8.	Reorientarea elevilor spre acele opționale alese de majoritate și alcătuirea claselor	ian.- feb.	Învățători/ prof. diriginți/director	Corectitudine
9.	Stabilirea schemei orare pentru fiecare clasă în parte	februarie	CC / director	Încadrare în termen

Abrevieri:

CC - Consiliul pentru Curriculum

AC - Arii curriculare

RAC - Responsabil Arii Curriculare

RCM - Responsabil Comisii Metodice

CM - Comisii metodice

CP – Consiliul Profesorat

9.3. Oferta curriculară a unității școlare

După efectuarea pașilor și etapelor care conduc, în final la elaborarea ofertei curriculare, aceasta este dată publicității sub formă de broșură, oferta făcându-se pe nivele (primar/gimnaziu/liceu), iar în cadrul celor două din urmă, pe arii curriculare și, mai departe, pe discipline și cadre didactice. (vezi ANEXA 11)

9.4. Consultarea elevilor și părinților și centralizarea datelor

În acest scop, tot la nivelul școlii, unitar, se elaborează elaborat cereri pentru completarea de către elevi și părinți, în urma prezentării și analizei ofertei propuse și completării acestora, informațiile se centralizează (vezi ANEXA 12), pentru a se stabili disciplinele opționale pentru anul școlar următor. Ulterior, programele acestor discipline opțional, avizate de Consiliile de administrație, sunt înaintate spre aprobare la Inspectoratul școlar județean. După aprobare devin document oficial și sunt obligatorii.

10. REALIZAREA CDȘ ÎN ȘCOLI – EXEMPLU DE BUNĂ PRACTICĂ

Pentru cum ar trebui să se realizeze în toate școlile disciplinele opționale, un exemplu demn de urmat ar fi modelul oferit de Școala nr. 19 "Avram Iancu" Timișoara (preluat din D. Giurgea, *Ghid metodologic pentru disciplinele opționale*):

Motto: „Curriculum-ul este ceea ce li se întâmplă copiilor în școală ca rezultat a ceea ce fac profesorii. Aceasta include toate experiențele copiilor, pentru care școala ar trebui să-și accepte responsabilitatea. (Kansas, 1958)”

Importanța pe care școala o acordă CDȘ dovedește gradul de performanță la care aceasta a ajuns, precum și modul în care s-a operat schimbarea de mentalități și atitudini la nivel organizațional.

În acești ani, premergători intrării în Uniunea Europeană, este foarte important ca elevii să-și aleagă un parcurs individual care poate avea un impact determinant pentru viața lor. S-ar putea spune, parafrazând, că și în funcție de abordarea CDȘ-ului, o școală va putea exista sau nu. CDȘ-ul personalizează o școală, o face să fie „altfel”, într-un peisaj uniformizant și uneori (de ce să n-o recunoaștem?) neatractiv. Modul în care managerul școlar știe să evalueze și să pună în valoare ceea ce constituie specificul unei școli - adică CDȘ -ul - este determinant și are ca efect faptul că școala respectivă poate oferi elevilor săi șansa de a fi învingători în viață și de a-și împlini vocația, devenind o pepinieră de talente, atrăgătoare pentru elevi și părinți.

La școala noastră, elevilor li se oferă posibilitatea reală de a-și alege propriul demers școlar. Aceasta înseamnă că, dintr-o ofertă generoasă a fiecărei catedre din școală (ofertă bazată pe dorința cadrelor didactice de a se împlini profesional propunând un opțional care le măsoară creativitatea și competențele) elevii și părinții aleg exact ceea ce reprezintă punctul de interes imediat sau de perspectivă al copiilor, în acord cu obiectivele și cu planul managerial de dezvoltare a școlii.

Disciplinele opționale propuse au caracter interdisciplinar și sunt privite ca posibilități de integrare dintre diferite domenii printr-o organizare modulară, modalitate care permite o personalizare crescândă a demersului didactic în sensul adaptării la ecuația personală a elevului. Ele reprezintă modalități concrete prin care cadrele didactice pot da dovada măiestriei lor profesionale oferind elevilor oportunități de a alege domeniul în care doresc să-și dezvolte deprinderi și să-și contureze propriul sistem de valori.

Oferta de discipline opționale de-a lungul anilor a fost generoasă: „English is fun”, „Istorie locală”, „Muzica ne cheamă”, „Mâini îndemânaticе”, „În lumea minunată a poveștilor”, „Penelul fermecat”, „Matematică distractivă”, „Democrația pentru copii”, „Din tainele naturii”, „Educație pentru securitate personală”, „Literatura pentru copii”, „Educație pentru drepturile omului”, „Micii sahiști”, „Mijloace moderne de comunicare”, „Prietenul meu calculatorul”, „Rezolvarea conflictelor”, „Teatru pentru copii”, „Folclorul copiilor”, „Gramatica prin joc”, „Misterele planetei”, „Educație comunitară”, „Educație pentru dreptate și egalitate”, „Micul jurnalist”, „Curiozități geografice”, „Matematică aplicată”, „Pictură pe sticlă”, „ABC - ul instrumentelor muzicale” - chitară, „Educație pentru sănătate”, „Poveștile originale ale Fraților Grimm”, „Limba

franceză prin cântece și jocuri", „Turism în România", „Educație pentru Europa", „Banatul - vatră de istorie", „Construcții geometrice cu rigla și compasul", „Micii inventatori", „Civilizația franceză", „Elemente de cultură și civilizație germană", „Obiceiuri și tradiții", „Frumusețile naturii", „Ucenicul vrăjitor" (chimie aplicată), „Consiliere", „Probleme speciale ale limbii române", „Design vestimentar", „Plantele medicinale - izvor de sănătate", „Micul gospodar", „Grafică și pictură", „Istorie și geografie locală", „Pictură și pirogravură", „Fantezie și îndemânare", „Misterul cratimei", „Jocuri sportive" ...

Calendarul și agenda opționalelor se respectă cu strictețe. Astfel, în luna ianuarie, după ce conducerea școlii nominalizează cadrele didactice a căror competență profesională va asigura calitatea activităților opționale, membrii catedrelor întocmesc proiectul ofertei de opționale pentru anul școlar următor. Acest proiect cuprinde cel puțin dublul numărului de ore față de posibilitatea de opțiune a elevului și se susține în fața colectivelor de Catedră și a Consiliului de Administrație. Se avizează de către Consiliul de Administrație numai acele opționale pentru care școala dispune de cele mai bune resurse umane și materiale, potrivit intereselor și aptitudinilor elevilor și nu pentru completarea normelor cadrelor didactice. Au existat cazuri când unii profesori au fost nevoiți să solicite completare la o altă școală pentru întregirea normei didactice, deși aceasta ar fi putut fi „umplută" cu câteva ore de opțional.

După aprobarea de către Consiliul de Administrație, proiectul devine oferta de opționale a școlii pentru anul școlar următor, promovând o ofertă educațională particularizată, care conține elemente ce sprijină dezvoltarea personală a elevilor și care reflectă dorințele părinților și ale comunității locale. Această ofertă se aduce la cunoștință elevilor și părinților în cursul lunilor februarie și martie, astfel: prin afișare la avizier, prin introducerea în pliantul școlii, distribuire de afișe, prezentare de către cadrele didactice propunătoare, discutarea la ora de dirigiență, ședințele cu părinții (pe clase, pe școală), discuții individuale, consultații, lectorate.

În luna aprilie, elevii și părinții semnează fișa de opțiuni. Ei pot să opteze pentru minim 1 opțional la clasele I - IV și 2 sau 3 opționale pentru clasele V - VIII. Odată exprimată opțiunea pentru o anumită disciplină, ea devine obligatorie pe durata pe care se desfășoară disciplina respectivă.

În luna mai, datele se centralizează și se compară cu oferta propusă. În funcție de alegerile făcute de elevi și părinți, se stabilește noua ofertă. Se elimină din ofertă disciplinele pentru care nu au fost exprimate suficiente opțiuni și se formează grupele de elevi pentru cele aprobate.

În luna iunie, programele pentru disciplinele aprobate se avizează în Consiliul de Administrație și se propun spre aprobare inspectorului de specialitate de la Inspectoratul Școlar Județean. Odată aprobate, programele devin documente oficiale și obligatorii, respectarea și realizarea lor integrală fiind subiect al inspecției școlare.

Schemele orare țin seama de opțiunile exprimate și de grupele de elevi. Aceste grupe se formează din elevi din clase diferite, de același nivel, care au optat pentru aceeași disciplină. La întocmirea orarului se formează blocuri orare în timpul cărora, la toate clasele de un anumit nivel, se desfășoară orele de opționale. Se asigură astfel respectarea opțiunilor fiecărui elev, deși dificultățile întocmirii unui orar ergonomic și coerent într-o școală mare ca a noastră (1146 elevi și 71 cadre didactice în anul școlar 2005-2006) sunt, în aceste condiții, aproape insurmontabile. Fiecare elev frecventează astfel disciplina pentru care a optat, împreună cu grupa din care face parte.

Opționalul deschide noi perspective creativității la nivelul practicii școlare, cadrul didactic devenind „conceptor de curriculum”, el orientându-și proiectarea didactică pornind de la obiective clar definite pe care le va urmări pe toată durata desfășurării opționalului, sprijinindu-se pe alegerea unor conținuturi accesibile elevului, conținuturi construite de către elev prin aplicarea unor strategii didactice centrate pe nevoile, interesele, deprinderile și abilitățile existente sau așteptate.

La disciplinele opționale se utilizează preponderent modalități alternative de învățare în care demersul didactic se focalizează pe elev, care devine co-participant la actul educațional, combinate cu folosirea de mijloace/auxiliare didactice moderne, de actualitate. Limbajul de specialitate, a fost adaptat și corelat cu experiența și capacitățile de învățare, iar încurajarea spiritului de inițiativă și a creativității elevilor a condus la antrenarea lor permanentă în derularea demersului didactic. Configurarea demersului didactic s-a realizat printr-o viziune curriculară de ansamblu, care a permis ca schimbările de conținut și atitudine să aibă loc și să se regăsească în rezultatele obținute.

Activitatea elevilor la orele de opțional este evaluată în mod continuu prin: fișe, proiecte, portofolii, expoziții de produse realizate de elevi, prezentarea opționalelor cu cel mai mare succes în revista școlii, panoul „Cel mai îndrăgit opțional”. Avizierul cuprinde:

- oferta de opționale pentru anul în curs și pentru anul următor (în perioada preconizată de calendarul MEC), cu aspect atractiv, pentru a stârni interesul;
- poze de la diferite activități organizate cu elevii la orele de opționale, însoțite de comentarii sumare;
- postere sau alte produse realizate de elevi la orele de opțional Actualizarea avizierului se face lunar de către responsabili (profesor propunător și elevi), astfel ca avizierul ilustrează o gamă largă de activități semnalate de titularii opționalelor și de elevi.

La Ziua Școlii (19 mai) se realizează un stand cu produse executate la orele de opțional de-a lungul anului școlar.

Anual, în cadrul catedrelor, ofertele sunt tot mai variate și creative, adaptate la cerințele comunității și la interesele și nevoile elevilor, într-o efervescență creativă cu impact ulterior asupra elevilor și spre câștigul elevilor și al școlii.

Au rezistat „examenului timpului”: Prietenul meu, Calculatorul - cu participări masive și rezultate deosebite la concursuri școlare la nivel municipal, județean, interjudețean și chiar național, și activitate de tehnoredactare a revistei reprezentative a școlii - „Generația 21” și a revistei „Tainele științei”, reviste care au obținut constant premii la concursul național de reviste școlare; Matematica distractivă; Jocuri sportive; Pictură pe sticlă; Micii inventatori; Design vestimentar - la clasele a V- a și a VI- a este anual între preferințele elevilor (indiferent de profesorul propunător) și are participanți atât fete cât și băieți (activitatea se finalizează prin „expoziții” de modele și includerea celor mai reușite în revistele școlare); Limba germană - ca urmare a influenței germane în zona multiculturală a Banatului.

Au mai fost propuse de curând și se bucură de succes: Educație economică, opțional pentru care școala noastră este școală pilot la nivel național; Micul jurnalist - opțional cu o „vechime” de 3 ani, impus în topul preferințelor elevilor cu talent și cultivat de o profesoară cu multă dăruire. „Produsele” au fost incluse în revista școlii și în revista de creație literară, reviste laureate ani la rând la concursul național de reviste școlare; Teatru școlar - participant la concursul de teatru școlar „Atu”

și care a obținut numeroase premii; Educația pentru sănătate - în ultimii 3 ani se bucură de interes îndeosebi la clasele a V- a și a VI- a; Frumusețile patriei - ales anual datorită modului în care profesoara propunătoare reușește să stârnească interesul elevilor prin metode atractive și prin folosirea curentă a materialelor intuitive și a auxiliarelor didactice; Teatru de păpuși - cu conținut interdisciplinar.

Cu fluctuații în timp: Literatura pentru copii - a avut un demers descendent în preferințele elevilor. De mare succes la început, interesul s-a diluat în timp ca urmare a orientării preferințelor spre alte domenii și a scăderii apetitului elevilor pentru lectură; Civilizația franceză - datorită modificărilor în componența catedrei și calității profesionale a profesorului propunător - cu număr maxim de opțiuni în anii școlari 2001-2002 și 2002-2003, a revenit în forță în anul școlar 2005-2006.

S-a renunțat în timp la desfășurarea opționalelor: *Traforaj*; *Misterele planetei*; *Micul gospodar*.

Această abordare a CDȘ supune atenției managerului școlii probleme complexe: munca în echipă pentru proiectarea, implementarea, evaluarea curriculum-ului; respectarea intereselor și opțiunilor elevilor; realizarea unei diagnoze corecte; cunoașterea culturii organizaționale; rezolvarea conflictelor; formarea și motivarea personalului didactic; monitorizarea procesului; realizarea parteneriatului cu familia și comunitatea locală.

Printr-un management adecvat, opționalele pot deveni importante atu-uri ale școlii, asigurând complementaritatea educației de bază și contribuind esențial la edificarea ethosului instituțional. Prin proiectul curricular al școlii, aceasta își poate construi propria identitate și poate informa comunitatea locală care este tipul de formare și educație pe care îl oferă și care sunt avantajele frecventării școlii respective. Ca urmare, managementul de curriculum este la nivelul școlii unul dintre punctele - cheie ale realizării și reușitei reformei, ale promovării școlii ca identitate proprie într-un mediu concurențial și stimulat, într-un context ce leagă școala cu specificul comunității locale și cu tendințele cererii de educație.”

prof. Dana Vidaicu – director, prof. ing. Camelia Circu –

responsabil Comisia de întocmire a orarului scoala19_tim@rdslink.ro

11. BIBLIOGRAFIE

1. *** Ghid metodologic Aria curriculară Limbă și comunicare, liceu, C.N.C., Editura Aramis, 2002
2. *** Ghid metodologic pentru aplicarea programelor școlare de limba franceză clasele a III-a – a VIII-a, C.N.C., Editura Aramis, 2001
3. *** MEC - ORDIN nr. 3638/11.04.2001 cu privire la aplicarea Planului-cadru de învățământ pentru clasele I - a VIII-a în anul școlar 2001-2002
4. *** MEC - ORDIN nr. 3670/17.04.2001 cu privire la aplicarea Planurilor-cadru de învățământ pentru liceu în anul școlar 2001 -2002
5. *** MEC - ORDIN Nr. 5723/23.12.2003 cu privire la aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a
6. *** MEC - Ordin nr.4686/05.08.2003 privind aprobarea Planului-cadru de învățământ și a programelor școlare pentru clasele I - a II-a, în condițiile începerii învățământului obligatoriu la vârsta de 6 ani
7. *** MEC - Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 5198/01.11.2004, cu privire la aprobarea Planurilor cadru de învățământ pentru clasele a III-a - a IV-a și a noilor programe școlare pentru clasa a III-a (Anexa 1,2,3)
8. *** MEN - Notificare nr. 12.725 din 21.09.1998 prin care direcțiunile școlilor și liceelor sunt autorizate să descongeseze programul elevilor și să introducă discipline opționale în școli și licee.
9. *** MEN - Notificarea nr. 12.805 din 28.09.1998 privind respectarea în școli și licee a statutului disciplinelor opționale din Planurile de învățământ.
10. *** MEN - Ordin nr. 3449 din 15.03.1999 cu privire la regimul disciplinelor opționale în perspectiva aplicării planurilor cadru de învățământ începând cu anul școlar 1999-2000. Anexa I - Metodologia privind disciplinele opționale. Anexa II - Disciplinele/temele opționale ce pot fi incluse în "Curriculum la decizia școlii".
11. *** MEN - Ordin nr. 3513/1999 privind descentralizarea învățământului preuniversitar și consolidarea autonomiei instituționale a școlilor și liceelor.
12. *** MEN - Ordin nr. 4224/22.07.1998 referitor la Metodologia privind regimul disciplinelor opționale, în perspectiva aplicării Planului-cadru de învățământ pentru învățământul primar și gimnazial, începând cu anul școlar 1998-1999; Anexa I -Metodologia privind regimul disciplinelor opționale (clasele I-V)
13. *** MEN Ordin nr. 4150 din 13.07.1998 cu privire la aplicarea noului Plan-cadru pentru învățământul primar și gimnazial, începând cu anul școlar 1998-1999 (Anexa I, 2)

14. *** OMEC nr. 38 72/13.04.2005 - Programe școlare aprobate, pentru anul de completare (clasa a XI-a)
15. *** OMEC nr. 4597/15.07.2005 - Programe școlare aprobate, pentru Limba modernă 2, anul de completare (clasa a XI-a)
16. *** Ordin nr. 3008/05.01.2005 cu privire la aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru anul de completare clasa a XI-a (Anexa)
17. *** Ordin nr. 4705/29.07.2005 privind aprobarea curriculumului din aria curriculară Tehnologii, pentru anul de completare - clasa a XI-a;
18. *** Ordin nr. nr. 4706/29.07.2005 privind aprobarea standardelor de pregătire profesională pentru nivelul 2 de calificare, elaborate sau revizuite în cadrul proiectului Phare TVET RO 2002/000-586.05.01.02.01.01, de modernizare a învățământului profesional și tehnic.
19. *** Ordin nr.4122/18.05.2005 referitor la aprobarea planurilor de învățământ pentru
20. *** Planurile -cadru pentru învățământul obligatoriu
21. ***Consiliul Național pentru Curriculum (CNC) din cadrul Ministerului Educației Naționale (MEN) Curriculum Național - Programe școlare pentru clasele I – VIII, București, Ed. Corint, 1998
22. ***Consiliul Național pentru Curriculum (CNC) din cadrul Ministerului Educației Naționale (MEN) Curriculum Național - Programe școlare pentru clasele I – VIII, București, Ed. Corint, 1998
23. Giurgea Doina , „Disciplinele opționale”, Ed. Eficient, 1999
24. Giurgea Doina, „Ghid metodologic pentru disciplinele opționale”, ediția a II-a revăzută și adăugită, D&G Editur, București, 2008
25. Marga A. , "Privire în viitorul învățământului românesc", 1997
26. Marga A., "Reforma curriculară", 1997
27. Marga A., "Reforma învățământului acum", 1997
28. Marga A., Ce aduce anul de învățământ 1998-1999?, 1997

WEBOGRAFIE

29. http://www.old.edu.ro/inspectorate_scolare.htm - Site-urile inspectoratelor școlare
30. www.cedu.ro - Site-ul Centrului Educația 2000 +
31. www.didactic.ro

12. ANEXE - LEGISLAȚIE

ANEXA 1. ORDIN Nr. 4224/22.07.1998 referitor la Metodologia privind regimul disciplinelor opționale, în perspectiva aplicării Planului-cadru de învățământ pentru învățământul primar și gimnazial, începând cu anul școlar 1998-1999

ANEXA 2. Notificarea nr.12 725/21.09.1998

ANEXA 3. Notificarea nr.12 805/28.09.1998

ANEXA 4. ORDIN Nr. 3449 / 15.03.1999 cu privire la regimul disciplinelor opționale în perspectiva aplicării noilor planuri cadru de învățământ, începând cu anul școlar 1999-2000

ANEXA 5. ORDIN nr. 3638/11.04.2001 cu privire la aplicarea Planului-cadru de învățământ pentru clasele I - a VIII-a în anul școlar 2001-2002

ANEXA 6. ORDIN nr. 3670/17.04.2001 cu privire la aplicarea Planurilor-cadru de învățământ pentru liceu în anul școlar 2001-2002

ANEXA 7. ORDIN Nr. 5723/23.12.2003 cu privire la aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a

ANEXA 8. Notă privind elaborarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a

ANEXA 9. Fișa de evaluare a proiectului de programă pentru disciplina opțională

ANEXA 10. Cerere tip pentru opțiunea elevilor pentru disciplina opțională

ANEXA 11. Oferta curricular a unității școlare

ANEXA 12. Tabel pentru centralizarea disciplinelor opționale din unitatea școlară

ANEXA 1**ORDINUL Nr. 4224 / 22.07. 1998****referitor la Metodologia privind regimul disciplinelor opționale, în perspectiva aplicării Planului-cadru de învățământ pentru învățământul primar și gimnazial, începând cu anul școlar 1998-1999**

În completarea Ordinului Ministrului Educației Naționale nr. 4150 din 13.07.1998, cu privire la aplicarea noului Plan-cadru pentru învățământul primar și gimnazial, începând cu anul școlar 1998-1999, În condițiile aplicării treptate a noului Plan-cadru de învățământ pentru învățământul primar și gimnazial,

Având în vedere nevoia de clarificare a regimului disciplinelor/ temelor/cursurilor opționale, prevăzute în cadrul fiecărei arii curriculare,

În temeiul Legii învățământului nr. 84/1995, Articolele 127 și 128,

În temeiul Hotărârii Guvernului României nr. 690/1997, privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale, completată prin Hotărârea Guvernului României nr. 57/1998,

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

dispune:

Art. 1. Se aprobă Metodologia privind regimul disciplinelor opționale, parte a prezentului Ordin (Anexa I).

MINISTRU,
Andrei Marga

ANEXA I - Metodologia privind regimul disciplinelor opționale (clasele I -V)

I. Disciplinele opționale sunt indicate cu titlu orientativ de Ministerul Educației Naționale, pentru fiecare arie auriculară; de asemenea, școlile pot propune elevilor discipline/ teme/cursuri opționale, cu aprobarea Inspectoratelor Școlare Județene. În schema orară vor putea figura atât opționalele din oferta M.E.N., cât și opționalele din oferta locală, fără depășirea numărului maxim de ore afectate prin Planul-cadru de învățământ.

II. Disciplinele opționale pot fi realizate pe parcursul unui semestru, al unui an școlar, pe parcursul unui ciclu curricular și/sau pe parcursul unei trepte de școlaritate; decizia privind durata unei discipline/ curs/teme opționale aparține Consiliului de administrație al școlii. Fiecare ofertă de disciplină/ curs/temă opțională va fi însoțită de precizarea privind durata, astfel încât elevii să știe dinainte cât timp este afectat acestora; oferta de opționale, la nivelul școlii sau al clasei, pentru anul școlar următor, va fi comunicată elevilor în luna februarie a anului școlar în curs; elevii vor comunica opțiunile lor Consiliului de administrație al școlii până în luna mai a anului școlar în curs; odată exprimată opțiunea pentru o anumită disciplină, ea devine obligatorie pe durata pentru care a fost proiectată.

În mod excepțional, pentru anul școlar 1998-1999, primul an de aplicare la clasele I-V a noului Plan-cadru de învățământ, alegerea disciplinelor opționale și definitivarea schemelor orare pentru clasele respective se va face în perioada 1-15 septembrie 1998.

În situația de transfer a elevilor în unități de învățământ sau în clase care funcționează pe baza unor scheme orare diferite de cea a clasei în care elevii respectivi au fost înscriși, Consiliile profesionale și Consiliul de administrație vor asigura orientarea elevilor spre studiul unor discipline opționale, prevăzute în oferta școlii, în raport cu interesele elevilor.

V. În învățământul primar, elevii vor avea în schema orară cel puțin o oră afectată disciplinelor opționale; în învățământul gimnazial, elevii vor avea în schema orară a clasei lor cel puțin două ore afectate disciplinelor opționale.

VI. Disciplinele/ cursurile/temele opționale pot fi realizate pe clase sau pe grupe de 10-15 elevi, în funcție de posibilitățile școlilor. Se recomandă ca, pentru clasele unui nivel să existe un bloc orar fix, ca interval de timp rezervat disciplinelor opționale, astfel încât elevii de la clase diferite să poată constitui grupe, în funcție de opțiunile exprimate (de exemplu, disciplinele/ cursurile/temele opționale pentru toate clasele a III-a se organizează joia, între orele 10-12).

VII. Disciplinele/ cursurile/temele opționale se împart în mai multe categorii:

- a. opționalul derivat dintr-o disciplină studiată, ca adâncire a acesteia, dincolo de extinderi, respectiv dincolo de maximul admis ca număr de ore și obiective/conținuturi stabilite prin programa școlară pentru disciplina respectivă în cadrul ariei curriculare;
- b. opționalul, ca altă disciplină decât cele menționate în cadrul ariei (de pildă, Limba modernă 2, în aria Limbă și comunicare, Astronomie sau Geologie în cadrul ariei Matematică și Științe ale naturii etc);
- c. opționalul, ca teme sau capitole ale unei discipline, care nu sunt incluse, ca atare, în programele de discipline;
- d. opționalul, ca temă integratoare pentru o anumită arie curriculară (de exemplu, Terminologie științifică sau Strategii de comunicare în spațiul public etc);
- e. opționalul, ca temă integratoare pentru mai multe arii curricular (de exemplu, Natura din perspectiva științelor, artelor etc).

VIII. Lista disciplinelor/ cursurilor/temelor opționale recomandate de Ministerul Educației Naționale pentru clasele I-V

a) În clasele I-IV se vor realiza următoarele tipuri de opționale (Tabel 1):

Conform Ordinului nr. 4224 din 22 iulie 1998, al Ministrului Educației Naționale, în clasele I-IV se vor realiza următoarele tipuri de opționale (tabelul 1):

- opționale la nivelul disciplinei (a se vedea în tabelul 1 opționalele notate cu *);
- opționale la nivelul ariei curriculare (a se vedea în tabelul 1 opționalele notate cu **);
- opționale la nivelul mai multor arii curriculare (a se vedea în tabelul 1 opționalele notate cu ***)

Tabel 1

Nr. crt.	Aria curriculară	Opționale
1.	Limbă și comunicare	Literatură pentru copii* Limbi moderne* Limbi ale minorităților naționale* Comunicare în situații concrete** Folclorul copiilor ** (inclusiv în alte culturi) etc.
2.	Matematică și Științele naturii	Matematică distractivă* Curiozități în lumea naturii** Micul inventator** Natura, prietena mea** Literatură și știință*** Știința între real și imaginar** Sunet și culoare*** Călători și călătorii*** etc.
3.	Om și societate	Filozofia pentru copii*** Democrația pentru copii** Educația interculturală*** Elemente de educație globală*** Educație pentru drepturile omului*** Istorie și geografie locală** Tradiții și obiceiuri locale*** etc.
4.	Arte	Muzică vocală* O limbă modernă prin muzică*** Grafică și pictură* Ceramică, sculptură în lemn etc.** Instrument* Dans** Teatru** Teatru de marionete** etc.
5.	Sport	Jocuri sportive* Gimnastică ritmică și aerobică** etc.
6.	Tehnologii	Prietenul meu, calculatorul* Micul gospodar** Confecții textile** Prelucrarea lemnului*** Elemente de cultura plantelor și creșterea animalelor** Utilizarea aparatului electrice și electronice** etc.
7.	Consiliere și orientare	Rezolvarea conflictelor** Cum circulăm** Igiena personală** Educație interculturală** Tehnici de învățare eficientă**

b) În clasele a V-a se vor realiza următoarele tipuri de opționale (Tabel 1):
 opționale la nivelul disciplinei (vezi - opționalele notate cu *);
 opționale la nivelul ariei curriculare (vezi - opționalele notate cu **);
 opționale la nivelul mai multor arii curriculare (vezi - opționalele notate cu ***).

Tabel 2

Nr. crt.	Aria curriculară	Opționale
1.	Limbă și comunicare	Limbi moderne* Culegere de folclor* Comunicare în spațiul public** Legende și mituri universale**
2.	Matematică și Științele naturii	Matematică distractivă* Curiozități în lumea naturii** Micul inventator** / Istoria descoperirilor științifice*** Timpul și spațiul*** Educație pentru mediul înconjurător*** Apa*** / Minuni în eprubetă**/ Coloranți naturali** etc.
3.	Om și societate	Curiozități geografice* Educație comunitară** Educația interculturală*** Istorie și geografie locală** Educație antreprenorială*** Drepturile copilului** Elemente de educație globală***. Filozofia pentru copii*** etc
4.	Arte	Muzică vocală* O limbă modernă prin muzică*** Grafică și pictură* Ceramică, sculptură în lemn etc.** Instrument*/ Dans** Teatru pentru copii**/ Teatru de marionete*** etc.
5.	Sport	Jocuri sportive* Gimnastică ritmică și aerobică** etc.
6.	Tehnologii	Prietenul meu, calculatorul* Micul gospodar** Micul agricultor - elemente de cultura plantelor și creșterea animalelor*** Utilizarea aparatului electrice și electronice***
7.	Consiliere și orientare	Rezolvarea conflictelor*** Educație sanitară** Drepturile copilului și ale elevului** Eu și familia** Tehnici de lectură*** Educație pentru securitatea personală*** etc.

ANEXA 2

NOTIFICAREA NR. 12.725 DIN 21. 09.1998,

privind disciplinele opționale în școli și licee către inspectorii generali, directorii de școli și licee

Având în vedere împrejurarea că unele cadre didactice din unele școli și licee fac presiuni pentru a priva elevii de posibilitatea opțiunii pentru discipline și că în unele școli și licee se caută anularea disciplinelor opționale, cerem inspectorilor generali și directorilor de școli și licee:

- să folosească întocmai posibilitățile oferite de planul de învățământ și să asigure disciplinele opționale;
- să afișeze neîntârziat lista disciplinelor opționale pe clase și să permită elevilor să-și pună în valoare opțiunile;
- să folosească resursele financiare și umane aflate la dispoziție pentru descongestionarea programului elevilor, cultivarea opțiunilor profesionale ale elevilor și croirea rutelor individualizate de pregătire;
- să dispună măsurile corespunzătoare pentru necesara schimbare în bine a învățământului din școli și licee.

ANEXA 3**NOTIFICAREA NR. 12. 805 DIN 28. 09. 1998,****privind respectarea în școli și licee a statutului disciplinelor opționale din
Planurile de învățământ**

face precizări cu privire la realizarea și statutul disciplinelor opționale în școli și licee și astăzi în vigoare:

Începând cu anul școlar 1998-1999, este în vigoare noul Plan-cadru de învățământ, aprobat cu Ordinul ministrului nr. 4150 din 13 iulie, 1998. Planul-cadru pentru ciclul primar și pentru clasa a V-a avansează în cadrul fiecărei arii curriculare ore pentru disciplinele/temele/ cursurile opționale.

În schema orară a fiecărei clase este obligatorie: prezența a cel puțin unei ore de opțional în învățământul primar și a cel puțin două ore de opțional în clasa a V-a. Astfel nici o schemă orară nu se poate construi numai prin extinderi adăugate trunchiului comun.

Lista orientativă a disciplinelor opționale (OM nr.4224 din 22.07.1998) cuprinde inclusiv titluri ale unor programe/proiecte speciale, care au deja o tradiție în învățământul din România. Desigur că astfel de programe pot fi alese și aplicate numai de cei în cunoștință de cauză, învățători/institutori și profesori care au beneficiat de formare în domeniu (ex. Filozofia pentru copii, acest lucru este valabil și în domeniul educației interculturale, democrației pentru copii, rezolvării conflictelor etc). - în afara disciplinelor opționale indicate cu titlu orientativ de Ministerul Educației Naționale, școlile pot propune opționale proprii, cu aprobarea inspectoratului școlar județean. Prin Ordinul ministrului nr. 4400 din 01.09.1998, a fost reglementată încadrarea personalului didactic, în ceea ce privește predarea disciplinelor/temelor/ cursurilor opționale în anul școlar 1998/1999. Astfel, pe baza deciziei Consiliului de administrație al școlilor, orele de opțional fac parte din norma didactică a profesorilor și învățătorilor/institutorilor, care își pot dovedi, potrivit reglementărilor în vigoare, competența lor în domeniul ales.

Lista ofertelor de opționale este publică și se afișează în școală. Părinții au dreptul să fie informați și consultați în legătură cu orele de opțional, Consiliile de administrație trebuind să facă dovada acestei consultări. De regulă, în anul școlar 1998/1999, opționalele se desfășoară pe durata unui an școlar, existând însă și posibilitatea realizării lor semestriale. Ca și în cazul disciplinelor de trunchi comun, elevii primesc la disciplinele opționale calificative sau note (în clasa a V-a). În catalog, în funcție de spațiu, disciplinele opționale se trec în rubrică separată, având în capul de rubrică denumirea sau, dacă acest lucru nu este posibil, titlul generic de opțional (în acest caz, elevii

vor avea notate în catalog denumirile opționalelor în dreptul numelui lor și în foaia matricolă). În cazul unui opțional realizat semestrial, media acestuia este una semestrială.

Este important de reținut că o schemă orară a unei clase nu poate cuprinde opționale din fiecare arie curriculară. Ministerul Educației Naționale a recomandat ca, în acest an școlar, alegerea opționalelor să se facă rezonabil, în funcție de spațiul existent, de resursele umane și materiale ale școlii și de interesele elevilor și părinților. Astfel, chiar dacă numărul opțiunilor posibile pentru fiecare clasă este mai mare decât una (la clasele I-IV) sau decât două (la clasa a V-a), vor fi alese acele opționale care pot fi realizate în condiții de maximă calitate. În condițiile în care opționalele sunt trecute în orar într-un bloc orar fix, elevi din clase diferite de același nivel pot constitui clase sau grupe de opțional.

Ordinul ministrului nr. 4150 din 13 iulie 1998 precizează în mod expres că, în anul școlar 1998-1999, până la aplicarea în anul școlar viitor a noilor Planuri-cadru de învățământ, la clasele VI-XII rămâne în vigoare Planul de învățământ aprobat cu Ordinul ministrului nr. 4634/03.08.1995. Conform acestui Plan de învățământ, la liceu, la toate profilurile și specializările sunt indicate posibilități pentru ore de opțional, alese în funcție de interesele elevilor.

Ordinul ministrului nr. 4150/13.07.1998 dă liceelor libertatea de a funcționa pe baza unor scheme orare proprii, în condițiile respectării stricte doar a indicațiilor Planului de învățământ în ceea ce privește numărul de ore în cazul disciplinelor prevăzute pentru bacalaureat și în condițiile includerii în aceste scheme orare a orelor de opțional. Lista disciplinelor opționale se afișează, iar Consiliile de administrație trebuie să decidă schemele orare pe baza opțiunilor exprimate de elevi. Liceele care nu au trecut la includerea în schemele orare ale claselor a disciplinelor opționale în funcție de alegerile elevilor vor trece la refacerea urgentă a orelor, prin respectarea Ordinului ministrului nr. 4634/03.08.1995 și nr. 4150/13.07.1998.

ANEXA 4**ORDIN Nr. 3449 / 15.03.1999****cu privire la regimul disciplinelor opționale în perspectiva aplicării noilor planuri cadru de învățământ, începând cu anul școlar 1999-2000**

În completarea Ordinului Ministrului Educației Naționale nr. 3207/03.02.1999 și a Ordinului Ministrului Educației Naționale nr. 3250/12.02.1999,

În condițiile aplicării noilor planuri cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, începând cu anul școlar 1999-2000,

Având în vedere nevoia de clarificare a regimului disciplinelor/ temelor/cursurilor opționale, prevăzute în cadrul fiecărei arii curriculare,

În temeiul Legii învățământului nr. 84/1995, art. 127 și 128,

În temeiul Hotărârii de Guvern nr. 690/1997, privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale, completată prin Hotărârea Guvernului României nr. 57/1998, **MINISTRUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE** dispune:

Art. 1 Se aprobă Metodologia privind regimul disciplinelor opționale, prezentă în Anexa I, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2 Se aprobă lista cuprinzând discipline opționale pentru liceu, ce pot fi incluse în Curriculum la decizia școlii. Lista este cuprinsă în Anexa II, ce face parte integrantă din prezentul Ordin.

Art. 3 Secretariatul de stat pentru învățământul Preuniversitar, Secretariatul de stat pentru minorități, Direcția Generală a învățământului Preuniversitar, direcțiile de specialitate din Ministerul Educației Naționale, Consiliul Național pentru Curriculum, Inspectoratele Școlare Județene (al municipiului București), conducerile școlilor și liceelor vor duce la îndeplinire prezentul ordin.

MINISTRU
Andrei Marga

ANEXA I. Metodologia privind regimul disciplinelor opționale

Art. 1 Planurile cadru pentru liceu conțin ore aparținând trunchiului comun și ore aparținând curriculum-ului la decizia școlii.

Orele din trunchiul comun de la fiecare disciplină sunt obligatorii.

Art. 2 Existența unui Curriculum la decizia școlii (Cdș) permite atât individualizarea școlilor și crearea unei "personalități" a acestora (prin Proiectul școlii și prin Oferta școlii), cât și asigurarea parcurșurilor individuale ale elevilor, potrivit intereselor și aptitudinilor lor (prin posibilitatea elevilor de a alege).

Art. 3 Orele din Curriculum la decizia școlii sunt repartizate prin planurile-cadru întregii arii curriculare, urmând ca elevii și părinții să aleagă, ținând cont de oferta școlii, disciplina/disciplinele cărora să li se atribuie aceste ore.

Disciplinele opționale pot fi realizate pe parcursul unui an școlar, pe parcursul unui ciclu curricular sau pe parcursul unei trepte de școlaritate.

Fiecare ofertă de disciplină/ temă/curs opțional va fi însoțită de precizarea privind durata, astfel încât elevii să știe cât timp este afectat acestora.

Oferta școlii va fi făcută publică până la sfârșitul lunii martie pentru anul școlar următor.

Art. 4 În fiecare an școlar, elevii vor prezenta la secretariatul liceului, până în luna aprilie, fișa de opțiuni pentru anul școlar următor; odată exprimată opțiunea pentru o anumită disciplină, ea devine obligatorie pe durata pentru care ea a fost proiectată.

Elevii admiși în clasa a IX-a vor prezenta opțiunile lor în prima săptămână după afișarea rezultatelor finale ale admiterii. Școala va face o clasificare a opțiunilor acestora, va reevalua resursele de care dispune și va constitui nominal clasele și grupele de elevi, precum și orarul lor săptămânal.

Art. 5 Prin alegerea disciplinelor din Curriculum la decizia școlii, în cadrul unei specializări se pot crea clase/grupe cu subspecializări, ca de exemplu:

- o clasă de filologie poate avea subspecializarea Limbi moderne, prin atribuirea unui număr mai mare de ore din Cdș pentru una sau ambele limbi moderne;
- o clasă de filologie poate avea subspecializarea Limbi clasice, prin alocarea orelor din Cdș pentru limba latină și/sau limba greacă;
- o clasă de Științe ale naturii poate avea subspecializarea Matematică-fizică prin alocarea orelor din Cdș pentru matematică și fizică;
- o clasă de Științe ale naturii poate avea subspecializarea Chimie-biologie, prin opțiunea pentru mai multe ore de chimie și biologie, alese din Cdș.

Art. 6 Clasele bilingve sau intensive pot fi organizate, potrivit Ordinului ministrului 5166/05.12.1998, pentru orice filieră și profil.

Orele suplimentare necesare, conform ordinului- menționat, pentru studiul aprofundat al limbii moderne se alocă din orele din Cdș de la aria curriculară Limbă și comunicare sau/și extracurricular (în afara numărului de ore maxim admis de planul-cadru).

Orele alocate studiului istoriei/geografiei/ istoriei culturii și civilizației țării a cărei limbă se studiază intensiv sau bilingv se alocă din Curriculum la decizia școlii corespunzător ariei curriculare Om și societate.

De exemplu, pentru o clasă a IX-a de Științe ale naturii bilingv engleză, se pot aloca 3 ore de limba engleză extracurricular și 1-2 ore pentru geografia Marii Britanii din Curriculum la decizia școlii corespunzător ariei curriculare Om și societate.

Art. 7 În situația în care elevul optează pentru un număr mai mic de ore decât numărul maxim permis prin planurile-cadru, aceasta se face prin renunțarea la 1-2 ore pentru clasele IX-XI, sau 1-3 ore pentru clasa a XII-a, din Curriculum-ul la decizia școlii al unor arii curriculare.

Orele din Curriculum la decizia școlii afectate ariei curriculare de specialitate și ariei curriculare Consiliere și orientare sunt obligatorii pentru fiecare elev.

De exemplu, un elev de clasa a IX-a specializarea matematică-informatică trebuie să aleagă cele 2 ore din Curriculum la decizia școlii corespunzător ariei Matematică și științe, 1 oră din Curriculum la decizia școlii afectat ariei curriculare Tehnologii și 1 oră din Curriculum la decizia școlii afectat aria curriculară Consiliere și orientare.

Art. 8 Disciplinele opționale sunt indicate cu titlu orientativ de Ministerul Educației Naționale, pentru fiecare arie curriculară (vezi Anexa II); de asemenea, școlile pot propune elevilor discipline/teme opționale. În schema orară vor putea figura atât opționale din oferta MEN, cât și opționale din oferta locală, fără depășirea numărului maxim de ore acordat prin planurile-cadru de învățământ.

Propunerile pentru disciplinele din Cdș vor fi discutate în colectivele de catedră, care vor stabili natura opționalului, perioada pentru care este prevăzut precum și, dacă este cazul, programa disciplinei respective.

Propunerile colectivelor de catedră privind disciplinele opționale se vor discuta în Consiliile profesionale, care vor stabili prin vot disciplinele opționale ce vor figura în Oferta școlii, precum și durata lor.

Programele orientative pentru disciplinele opționale pot fi propuse de Ministerul Educației Naționale și/sau de colectivele de catedră din școli. Programele pentru disciplinele din Cdș alcătuite în școală vor fi avizate de Consiliul de administrație al școlii și aprobate de Inspectoratul școlar județean.

Aprobarea programelor școlare pentru disciplinele din Cdș se face pentru fiecare an școlar până la data de 30 iunie a anului școlar precedent. După aprobarea lor, programele devin document oficial și sunt obligatorii, respectarea și realizarea lor integrală fiind subiect al inspecției școlare.

Art. 9 În situația de transfer a elevilor în unități de învățământ sau în clase care funcționează pe baza unor scheme orare diferite de cea a clasei în care elevii respectivi au fost înscriși inițial, Consiliile profesionale și Consiliul de administrație vor asigura orientarea elevilor spre studiul unei discipline opționale prevăzute în oferta școlii, în raport cu interesele elevilor.

Art. 10 Disciplinele/temele opționale pot fi realizate pe clase sau pe grupe de 10-15 elevi, în funcție de posibilitățile școlilor. De exemplu:

1. Se pot forma grupe, selectând elevi cu aceeași opțiune, din mai multe clase;
2. O aceeași clasă poate forma două grupe cu opționale diferite, la care predau profesori diferiți.

În funcție de posibilitățile școlii, se recomandă pentru clasele de același tip să existe un bloc orar fix, interval de timp rezervat disciplinelor opționale din aceeași arie curriculară, astfel încât elevii de la clase diferite să poată constitui grupe în funcție de opțiunile exprimate (de exemplu, disciplinele/temele opționale pentru aria curriculară Matematică și științe, pentru toate clasele a IX-a specializarea Științe ale naturii, se organizează joi, între orele 10,00-12,00).

Art. 11 Pentru liceu, disciplinele/temele opționale cuprinse generic sub titulatura de curriculum la decizia școlii se pot alege din următoarele categorii:

- opționalul derivat dintr-o disciplină studiată, reprezentând aprofundări ale conținuturilor din programa școlară;
- opționalul ca teme sau capitole ale unei discipline care nu sunt incluse ca atare în programa de trunchi comun (curriculum extins);
- opționalul ca disciplină care apare în trunchiul comun la alte specializări (de exemplu Sociologie la specialitatea Matematică - Informatică);
- opționalul ca altă disciplină decât cele menționate în cadrul ariei (de pildă Astronomie sau Geologie, în cadrul ariei Matematică și Științe ale naturii etc);
- opționalul ca temă integratoare pentru o anumită arie curriculară (de exemplu, Terminologie științifică sau Strategii de comunicare în spațiul public etc);
- opționalul ca temă integratoare pentru mai multe arii curriculare (de exemplu, Romantismul în literatură și arte; Romantismul din perspectiva istoriei; Romantismul ca stil de viață).

Art. 12 Fiecare școală va cuprinde în oferta sa, în curriculum la decizia școlii, Religia ca disciplină școlară.

ANEXA II

Discipline/teme opționale ce pot fi incluse în Curriculum la decizia școlii

Aria curriculară: Limbă și comunicare

Opțional la nivelul disciplinei	Opțional ca temă integratoare la nivelul ariei
<p>Limba și literatura română/ maghiară/ germană/ etc:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stilistică și teoria lecturii • Poezie română/ maghiară/ germană/ etc, contemporană • Proză română/ maghiară/ germană/ etc, contemporană • Folclor • Mitologie românească / maghiară/ germană/ etc. • Limba română/maghiară/ germană (gramatică) • Literatură comparată • Istoria literaturii române/ maghiare/ germane/ etc. • Tehnici de redactare • Teoria literaturii și noțiuni de lingvistică generală • Problema neologismelor în limba română contemporană <p>Limba modernă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Limba modernă 2 • Limba modernă 3 • Literatura engleză/ franceză/ germană etc. • Civilizație britanică/ franceză/ germană etc. • Scriere funcțională • Poveste, povestire; dramatizări <p>Limbi clasice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etimologie clasică • Legende și mituri universale; • Proverbe și expresii de circulație universală • Limba greacă veche 	<ul style="list-style-type: none"> • Literatură universală • De la basm la SF • Tehnici de documentare • Probleme de semantică în limba română contemporană

Aria curriculară: Matematică și științe ale naturii

Opțional la nivelul disciplinei	Opțional la nivelul ariei
<p>Matematică:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fundamentele aritmeticii; • Fundamentele geometriei • Optimizări; programare liniară • Elemente de statistică • Elemente de teoria grafurilor și aplicații • Divizibilitate • Relații • Surprize în teoria mulțimilor • Paradoxuri • Construcții geometrice cu rigla și compasul • Transformări geometrice • Elemente de geometrie descriptivă • Grafice de funcții provenite din matematizarea unor situații reale • Aplicații ale bazelor de numerație • Gestiunea datelor • Complemente de geometrie sintetică plană și în spațiu • Istoria matematicii • Aplicații ale matematicii în practică • Complemente de calcul <p>Fizică:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prelucrarea datelor experimentale în fizică • Tipuri de probleme teoretice și aplicate • Elemente de mecanica fluidelor • Oscilații și unde mecanice • Fizica între real și imaginar • Tehnici de laborator <p>Chimie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legi care guvernează fenomenele chimice • Alotropie, izomorfism, polimorfism • Tehnici de laborator • Chimia semiconductorilor • Noțiuni de chimie analitică • Analiza chimică calitativă • Analiza elementară cantitativă (volumetrie) <p>Biologie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biologie aplicată • Activități de investigare a naturii • Educație ecologică (ecosisteme naturale, ecosisteme antropice) • Probleme actuale de genetică • Educație pentru sănătate (educație sexuală, educație pentru o viață sănătoasă) <p>diferențial și integral</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inventică • Sunet și culoare • Cosmos și microcosmos • Surse de poluare și protecția mediului înconjurător • Proportionalitate și simetrie în natură • Istoria științelor naturii • Mecanica sistemelor vii • Corpul și reacțiile chimice • Elemente de biofizică • Elemente de biochimie • Istoria Pământului • Geologie istorică/stratigrafie • Planeta Terra • Mișcarea corpurilor în Sistemul solar • Sisteme disperse • Protecția mediului înconjurător • Surse de energie ale planetei (energie solară, nucleară și chimică) • Efecte termice ce însoțesc fenomenele fizice și chimice (fenomene exo de endotermice, efecte termice de dizolvare, reacții chimice ca surse de energie)

Aria curriculară: Om și societate

Opțional la nivelul disciplinei	Opțional la nivelul ariei
<p>Istorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istoria comunității locale • Mari istorici și operele lor • Mentalități și viața cotidiană • Probleme controversate ale istoriei • Istoria Angliei, Franței, Germaniei etc. <p>Geografie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oceanografie și hidrologie • Solurile și utilizarea terenurilor • Hazarde naturale, antropice și tehnologice * Porturile lumii • Geomorfologie • Meteorologie, climatologie și oceanologie • Individualitate geografică a Anglii, Franței, Germaniei etc. • Rezervații naturale <p>Științe socio-umane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Societatea civilă și instituțiile statului • Aplicații ale logicii • Istoria ideilor • Introducere în psihologie • Introducere în sociologie • Psihologia consumatorului • Elemente de drept și legislație economică • Istoria filozofiei • Educație antreprenorială • Etică aplicată • Sociologia familiei • Sociologia opiniei publice • Economie aplicată • Tehnici de rezolvare a conflictelor 	<ul style="list-style-type: none"> • Istoria religiilor* • Istoria creștinismului • Geopolitică • Argumente și contraargumente în interpretarea evenimentelor istorice • Demografie și etnografie

Aria curriculară: Arte

Opțional la nivelul disciplinei la nivelul	Opțional ca temă integratoare la nivelul ariei
Educație muzicală: <ul style="list-style-type: none"> • Canto (classic, popular, muzică ușoară) • Instrument musical (pian, vioară, etc) • Ansamblu instrumental (grupuri instrumentale de 2-15 elevi pentru muzică clasică, ușoară, folclor) • Ansamblu coral • Tehnici moderne de prelucrare audio • (înregistrări, mixaje etc.) Educație plastică: <ul style="list-style-type: none"> • Tipuri și tehnici de desen • Design ambiental și vestimentar • Pictură 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansamblu coregrafie (dans de societate, dans modern) • Cultură vizuală: fotografia și afișul • Dramă și interpretări dramatice • Expresie artistică în cea de-a șaptea artă - peliculă și realitate

Aria curriculară: Educație fizică și sport

Opțional la nivelul disciplinei la nivelul	Opțional ca temă integratoare la nivelul ariei
<ul style="list-style-type: none"> • Atletism • Volei • Baschet • Handbal • Gimnastică aerobică • Fotbal • Tenis de masă • Sporturi de iarnă • Natație • Oină • Tenis de câmp 	

Aria curriculară: Tehnologii

Opțional la nivelul disciplinei la nivelul	Opțional ca temă integratoare la nivelul ariei
Educație tehnologică: <ul style="list-style-type: none"> • Tehnică foto • Tehnică audio-video • Desen tehnic • Studiul materialelor (aplicații) • Instrumente, aparate și tehnici de măsurare 	<ul style="list-style-type: none"> • Administrarea rețelelor informaționale • Indici de calitate ai produselor și serviciilor • Elemente de design industrial

<p>(aplicații)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Materii prime și materiale (aplicații) • Metode și mijloace de măsurare și control <p>Tehnologia informației: Utilitarul Visual Basic. Aplicații la diferite discipline Tehnici de editare text și imagine Utilizarea unor sisteme de operare actuale Sisteme de gestiune a bazelor de date</p>	
---	--

Opționale ca teme integratoare la nivelul mai multor arii curriculare:

- Știința și tehnologia: de la teorie și imaginație la realizări concrete
- Cartografia; Istoria descoperirilor științifice
- Universul și sistemul solar
- Editarea unei reviste școlare
- Cultură și civilizație zonală
- Cultura plantelor specifice zonei
- Creșterea animalelor specifice zonei
- Igienă și nutriție
- Istoria artelor
- Calculatorul în viața cotidiană
- Istoria civilizației și culturii; Tehnici de comunicare în spațiul public;
- Corespondență comercială
- Terra și planetele Sistemului solar
- Noțiuni de fizica Pământului și seismologie
- Surse de poluare și metode de combatere a lor
- Filozofia științei; Estetica
- Psihologia artei; Filozofie și literatură
- Elemente de mecatronică ; Elemente de marketing

ANEXA 5**ORDIN nr. 3638/11.04.2001****cu privire la aplicarea Planului-cadru de învățământ pentru clasele I - a VIII-a în anul școlar 2001-2002**

Ținând seama de faptul că planul de învățământ este o componentă reglatoare esențială a Curriculum-ului național,

Având în vedere necesitatea de a accelera reforma reală a învățământului preuniversitar din România, pentru a asigura calitatea acțiunilor educative în sistemul de învățământ românesc,

Luând în considerare faptul că învățământul din România trebuie să contribuie la formarea la elevi a unei personalități active, motivate și creative, capabile de opțiune și de decizie,

În urma discuțiilor publice și a negocierilor cu factori interesați, privitor la propunerile Ministerului Educației și Cercetării referitoare la Planurile-cadru aprobate prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3207/1999,

În temeiul prevederilor art. 127 și art. 128 din Legea învățământului nr. 84/ 1995, republicată cu modificările și completările ulterioare,

În temeiul Hotărârii Guvernului României nr. 23/ 2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării,

MINISTRUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

dispune:

Art.1. În anul școlar 2001 -2002 se aplică Planul-cadru de învățământ pentru clasele 1-a VIII-a, prezentat în Anexa 1, ce face parte integrantă din prezentul Ordin.

Art.2. În conformitate cu art. 9 din Legea învățământului 84/ 1995, republicată cu modificările și completările ulterioare, "(1) Planurile-cadru ale învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ Religia ca disciplină școlară, parte a trunchiului comun. Elevul, cu acordul părinților sau al tutorelui legal instituit, alege pentru studiu religia și confesiunea. (2) La solicitarea scrisă a părinților sau a tutorelui legal instituit, elevul poate să nu frecventeze orele de religie. În această ultimă situație, elevul își va alege, în locul disciplinei Religiei, o disciplină opțională.

Art.3. În școlile cu predare în limbile minorităților naționale, planul-cadru se aplică în conformitate cu Anexa 2, astfel:

- se studiază Limba și literatura română în 4 ore pe săptămână la clasele I - a IV-a și a VI-a - a VIII-a și în 5 ore pe săptămână la clasele a V-a;
- se studiază Limba și literatura maternă într-un număr de ore egal cu acela pentru Limba și literatura română, prevăzut în planul-cadru general;
- se studiază Istoria și tradițiile minorităților într-o oră pe săptămână la clasele a VI-a și a VII-a;
- studiul celei de-a doua limbi moderne la clasele a V-a - a VIII-a este la decizia școlii, pentru această disciplină , putându-se alocă 2 ore pe săptămână ;
- toate celelalte discipline cuprinse în Planul-cadru pentru clasele I - a VII-a sunt obligatorii și se studiază conform alocărilor de timp din Anexa 2.

Art.4. În anul școlar 2001 - 2002, se experimentează predarea integrată a Științelor naturii la clasa a V-a, într-un număr de școli stabilit de către Institutul de Științe ale Educației și de Ministerul Educației și Cercetării.

Art.5. Regimul Curriculum-ului la decizia școlii la clasele I - a VIII-a.

La nivelul învățământului obligatoriu, Planul-cadru cuprinde o zonă comună pentru toți elevii - trunchiul comun, reprezentată de numărul minim de ore prevăzut în planul-cadru pentru fiecare disciplină. În orele de trunchi comun se va parcurge programa școlară, exclusiv elementele notate cu asterisc (*).

Orele prevăzute în planul-cadru la fiecare disciplină peste numărul minim (dacă există), pot fi alocate în schema orară pentru extindere sau aprofundare. Împreună cu orele opționale, acestea reprezintă Curriculum-ul la decizia școlii.

În cazul în care la un obiect de studiu se optează pentru ore de extindere, atunci programa școlară se parcurge în integralitatea ei, acoperind inclusiv elementele marcate prin asterisc (*).

Orele de aprofundare sunt propuse în oferta școlii pentru acei elevi / grupuri de elevi care în anii școlari anteriori nu au reușit să dobândească achizițiile minime prevăzute de programa școlară și care, ca urmare, necesită recuperare. În cazul opțiunii pentru aprofundare, se vor afecta una sau mai multe ore din plaja orară a disciplinei pentru parcurgerea programei de trunchi comun.

Pentru acoperirea numărului de ore pe săptămână prevăzut prin Planul-cadru, în oferta școlii vor fi incluse ore de opțional, ore de extindere sau, după caz, ore de aprofundare.

Schemele orare ale claselor vor cuprinde în mod obligatoriu cel puțin o oră de opțional, stabilită în urma procesului de consultare.

Opționalul, extinderea, aprofundarea au aceeași semnificație atât la învățământul primar cât și la învățământul gimnazial, cu mențiunea că la acele discipline care nu au plajă orară nu se pot alocă ore pentru aprofundare sau extindere.

Art.6. (1) În învățământul gimnazial se pot organiza grupe de predare intensivă a limbii moderne I. În acest caz, schema orară va cuprinde, pe lângă cele două ore afectate limbii moderne I, încă două ore pe săptămână: o oră de extindere și o oră de opțional, (2) în învățământul general se pot organiza activități de ansamblu coral și de ansamblu sportiv, în afara orarului zilnic sau în zilele de sâmbătă. Aceste activități pot fi incluse în norma profesorului, cu câte o oră pe săptămână pentru fiecare grupă.

Art.7. Școlile cu program de învățământ integrat de artă sau sportiv vor respecta reglementările generale cuprinse în prezentul ordin și vor funcționa conform Planurilor-cadru pentru fiecare tip de școală, cuprinse în Anexele 3, 4, respectiv 5 la prezentul ordin. Învățământul cu program suplimentar de artă funcționează conform reglementărilor cuprinse în Anexa 6.

Art.8. Secretariatul de Stat pentru învățământul Preuniversitar, Direcția Generală pentru învățământul în Limbile Minorităților, Direcția Generală pentru Învățământul Preuniversitar, direcțiile de specialitate din cadrul Ministerului Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, inspectoratele școlare județene și al Municipiului București, conducerile școlilor și ale liceelor vor duce la îndeplinire prezentul Ordin.

MINISTRU,

Ecaterina Andronescu

ANEXA 6**ORDIN nr. 3670/17. 04. 2001****cu privire la aplicarea Planurilor-cadru de învățământ pentru liceu în anul școlar 2001-2002**

Ținând seama de faptul că planul de învățământ este o componentă reglatoare esențială a curriculum-ului național,

Având în vedere necesitatea de a accelera reforma reală a învățământului Preuniversitar din România pentru a asigura calitatea acțiunilor educative în sistemul de învățământ românesc,

Luând în considerare faptul că învățământul din România trebuie să contribuie la formarea la elevi a unei personalități active, motivate și creative, capabile de opțiune și de decizie,

În urma discuțiilor publice și a negocierilor cu factori interesați, cu privire la propunerile Ministerului Educației și Cercetării referitoare la Planurile-cadru de învățământ pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3207/1999,

În temeiul prevederilor art. 127 și art. 128 din Legea învățământului nr. 84/ 1995 republicată cu modificările și completările ulterioare,

În temeiul Hotărârii Guvernului României, nr. 23/2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării,

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

dispune:

Art.1. Se aprobă Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a - a XII-a, filierele teoretică (Anexa 1), tehnologică (Anexa 2) și vocațională (Anexa 3), care fac parte integrantă din prezentul Ordin.

Art.2. În anul școlar 2001-2002 se aplică la clasele a IX-a, a X-a și a XI-a-Planurile-cadru de învățământ care fac parte din prezentul Ordin.

Clasele a IX-a din liceul pedagogic, având specializările educatoare și învățători, vor funcționa în anul școlar 2001-2002 după planul de învățământ și programele clasei a IX-a din filiera vocațională, profilul pedagogic.

Clasa a XII-a funcționează, în continuare, în anul școlar 2001-2002, pe baza Planului de învățământ pentru învățământul liceal aprobat cu Ordinul Ministrului învățământului nr. 4634/1995, Ordinul Ministrului învățământului și Științei nr. 8325/1990 și conform cu Ordinul Ministrului Educației Naționale nr.4150/1998.

Art.3. Programele care se vor utiliza la clasele a IX-a, a X-a și a XI-a în anul școlar 2001-2002, revizuite și descongestionate, vor fi publicate până la 1 august 2001.

Art.4. Planul-cadru pentru clasele a IX-a - a XII-a pentru învățământul în limbile minorităților naționale cuprinde în aria auriculară Limbă și comunicare disciplina Limba și literatura maternă, pentru care se alocă, în funcție de profil și de specializare, același număr de ore ca și pentru Limba și literatura română. Pentru învățământul în limbile minorităților, studiul celei de a doua limbi moderne este la decizia școlii, indiferent de specializare.

Art.5. Conform art. 9 din Legea învățământului 84/1995 republicată, "planurile-cadru ale învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ Religia ca disciplină școlară, parte a trunchiului comun. Elevul, cu acordul părinților sau al tutorelui legal instituit, alege pentru studiu religia și confesiunea. La solicitarea scrisă a părinților sau a tutorelui legal instituit, elevul poate să nu frecventeze ora de religie." În aceasta ultimă situație, elevul își va alege, în locul disciplinei Religie, o disciplină opțională.

Art.6. (1) Orele din Curriculum la decizia școlii se folosesc, în primul rând, pentru disciplinele din aria curriculară corespunzătoare specializării. În oferta curriculară a liceului, disciplinele opționale vor fi grupate în pachete de opționale, care corespund unor direcții de formare în acord cu obiectivele și cu planul managerial de dezvoltare a școlii. Prin fiecare pachet oferit la clasa a IX-a se vor preciza și disciplinele propuse pentru anii următori. În acest fel, se asigură un traseu educațional coerent și elevul poate alege în cunoștință de cauza acel pachet care corespunde aspirațiilor sale.

În cazul în care anumiți elevi constată că pachetul pentru care au optat nu corespunde intereselor și aspirațiilor lor, aceștia pot solicita conducerii școlii modificarea opțiunii inițiale pentru un alt pachet. În funcție de condițiile concrete, conducerea școlii poate decide asupra modului în care se soluționează această solicitare.

Este posibil ca, datorită unui număr insuficient de opțiuni pentru un anumit pachet, acesta să nu poată fi aplicat la nivelul clasei a IX-a. În această situație, pentru anul școlar următor, conducerea școlii: fie va diversifica oferta inițială pentru clasa a X-a, din cadrul pachetelor care au fost selectate și parcurse începând cu clasa a IX-a, fie va propune un nou pachet care recuperează parțial pachetul anterior și care începe cu clasa a X-a.

În anul școlar 2001-2002 se vor propune pachete opționale care încep cu clasele a IX-a, respectiv a X-a. Pentru clasa a XI-a, oferta de CDS poate fi făcută pe pachete sau pe discipline, în funcție de decizia Consiliului pentru Curriculum al liceului.

(2) Pentru optimizarea procesului de constituire a schemelor orare ale claselor, se va proceda astfel:

Consiliul pentru Curriculum al liceului elaborează Oferta curriculară, care conține: prezentarea finalităților și a obiectivelor liceului; numărul de clase pe specializări și ani de studiu; disciplinele de trunchi comun și numărul de ore alocat acestora prin planul-cadru, pentru specializările existente; opționalele / pachetele de opționale pe care le poate oferi școala; metodologia de selecție și de opțiune în privința curriculum-ului la decizia școlii; modalitățile de evaluare a elevilor la disciplinele opționale.

Oferta făcută elevului trebuie să acopere cel puțin dublul numărului de ore față de posibilitatea de opțiune a acestuia.

În urma avizului obținut de la Inspectoratul școlar, oferta liceului va fi făcută publică. Fiecare liceu va difuza oferta, eventual sub forma unei broșuri, pe o arie geografică extinsă, în scopul asigurării unui efectiv de elevi corespunzător finalităților și obiectivelor sale.

Oferta curriculară va fi făcută publică și prezentată până la sfârșitul lunii aprilie a fiecărui an. Elevii vor prezenta la secretariatul liceului, în fiecare an școlar până în luna iunie, fișa de opțiuni pentru anul școlar următor. Odată exprimată opțiunea pentru o anumită disciplină, aceasta devine obligatorie pe durata pentru care a fost proiectată disciplina respectivă.

Elevii admiși în clasa a IX-a vor prezenta opțiunile lor în prima săptămână după afișarea rezultatelor finale ale admiterii la liceul respectiv. Ulterior, școala face o clasificare a opțiunilor acestora, reevaluează resursele de care dispune și constituie nominal clasele și grupele de elevi, precum și orarul lor săptămânal.

Art.7. (1) În învățământul liceal se pot organiza activități de ansamblu coral și de ansamblu sportiv, în afara orarului zilnic sau în zilele de sâmbătă. Aceste activități pot fi incluse în norma profesorului, cu câte o oră pe săptămână pentru fiecare grupă. **(2)** La specializarea Arte plastice de la liceele

vocaționale se vor acorda încă două ore pe săptămână pentru atelierul de profil. (3) Se aprobă organizarea unor clase pentru sportivii de performanță legitimați la cluburi și asociații sportive. Acești elevi urmează să fie școlarizați în conformitate cu prevederile planului de învățământ sportiv. Clasele se pot organiza la nivel județean, câte o clasă, de regulă, pe lângă Liceul cu program sportiv, respectându-se următoarele condiții:

Admiterea elevilor în liceu se face potrivit normelor generale stabilite de MEC și a rezultatelor obținute la susținerea probelor de aptitudini; fiecare elev va susține probele de aptitudini la ramura de sport pe care o practică;

Ramurile de sport și nivelul de performanță deținut de elevii sportivi care urmează să participe la concursul de admitere în liceu vor fi stabilite de Consiliul de administrație al liceului respectiv;

Admiterea elevilor în aceste clase se face în ordinea mediei generale obținute la examen și pe ramuri de sport, cuprinse în oferta liceului;

Elevii înscriși în clasele cu program sportiv au obligația de a efectua la liceu 6 ore (4 ore de pregătire fizică generală și 2 ore de pregătire sportivă teoretică), urmând ca restul de ore de pregătire sportivă să le realizeze la clubul de care aparțin. Dovada efectuării acestor ore o va elibera clubul sportiv respectiv și va fi depusă, lunar, la dirigintele clasei.

Elevii cuprinși în aceste clase pot susține atestatul profesional și probele specifice, la examenul de bacalaureat, în condiții similare elevilor de la Liceul cu program sportiv.

Art.8. În învățământul liceal se pot organiza clase de matematică informatică-intensiv. Acestor clase li se alocă săptămânal încă trei ore de informatică.

Art.9. În conformitate cu art. 10 din Legea învățământului nr. 84/1995 republicată, "Ministerul învățământului poate aproba organizarea de unități și instituții de învățământ în care predarea să se facă în limbi de circulație internațională. În aceste școli, Limba și literatura română, Istoria românilor și Geografia României se predau și se examinează în limba română".

Programul intensiv de studiere a unei limbi de circulație internațională presupune alocarea în schema orară a patru ore săptămânal pentru limba modernă 1 (acest număr include și orele din trunchiul comun). Activitatea se desfășoară pe grupe. Programul bilingv presupune alocarea în schema orară a unui număr de șase ore pentru prima limbă modernă. În aceste ore se includ și orele din trunchiul comun alocat prin Planul-cadru, precum și câte o oră pe săptămână destinată studiului Istoriei (în clasa a X-a), Geografiei (în clasa a IX-a) și Elementelor de cultură și civilizație (în clasele a XI-a și a XII-a) specifice spațiului lingvistic respectiv. Predarea limbii moderne studiate în regim bilingv se desfășoară pe grupe. În cazul predării intensive / bilingve a unei limbi moderne sau în cazul claselor de matematică informatică - intensiv, numărul total de ore pe săptămână poate depăși 30, cu respectarea prevederilor prezentului ordin.

Art.10. Secretariatul de Stat pentru învățământul Preuniversitar, Direcția Generală pentru învățământ în Limbile Minorităților, Direcția Generală pentru învățământul Preuniversitar, direcțiile de specialitate din cadrul Ministerului Educației și Cercetării, Consiliul Național pentru Curriculum, inspectoratele școlare județene și al Municipiului București, conducerile școlilor și ale liceelor vor duce la îndeplinire prezentul Ordin.

MINISTRU,

Ecaterina Andronescu

ANEXA 7

ORDIN Nr. 5723/23.12.2003

cu privire la aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a

Ministrul Educației, Cercetării și Tineretului emite prezentul ordin:

Art. 1. Se aprobă Nota privind elaborarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a. Nota se află în Anexa 1, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. (1) Se aprobă Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera teoretică, cuprinse în Anexa 2, și Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera vocațională, cuprinse în Anexa 3. Anexele 2 și 3 fac parte integrantă din prezentul ordin. (2) Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, pentru filierele teoretică și vocațională se aplică la clasa a IX-a, începând cu anul școlar 2004-2005 și la clasa a X-a, începând cu anul școlar 2005-2006. (3) La clasele a X-a, a XI-a, a XII-a și a XIII-a de liceu, filierele teoretică și vocațională se aplică, în anul școlar 2004-2005, planurile-cadru prevăzute de OMEC nr. 3670/2001 și OMEC 3680/2001.

Art. 3. Se aprobă Nota privind fundamentarea dezvoltării planului-cadru de învățământ pentru liceu, filiera tehnologică, ciclurile inferior și superior. Nota se află în Anexa 4, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 4. (1) Se aprobă Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera tehnologică, cuprinse în Anexa 5, care face parte integrantă din prezentul ordin.

(2) Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului, pentru filiera tehnologică, se aplică la clasa a IX-a, începând cu anul școlar 2004-2005 și la clasa a X-a, începând cu anul școlar 2005-2006.

(3) La clasele a X-a, a XI-a, a XII-a și a XIII-a de liceu, filiera tehnologică se aplică, în anul școlar 2004-2005, planurile-cadru pentru liceu prevăzute de OMEC nr. 3670/2001 și OMEC 3680/2001.

Art. 5. Se aprobă Nota privind fundamentarea dezvoltării planului-cadru de învățământ pentru ruta Școala de arte și meserii (SAM), An de completare, Ciclul superior al liceului tehnologic. Nota se află în Anexa 6, care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 6. (1) Se aprobă Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a, Școala de arte și meserii, cuprinse în Anexa 7, care face parte integrantă din prezentul ordin.

(2) Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a din școala de arte și meserii se aplică la clasele a IX-a și a X-a, începând cu anul școlar 2004-2005.

Art. 7. Se aprobă Nomenclatorul calificărilor profesionale pentru care se asigură pregătirea prin liceu - nivelul 3 de calificare. Nomenclatorul se află în Anexele 8 și 9, care fac parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 8. (1) Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a, pentru învățământul în limbile minorităților naționale, cuprind, în cadrul ariei curriculare Limbă și comunicare, disciplina Limba și literatura maternă. **(2)** Disciplinelor Limba și literatura maternă și Limba și literatura română li se alocă același număr de ore, cu aceeași poziție în planul-cadru (trunchi comun sau curriculum diferențiat). **(3)** Pentru învățământul în limbile minorităților naționale, studiul celei de a doua limbi moderne este la decizia școlii. **(4)** În condițiile precizate la alin. (1), (2) și (3), pentru învățământul în limbile minorităților naționale, numărul de ore pe săptămână poate depăși numărul maxim de ore stabilit de Planurile-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului și de Planurile-cadru pentru școala de arte și meserii, clasele a IX-a și a X-a, aprobate prin prezentul ordin.

Art. 9. În cadrul unităților de învățământ care dispun de resursele necesare, se pot organiza pentru clasele a IX-a și a X-a, inclusiv prin utilizarea curriculum-ului diferențiat sau la decizia școlii, conform prevederilor legale în vigoare, clase cu orientări specifice, după cum urmează :

- a) clase cu program intensiv de studiu al unei limbi de circulație internațională, în cazul cărora:
- se alocă 4 ore pe săptămână pentru disciplina Limba modernă 1, din care 2 fac parte din trunchiul comun;
 - numărul de ore pe săptămână poate depăși numărul maxim de ore pe săptămână corespunzător filierei;
 - studiul disciplinei Limba modernă 1 se organizează pe grupe, cu respectarea prevederilor legale.
- b) clase cu program bilingv, în cazul cărora:
- se alocă 5 ore pe săptămână pentru disciplina Limba modernă 1, din care 2 fac parte din trunchiul comun;
 - se alocă 1 oră pe săptămână pentru studiul disciplinei Geografie în clasa a IX-a, respectiv Istorie în clasa a X-a, specifice spațiului lingvistic respectiv, discipline incluse în aria auriculară Om și societate. Orele pentru studiul istoriei și geografiei țării a cărei limbă se studiază în regim bilingv se alocă peste numărul de ore prevăzute în trunchiul comun pentru această arie auriculară;
 - numărul de ore pe săptămână poate depăși numărul maxim de ore pe săptămână corespunzător filierei /profilului/ specializării;
 - studiul limbii moderne în regim bilingv se organizează pe grupe, cu respectarea prevederilor legale.
- c) clase cu program intensiv de studiu al informaticii, în cazul cărora:
- se alocă 3 ore pe săptămână pentru disciplina Informatică, suplimentar orelor alocate studiului acesteia prin planul-cadru, din care 1 oră pe săptămână pentru activități teoretice și 2 ore pe săptămână pentru activități practice;
 - numărul de ore pe săptămână poate depăși numărul maxim de ore pe săptămână corespunzător filierei;
 - studiul în cadrul celor 2 ore pe săptămână de activități practice se desfășoară obligatoriu în laboratorul de informatică și este organizat pe grupe, cu respectarea prevederilor legale.

Art. 10. Pentru organizarea claselor a IX-a și a X-a cu orientări specifice, așa cum sunt acestea menționate la art. 9 al prezentului ordin, conducerile unităților de învățământ și conducerile inspectoratelor școlare răspund direct atât de asigurarea condițiilor necesare desfășurării activității acestor clase precum și de asigurarea acestor condiții fără a afecta procesul instructiv-educativ pentru celelalte clase din unitatea de învățământ respectivă .

Art. 11. Instruirea practică în unitățile de învățământ prezentate în Anexa 10 se organizează pe grupe, constituite în condițiile legii.

Art. 12. Secretarul de Stat pentru învățământul Preuniversitar, Direcția Generală pentru învățământ Preuniversitar, Direcția Generală pentru învățământ în Limbile Minorităților Naționale și Accesul la Educație, direcțiile de specialitate din cadrul Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului, Consiliul Național pentru Curriculum, Centrul Național pentru Dezvoltarea învățământului Profesional și Tehnic, inspectoratele școlare județene și al Municipiului București, conducerile unităților de învățământ preuniversitar vor duce la îndeplinire prevederile prezentului Ordin.

MINISTRU,
Alexandru Athanasiu

ANEXA 8**NOTĂ****privind elaborarea planurilor-cadru de învățământ pentru cls. a IX-a și a X-a**

Planurile cadru de învățământ pentru clasele a IX-a - a X-a reprezintă un document reglator esențial - componentă a curriculum-ului național - și, prin aceasta, un instrument de bază în promovarea politicii educaționale la nivel național. Elaborarea acestui document s-a realizat ținând seama de:

- reperele decizionale majore pentru fundamentarea procesului de reformă a învățământului preuniversitar din România, identificate atât în documentele programatice elaborate de Guvernul României, cât și în cele elaborate de instituțiile europene, respectiv în documentele agreate în comun de Guvernul României și instituțiile europene;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculum-ul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- asumarea de către România a Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională - „Declarația de la Copenhaga”, convenită a Copenhaga în 2002;
- rezultatele dezbaterilor publice asupra proiectelor planurilor cadru de învățământ pentru clasele a IX-a - a X-a, sintetizate în raportul încheiat de Institutul de Științe ale Educației,
- În conformitate cu Legea nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995, clasele a IX-a - a X-a - ciclul inferior al liceului - sunt, în același timp, parte a învățământului obligatoriu și a învățământului liceal.

În aceste condiții, structura noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a - a X-a este determinată de nevoia de adaptare a curriculum-ului național la schimbările intervenite în structura învățământului preuniversitar: pe de o parte, prelungirea duratei învățământului obligatoriu la 10 clase, iar pe de altă parte, apartenența claselor a IX-a și a X-a la învățământul liceal sau la învățământul profesional - școala de arte și meserii.

Planurile cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a de liceu sunt structurate pe trei componente: trunchi comun (TC), curriculum diferențiat (CD) și curriculum la decizia școlii (CDȘ).

Trunchiul comun. Trunchiul comun reprezintă oferta educațională constând din aceleași discipline, cu același număr de ore pentru toate filierele, profilurile și specializările din cadrul învățământului liceal. Vizând competențele-cheie, trunchiul comun va fi parcurs în mod obligatoriu de toți elevii, indiferent de profilul de formare.

Prin gruparea disciplinelor din structura trunchiului comun în cele 7 arii curriculare prevăzute în actualul curriculum național, se asigură continuitatea dintre planurile cadru de învățământ pentru clasele I - a VIII-a și planurile cadru de învățământ pentru liceu sau pentru școala de arte și meserii. Oferta de trunchi comun contribuie la:

- finalizarea educației de bază, prin continuarea dezvoltării competențelor cheie urmărite în cadrul învățământului obligatoriu - condiție pentru asigurarea egalității de șanse pentru toți elevii, oricare ar fi specificul liceului (filieră, profil);
- asigurarea continuității între învățământul gimnazial și cel liceal;
- formarea pentru învățarea pe parcursul întregii vieți.

Pe baza rezultatelor studiilor efectuate, la nivelul Comisiei Europene au fost stabilite 8 domenii de competențe-cheie, fiind precizate pentru fiecare domeniu cunoștințele, deprinderile și atitudinile care trebuie dobândite, respectiv formate elevilor în procesul educațional. Aceste domenii de competențe-cheie răspund obiectivelor asumate pentru dezvoltarea sistemelor educaționale și de formare profesională în Europa (procesul Barcelona - Copenhaga) și, ca urmare, stau la baza stabilirii curriculum-ului pentru clasele a IX-a și a X-a - ani finali pentru educația de bază.

Ariile auzului sunt compatibile cu cele 8 domenii de competențe cheie stabilite la nivel European:

- comunicare în limba maternă,
- comunicare în limbi străine,
- matematică, științe și tehnologii,
- tehnologia informației și a comunicațiilor (TIC),
- competențe interpersonale, interculturale, sociale și civice,
- cultură antreprenorială,
- sensibilizarea la cultură,
- „a învăța să înveți”.

Comunicarea în limba maternă și în limbi străine, reprezentând capacitatea individului de a înțelege, exprima și interpreta, atât în oral cât și în scris, gânduri, sentimente și fapte, în toate contextele sociale - în relațiile de muncă, în familie sau în timpul liber - este o condiție fundamentală pentru realizarea personală, pentru integrarea în societate, intermediind accesul la informație, la cultura și civilizația europeană.

Matematica, știința și tehnologia, cu aplicații în viața de zi cu zi, permit explicarea lumii înconjurătoare și oferă individului cunoștințele necesare pentru a acționa asupra acesteia, în funcție de propriile nevoi și dorințe. Într-o societate a cunoașterii, accesul la informație pe care tehnologia informației și a comunicațiilor (TIC) îl oferă este esențial.

Competențele interpersonale, interculturale și sociale reprezintă stăpânirea unor comportamente care permit individului să participe în mod eficient și constructiv și să rezolve conflictele din viața socială, în interacțiune cu ceilalți, atât în viața personală și familială, cât și în contexte publice. Competențele civice permit individului participarea la viața societății.

Cultura antreprenorială înseamnă atât capacitatea individului de a accepta și susține noul, de a-și asuma responsabilitatea faptelor proprii, cât și capacitatea de a identifica oportunități pentru dezvoltarea profesională și în afaceri.

Sensibilitatea la cultură, capacitatea de a înțelege, acceptă și aprecia diferite modalități de exprimare proprii artei și culturii (în domenii foarte diferite, cum ar fi: literatura, muzica, artele plastice, filmul, teatrul, arhitectura, moda etc.) conduce la dezvoltarea unei personalități armonioase, tolerante, care îmbină un puternic simț al propriei identități cu respectul pentru, diversitate.

A învăța să înveți este cheia succesului într-o lume dinamică, în continuă schimbare, în care individul este obligat să învețe de-a lungul întregii vieți.

Planurile-cadru de învățământ și programele trebuie să vizeze în mod direct formarea echilibrată a competențelor-cheie din toate aceste domenii prin însușirea de către elevi a cunoștințelor necesare, respectiv prin formarea deprinderilor și atitudinilor corespunzătoare. În acest mod, competențele formate pe parcursul educației de bază răspund condiției de a fi necesare și benefice pentru individ și pentru societate în același timp.

O caracteristică esențială a competențelor-cheie este faptul că majoritatea sunt transversale - ele se formează prin diferite discipline cuprinse în planurile-cadru de învățământ și nu doar prin studiul unei anumite discipline. Această caracteristică se întâlnește chiar și în cazul unor domenii de competențe-cheie cu un grad mai ridicat de specificitate, proiectarea planurilor-cadru de învățământ și elaborarea programelor trebuie să țină cont în mod explicit de această caracteristică, luând în calcul pentru fiecare domeniu de competențe-cheie disciplinele care contribuie la formarea acestora..

Curriculum-ul diferențiat. Curriculum-ul diferențiat reprezintă oferta educațională stabilită la nivel central, constând dintr-un pachet de discipline cu alocările orare asociate acestora, diferențiată pe profiluri (în cazul filierelor teoretică și tehnologică) și pe specializări (în cazul filierei vocaționale). Această ofertă educațională asigură o bază comună pentru pregătirea de profil (în cazul filierelor teoretică și tehnologică) și răspunde nevoii de a iniția elevul în trasee de formare specializate, oferindu-i o bază suficient de diversificată, pentru a se putea orienta în privința studiilor ulterioare sau pentru a se putea integra social și profesional, în cazul finalizării studiilor. Orele din curriculum diferențiat sunt ore pe care elevii din profilul sau specializarea respectivă le efectuează în mod obligatoriu.

Curriculum la decizia școlii. Curriculum la decizia școlii reprezintă numărul de ore alocate în scopul dezvoltării unor oferte curriculare proprii fiecărei unități de învățământ. Prin această ofertă curriculară se asigură cadrul pentru susținerea unor performanțe diferențiate și a unor nevoi și interese specifice de învățare ale elevilor.

Numărul maxim de ore prevăzut în noile planuri cadru de învățământ, mai mare decât tel actual, este determinat de structurarea ofertei educaționale în noile componente prezentate anterior - structură care nu se regăsește în planurile cadru de învățământ în vigoare.

Nivelul ridicat de complexitate al finalităților învățământului obligatoriu, în noua sa structură, este determinat de necesitatea asigurării deopotrivă a educației de bază pentru toți cetățenii - prin dezvoltarea echilibrată a tuturor competențelor cheie și prin formarea pentru învățarea pe parcursul întregii vieți — și a inițierii în trasee de formare specializate.

Revizuirile curriculare în cazul învățământului profesional și tehnic realizat prin clasele a IX-a și a X-a (ciclul inferior al liceului - filiera tehnologică și respectiv școala de arte și meserii) au în vedere suplimentar următoarele:

- facilitarea pregătirii elevilor astfel încât să fie posibilă dubla recunoaștere a rezultatelor învățării, cea cu scop educațional, realizată prin dobândirea certificatului de absolvire a învățământului obligatoriu (necesară pentru continuarea studiilor) și cea cu scop profesional, realizată prin nominalizarea competențelor dobândite în portofoliul pentru educație permanentă sau prin certificatul de calificare de nivel I în cazul dobândirii unei calificări

(necesare atât pentru continuarea formării profesionale, cât și pentru practicarea unei ocupații);

- asigurarea coerenței sistemice a formării profesionale, realizată prin învățământul profesional și tehnic preuniversitar: armonizarea verticală a nivelurilor de calificare care se dobândesc prin învățământul secundar inferior (clasele a IX-a și a X-a) și secundar superior (clasele a XI-a și a XII-a, respectiv a XIII-a) prin structurarea planurilor-cadru de învățământ pe baza standardelor de pregătire profesională;
- creșterea șanselor de ocupare: adecvarea conținuturilor pregătirii profesionale la cererea pieței forței de muncă, formulată de angajatori pe baza standardelor de pregătire profesională, prin a căror validare se demonstrează relevanța, coerența și definirea clară a calificărilor descrise prin unitățile de competență profesionale specifice; din punct de vedere al programelor de pregătire, aceste unități de competență profesionale sunt cuantificate prin credite;
- creșterea atractivității învățământului profesional și tehnic: structurarea procesului de formare profesională pe baza rezultatele învățării - derivate din performanțele așteptate de angajatori - alături de cele subsecvente finalităților i educaționale ale nivelului de studiu, ceea ce determină creșterea transparenței procesului de formare, a încrederii că aceste programe, oferă șanse reale de inserție socio-profesională.

Rezultatele concrete care vizează finalitățile cu scop educațional și profesional sunt:

- restructurarea planurilor-cadru de învățământ pentru școala de arte și meserii, prin asigurarea pregătirii certificabile cu nivel I de calificare, într-o durată de pregătire de 1800 ore (echivalentă cu 30 credite); aceasta conduce la reducerea școlarizării cu 4 săptămâni în cei doi ani de studii;
- restructurarea planurilor-cadru de învățământ pentru școala de arte și meserii prin creșterea ponderii săptămânilor de studiu mixte (cultură generală, cultură de specialitate, instruire practică) în totalul săptămânilor de studiu, astfel încât să se asigure șanse reale pentru dobândirea certificatului de absolvire a învățământului obligatoriu;
- restructurarea planurilor-cadru de învățământ pentru ciclul inferior al liceului-filiera tehnologică, astfel încât să fie posibilă dobândirea competențelor de bază, certificabile prin certificatul de absolvire; dar și pre-specializarea, care asigură premisele dobândirii nivelului III de calificare profesională prin formarea specializată care se va realiza în cadrul învățământului secundar superior.

ANEXA 9**FIȘĂ DE EVALUARE A PROIECTULUI DE PROGRAMĂ PENTRU OPȚIONAL
clasele V - XII**

Avizul conducerii școlii:.....

AVIZAT,
Inspector de specialitate

Instituția de învățământ:

Denumirea opționalului:

Autorul

Tipul de opțional:

Clasa:

Durata:

Număr de ore pe săptămână:

Abilitarea pentru susținerea cursului

CRITERII ȘI INDICATORI DE EVALUARE			
	DA	NU	DA, cu recomandări
1. Respectarea structurii standard a programei			
a) Argument			
b) Competențe specifice			
c) Conținuturi (asociate competențelor)			
d) Valori și atitudini			
e) Sugestii metodologice			
f) Modalități de evaluare			
2. Existența bibliografiei			
3. Elemente de calitate			
a) Respectarea particularităților de vârstă ale elevilor			
b) Concordanța cu ethosul școlii, cu interesele elevilor și cu nevoile comunității			
c) Conținutul argumentului			
d) Oportunitatea opționalului			
e) Realismul în raport cu resursele disponibile			
f) Corelarea competențelor cu conținuturile			
g) Corelarea competențelor cu situațiile de învățare propuse la Sugestii metodologice			
h) Adecvarea modalităților de evaluare la demersul didactic propus			

Avizul conducerii școlii:

DA	DA, cu recomandări	NU
-----------	---------------------------	-----------

.....

.....

NOTĂ: Pentru a fi acceptat, proiectul de programă trebuie să întrunească "DA" la punctele I și II și cel puțin 5 "DA" / "DA cu recomandări" la punctul III.

Sursa: http://cnc.ise.ro/reforma/cds_liceu_avizare.htm

FIȘA DE OPTIUNI
CURRICULUM LA DECIZIA ȘCOLII

Subsemnatul, _____, elev în clasa _____, optez în anul școlar _____, pentru următoarea disciplină opțională cuprinsă în oferta școlii :

Nr. crt.	Denumirea	Durata	Profesor/învățător

Declar că opțiunea îmi aparține și că am fost informat că aceasta are caracter obligatoriu pe parcursul anului școlar, fără a mai putea reveni în niciun fel asupra acesteia.

Data :.....

Semnătura :.....

OFERTE CURRICULARE*

Nr. crt.	Numele și prenumele învățătorului/profesorului	Denumirea opționalului	Tipul
		Pentru fiecare opțional se va specifica : Titlul : Durata : Argument :	

* Oferta curriculară se va realiza pe cicluri de învățământ.

**CENTRALIZAREA DISCIPLINELOR OPȚIONALE
LA NIVELUL UNITĂȚII ȘCOLARE**

Unitatea școlară:.....

**TABEL CENTRALIZATOR
CU SITUAȚIA DISCIPLINELOR OPȚIONALE**

Pentru anul școlar.....

Nr. crt.	Nivel de studiu	Denumirea opționalului	Cadru didactic propunător	Clasa	Programă Da/Nu	Predate/Avizate de șef de catedră /director	Avizat IȘJ
	Primar etc.			I A etc.			

CURRICULUM LA DECIZIA ȘCOLII

TIPURI DE CDȘ ÎN ANUL ȘCOLAR

Nr. crt.	Clasa	Tipuri de CDȘ/Disciplină			Cadru/e didactic/e
		Aprofundare	Extindere	Opțional	

PLANURI CADRU VALABILE ÎN ANUL ȘCOLAR 2011 – 2012

1. OMECT nr. 4686 din 05.08.2003 Planurile cadru pentru clasele I – II
2. OMEC nr. 5198 din 01.11.2004 Planurile cadru pentru clasele III – IV
3. OMEC nr. 3638 din 11.04.2001 Planurile cadru pentru clasele V - VIII
4. OMECI nr. 3410 din 16.03.2009

ANEXA 1 - Planuri – cadru de învățământ pentru ciclul inferior al liceului – filiera teoretică și vocațională

ANEXA 2 - Planuri – cadru de învățământ pentru ciclul superior al liceului – filiera teoretică și vocațională

5. OMECI nr. 3411 din 16.03.2009

ANEXA - Planuri – cadru de învățământ pentru clasele IX-X, ciclul inferior al liceului – filiera tehnologică, învățământ de zi

6. OMECI nr. 3412 din 16.03.2009

ANEXA 1 - Planuri – cadru de învățământ pentru clasele a XI-a – a XII-a și a XII-a – a XIII- a, ciclul superior al liceului – filiera tehnologică, cursuri de zi

ANEXA 3 - Planuri – cadru de învățământ pentru anul de completare, clasa a XI-a